ČECHOAUSTRALAN

KRAJANSKÝ LIST

LÉTO/ZIMA 2017-18 www.cechoaustralan.com

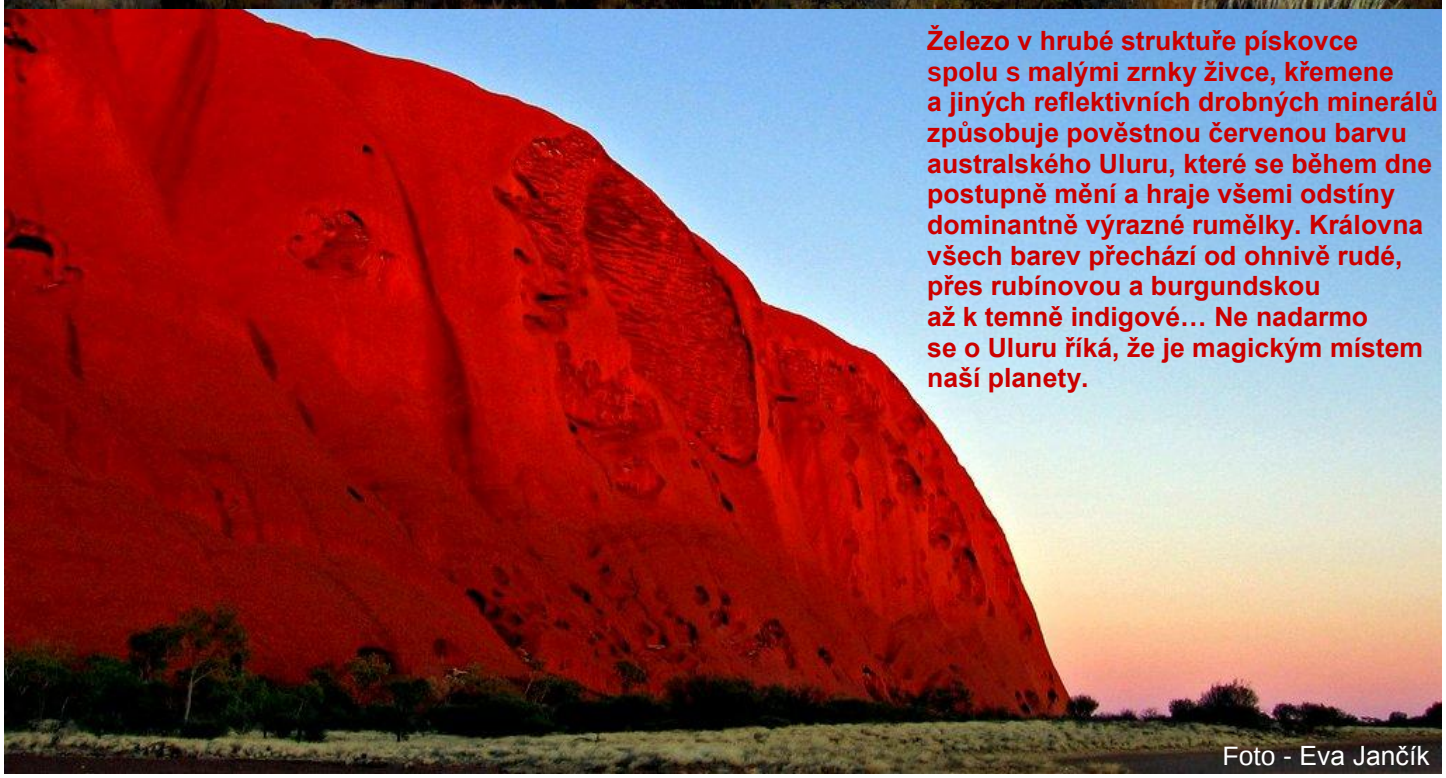

Železo v hrubé struktuře pískovce spolu s malými zrnky živce, křemene a jiných reflektivních drobných minerálů způsobuje pověstnou červenou barvu australského Uluru, které se během dne postupně mění a hraje všemi odstíny dominantně výrazné rumělky. Královna všech barev přechází od ohnivě rudé, přes rubínovou a burgundskou až k temně indigové… Ne nadarmo se o Uluru říká, že je magickým místem naší planety.

Foto - Eva Jančík

Velvyslanectví České republiky:
8 Culgoa Circuit, O'Malley, ACT 2606
Tel: 02 6290 1386, Fax: 02 6290 0006

ČERVENÁ JE NEJEN BARVA VÁNOC

Barbara Semenov

Perfekcionismus

Červená je název uhrančivého filmového dokumentu o české pěvkyni Soně Červené, která se z průměrné kabaretní herečky stala operní hvězdou světové velikosti. Autorce celovečerního dokumentárního filmu, Olze Sommerové se povedlo to, co již mnohokrát předtím (Magický hlas rebelky, Věra 68,…), natočit dokument o nevšední osobnosti, který osloví dnešního diváka zejména mistrovským propojením filmových archivů o Evropě dvacátého století s osudem titulní hrdinky filmu. Téměř bez dechu sledujeme příběh ženy, jejíž malé osobní dějiny byly ovlivněny velkými dějinami světa. Příběh, který většině emigrantů hraje na struny dojetí a vzpomínek, je nám ve své podstatě jaksi důvěrně osobně známý. Brilantně zachycený v hledáčku kamery a pohnuté doby byl logicky předurčen pro letošní Hlavní cenu 54. ročníku Mezinárodního televizního festivalu Zlatá Praha.

Dokument mne fascinoval natolik, že jsem jej musela vidět třikrát. Přestože jsem o čtyři dekády mladší než dvaadevadesátiletá Soňa Červená, prožila jsem stěžejní životní okamžiky v mnohém podobné těm jejím. Její útěk do Západního Berlína přes dramatický Checkpoint Charlie se odehrál o dvacet let dřív než můj, a přesto s totožným scénářem. Jen jsem neuměla krásně zpívat a nečekali na mne v Opeře. Stejně jako slavná pěvkyně jsem prošla kraj světa, abych se nakonec vrátila do nade vše milované Prahy, stejně jako ona jsem si zakázala stesk po domově, abych mohla prožít šťastný život v emigraci. Život Soni Červené byl oslnivý, dokázala vše, co si předsevzala, byla však opravdu šťastná?

Z filmového plátna mne, přes veškeré úctyhodné úspěchy, o štěstí nepřesvědčuje. Kdybych ji neobdivovala pro její nepochybně skvělé umělecké výkony, řekla bych, že z dokumentu vychází jako exaltovaná, mírně sebestředná, ambiciózní perfekcionistka, slavná diva. Citově chladnější, s vášní pro umění, přirozeně exhibicionistická. Osamocená, s láskou k pejskům a kočičkám, k Praze a k českému jazyku. V mnohém jí aplauduji, v mnohém je mi jí líto a v mnohém ji chápu.

Trpím totiž stejným prokletím, uvaleným na mne, tak jako na ni, ctižádostivou matkou. Červená o sobě říká, že nemůže dělat věci na sto procent, ale na sto třicet,… Vím, jak je těžké i krásné žít s posedlostí, že vše musí být perfektní. Jde to na dřeň bytí, do morku kostí. Prý jsem se chvěla hrůzou, když jsem jako malá psala úkoly, - všechna písmenka musela být vzorně provedena pod přísným dohledem mé precizní matky. Musela jsem mít samé jedničky – od první třídy základní školy až do promoce na univerzitě. Jak snadno se k úsilí o dokonalost připojují další charakterové vlastnosti a návyky, někdy až zlozvyky. Věčné snažení, neúnavný hnací motor být stále lepší a ještě lepší.

Je být perfektní ale opravdu perfektní? Kdy se stává tato ambice být perfektní ve všem, co děláme, obsesí? Je normální skládat pytlíky do pravých úhlů, rovnat třásně u koberců, ouška hrnečků na jednu stranu,…? Traduje se rodinný žert, jak jsem před více než třiceti lety přiletěla z Denveru do Honolulu na první rande se svým budoucím. Čekal napjatě na letišti v přítomnosti mých rodičů a sestry, - jaká vlastně budu? Zdržela jsem se na palubě s kolegy (tehdy jsem pracovala jako letuška). A tak, když na mne rodina s osudovým mužem čekala už přesčas, poznamenala moje matka lakonicky, leč jistě k nemalému údivu mého nastávajícího – „Asi se upravuje, to zas musí být každá řasa perfektní…". To, že to jinak nejde, bylo ovšem především její vinou.

Vyvarovala jsem se proto následně nutit vlastní dítě k samým jedničkám, říkala jsem si, k čemu mi asi byly na cáru univerzitního glejtu, když jsem musela v emigraci začínat znovu a od nuly. Až pozdě, když dcera vylétla z hnízda, jsem si i díky její výčitce, proč jsem ji nenutila excelovat, uvědomila, že snaha po perfektnosti může být nejen prokletím, ale současně i požehnáním. A ačkoliv občas považuji svoji honbu za dokonalostí za nepříjemnou úchylku, na druhé straně jsem za tuto vštípenou vlastnost vděčna. Díky ní jsem nakonec prožila perfektní život. Nikdy jsem se nespokojila s něčím, co nebylo perfektní, vždy jsem usilovala o ještě lepší zlepšení dosaženého, dobré nestačilo, ani chvalitebné; vše muselo být výborné, za jedna. A tak nakonec vzpomínám na mámu s vděkem. Po každé zkoušce, ať již akademické či životní, jsem jí telefonovala. „Jak's dopadla?" ptala se a věděla, jak bude znít moje všeříkající odpověď - „normálka" - míněno nejinak než za jedna.

Soňa Červená má své vstupy pečlivě připraveny, dramaticky nastaveny a efektně sehrány. Když točila česká televize můj dokument, trvala jsem - přes protesty autorky filmu - na tom, že budu říkat své nazpaměť dokonale naučené odpovědi. Teprve když jsem se viděla ve výsledku, dala jsem jí za pravdu. Někdy perfektně neznamená perfektní. Někdy je dobré polevit v přísnosti, zmírnit. Sto procent je fajn, sto třicet už být nemusí. Doufám, že jako jsem se vyrovnala já s anomálií perfektnosti díky své rodině, přátelům, tvůrčím aspiracím a empatii k okolnímu světu, učinilo Soňu Červenou zasvěcení jejího života hudbě a divadlu rovněž šťastnou. Nikoliv perfektní, ale perfektně perfektní.

Chvění

Červená je symbolicky barva srdce. Ona je vlastně skutečně barvou toho podivného svalu, který pracuje nonstop a téměř nenápadně v našem těle. Málokdy vnímáme jeho činnost. Nebo se vám také občas stane, že cítíte jeho chvění? Zabuší někdy nečekaně, poskočí v hrudi, aby se připomnělo? Perfekcionistce se chvěje při každém vzrušení, srdeční arytmie jsou vlastně elektrické vzruchy dosud ne příliš jasného původu a jednoznačné léčby.

Srdci podobně jako všem svalům svědčí pravidelný trénink sportem, pohybem, aktivním životem. Cvičím téměř denně, střídám kardio cvičení na eliptickém trenažéru, cvičení s činkami, jógu, v přírodě ráda běhám po pláži nebo chodím po horách. Říkám si, že cvičím, abych byla zdravá, mladá, veselá a hezká – v tomto pořadí, dřív to bylo možná obráceně. A zase se ozývá to moje „z pilnosti – ještě pár cviků, kilometrů, kil navíc". Moudří Tibeťané říkají po staletí – cvik opakovat jednadvacetkrát, ale já musím, jak jsem byla naučena „z pilnosti", dvaadvacetkrát. Při kardio zátěži na sebe kladu stejné nároky jako před třiceti lety. Jen srdíčko mne občas upozorní, že už tak rychle nemůže.

Nedávno jsem se zúčastnila zajímavého setkání s primářem kardiologického oddělení pražské Nemocnice Na Homolce, profesorem Petrem Neužilem, světově uznávaným kardiologem, který zavádí v Česku nejnovější léčebné postupy onemocnění srdce. Shodou okolností se zabývá zejména srdečními arytmiemi. Ani on však nedokázal vysvětlit, odkud se u zdravého člověka berou. Potvrdil ale, že jsou nemocí civilizační. On je rád řeší operací, což není nic pro mne. Ač dcera dvou lékařů, říkám si, od doktorů co možná nejdál a věřím v psychosomatický původ nemocí. Tedy, že vše je v hlavě. Za doktorem opravářem je sice nutno zajít, když se strojek porouchá – se zlomenou nohou, s bolavým zubem – ale jinak… je na psychice střežit imunitu, hlídat životní styl, duševní klid. Podivné chvění - vzruchy srdce jsou nejspíš vyvolány vzruchy mysli nebo samotným přetížením organismu a jsou jistým varováním, že něco není v rovnováze.

Chvění je také výstižný název dalšího skvělého dokumentu, jehož premiéru jsem zhlédla na Mezinárodním televizním festivalu Zlatá Praha za přítomnosti protagonisty filmu, šéfa baletu Národního divadla Petra Zusky. Jeho velkolepé baletní choreografie i taneční vystoupení jsem nadšeně navštěvovala celých patnáct let jeho působení ve Zlaté kapličce. Cesta Petra Zusky za vrcholným tancem a choreografií vedla od Pražského komorního baletu přes Balet Národního divadla, Mnichovský balet, Les Grands Ballets Canadiens až na místo šéfa Baletu ND, odkud tento rok bohužel odchází. Dokument ukazuje průřez jeho prací. Z nejrůznějších stran a pohledů sledujeme zkoušky i slavnostní premiéry jeho posledních, nejzásadnějších děl, ale i – pro něho tak zásadní – rodinné zázemí. Ačkoliv se Petr Zuska jako perfekcionista netváří, je jasné, že jím je. Čehokoli se dotkne, je přirozeně perfektní. Film vystihuje jeho nesmírnou pracovitost a píli, jeho oblibu v souboru, jeho lásku k přírodě, manželce, dětem.

Jako tanečník mi Petr Zuska zcela učaroval před osmi lety ztvárněním Mefista ve Faustovi. Jako choreograf, režisér a autor libreta se nezapomenutelně zapsal baletem Sólo pro tři – Brel-Vysockij-Kryl. Na vrcholně dramaticky pojatém Romeu a Julii pracoval nejen jako režisér a choreograf, ale i spoluautor světelného designu. Jeho poslední dílo Chvění ve mně zanechalo trochu rozpaky, hraničilo s depresivním tónem, což je u Petra Zusky neobvyklé. Vysvětlil to ve stejnojmenném dokumentu. V současném světě pociťuje ve svém nitru jakési konstantní pnutí – chvění – negativní i pozitivní, které se vine jeho životem i tvorbou stále – jako tenká červená nit. Ruku na srdce, kdo z nás dnes právě toto chvění neklidné a vzrušující doby nepociťuje ve svém vlastním podvědomí?

Rudá

Je tu ještě jedna věc, která mi leží na srdci. A ještě víc tíží. Co se stane, když barva Vánoc a lásky přejde do rudé. Rudá byla barvou komunistické totality. My, kteří žijeme na druhé straně polokoule, mávneme rukou – to už je hodně dávno. Komunistické zlo bylo překonáno a skončilo stejně tak jako fašismus na odpadišti dějin. Neskončilo. V naší staré domovině, kterou většina krajanů celého světa opustila právě kvůli této totalitě, vystrkuje své růžky nebo alespoň fangle bez jakéhokoliv omezení dodnes. A zvláště dnes, kdy na vějičku svých lživých slibů láká opět naivní občany, kteří se z ničeho nepoučili, nebo zapomněli, nebo nepoznali. V předvolební horečce v říjnu mi zůstával rozum stát nad otevřenou kampaní KSČM a nevěřila jsem svým očím, když jsem viděla komunistickou agitku na každé druhé pražské tramvaji. S nestoudností sobě vlastní hlásali komunisté slogan ‚KSČM správná volba'! – Bylo toto vůbec v roce 2017 možné? I kdyby v demokratickém státě představovali extrémní levici, proč si probůh alespoň to jméno nezmění? Arogance, s jakou ten krví potřísněný název nabízejí lidu, je přece donebevolající. Vidíme to opět jen my zvenčí?

Generální konzulát České republiky:
169 Military Road, Dover Heights, NSW 2030
Tel: 02 9581 0111, Fax: 02 9371 9635

Češi mi v předvolební kampani připadali zvláštní. Jako občanka Austrálie znám volbu mezi pravicí a levicí, pokud se každá naklání mírně ke středu, nevadí mi nakonec, která vyhraje. Extremistické a populistické strany jsou v Austrálii naštěstí v menšině. Zato v Česku šlo do voleb hned 31 kandidátů, mnozí zcela nesmyslní. Čemu vděčíme za všeobecný úspěch podivného populismu? Se zveřejněnými výsledky voleb se opět v naší zemi předváděly v celé své nepěknosti negativní genetické rysy našeho národa. Češi nebudou nikdy zajedno, nikdy nebudou spokojeni, i kdyby na Hradě seděl pánbůh a zvítězila ideální strana (vždyť neexistuje). Nedokážou pochopit, že demokracie je široký pojem a v zájmu prosperujícího Česka je třeba zbavit se krátkozrakosti, zaujatosti a sebestřednosti.

Dnes si Česká republika díky své dosavadní politice a ekonomii stojí nejlépe, jak si kdy za devadesát devět let své existence stála. Rovněž v porovnání s ostatním světem si vede dobře, což ovšem Češi většinou vůbec nevnímají ani nedoceňují. Jak bývá místním koloritem, je záhodno být neustále nespokojený. Málokdo si uvědomuje, že za dané světové situace musí být politika podřízena především ekonomice země. Silná ekonomická pozice je zásadní podmínkou pro rozkvět státu a blaho celého národa. Pojem „It's the economy, stupid" („Nebuď hloupý, vše je o ekonomii") je stále platný, - a víc než kdy jindy! Srovnáme-li například dnešní zadlužení České republiky, je relativně minimální, podstatně menší než zadlužení Austrálie; ta dluží světu 2/3 trilionu, což nevěstí nic dobrého. O Spojených státech amerických s dvaceti trilionovým dluhem ani nemluvě. Prioritou vládnoucí koalice v České republice by proto mělo být úspěšné rozvíjení ekonomie, jako zásadní predispozice pro další rozkvět země. Že se místo toho vítězné strany soustřeďují víc na žabomyší války a politické tahanice, je nejen malomyslné, ale rovněž zarmucující.

Miluji tento čas, čas vánoční červené, čas usebrání na konci roku, čas nových nadějí a možností na prahu právě se rodícího - dvou tisíc osmnáctého. Kéž je pro nás časem perfektně perfektním, srdeční záležitostí, pozitivním chvěním, péčí o vše krásné a dobré, čeho jsme dosáhli, a radostnou inspirací k tomu, čeho ještě dosáhnout lze.

Pour Féliciter 2018.

STOLETÍ SONI ČERVENÉ

Veronika Boušová

„Každý rok v lidském životě je boží dar," říká Soňa Červená v úvodu dokumentárního filmu „Červená". Sama má na kontě těch let 92. Obdarována byla talentem a množstvím pěveckých rolí, včetně vysněné Bizetovy Carmen. Odhadem odehrála 4000 představení, z toho převážnou část v zahraničí. Mít filmový portrét od režisérky a scénáristky Olgy Sommerové je také dar. „Červená" je poslední z dokumentárního triptychu o významných ženách, pronásledovaných komunistickým režimem. O titulech „Věra 68" (Věra Čáslavská) a „Magický hlas rebelky" (Marta Kubišová), jsem tu už psala. Právě porovnání všech tří dokumentárních portrétů dokazuje, jak přesně dokáže Sommerová zachytit silnou ženskou individualitu, aniž by přitom měnila vlastní autorský rukopis.
U Červené je to o to markantnější, že dala přednost pěvecké kariéře před rodinou: *„Sebeteplejší rodinný krb by mi nemohl nahradit kouzlo divadelních šaten a spacích kupé. Chvíle trémy před vystoupením a pocit štěstí po vystoupení."* Když ovšem zcela prostě konstatuje, jak její manžel utekl před komunisty dřív než ona, *a „skončila ta naše velká láska"*, objevujeme za jejím rozhodnutím pro kariéru ještě jiný podtón.

Osud Soni Červené se odehrává na pozadí klíčových bodů naší novodobé historie, od první republiky po současnost. Hrdinka emigrovala po komunistickém puči a podstatnou, tedy tvůrčí část života, prožila v zahraničí, kam emigrovala. *„Domov, to je slovo, které ve mně pokaždé vyvolá trochu rozpaků. To že pojem domov tak pevně nezakotvil, to mi pomohlo jít tu cestu, kterou jsem šla."* Na první pohled působí jako introvertní perfekcionistka, profesionálka každým coulem. *„Železná lady"*, řečeno jejími slovy. Vzpřímené držení těla, vždy upravená, v outfitu pečlivě vybraném pro danou příležitost. Koncentračním táborem v Ravensbrücku, kam nacisté poslali její matku, aby mohli zabavit vilu a majetek, prochází v klobouku a kabátě, nenápadně připomínajících předválečnou módu. V loďce na Vltavě ladí vzhled do sportovního námořnického stylu. U moře brouzdá jako rozverné děvče v široké hippie sukni, kterou, když je po kolena ve vodě, rozšafně pustí na hladinu. V tom gestu uvolnění se skrývá všechno, o čem ve filmu mluví, a co tušíme za ikonickým zevnějškem: téma smíření a odpuštění, *„zanechání čisté stopy"* poté, co člověk opustí tento svět.

Do kontrastu s podmíněnou sebekontrolou hrdinky staví Sommerová jako podkres k vyprávění dokumentární záběry zlomových okamžiků dobového dění, tedy toho, co ji ovlivňovalo a pravděpodobně

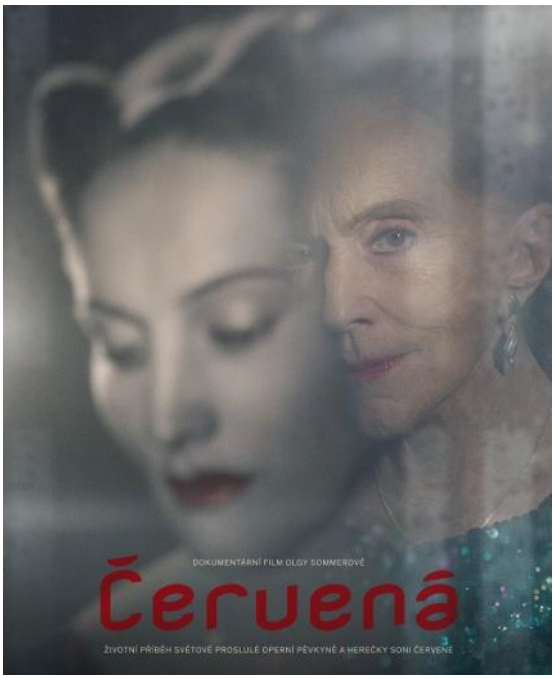

modelovalo její přístup k životu a lidem. Vyhýbá se přitom notoricky známým záběrům, jejichž naléhavost věčným omíláním vyčpěla. Ukončení 2. světové války ilustrují nejen spontánní momentky z osvobození, ale i ty, na nichž se Jan Werich po příletu z Ameriky vítá s přáteli. Právě u Voskovce s Werichem odstartovala Soňa Červená divadelní dráhu v roli Káči Maršálkové v Divotvorném hrnci. Ostatně smysl pro humor jí nechybí. Sommerová to vtipně ilustruje třeba tak, že natočila pěvkyni při rozhovoru s vlastní bustou „mladé Soničky“, posazenou v autě na sedadle spolujezdce.

Dcera skladatele a spisovatele JUDr. Jiřího Červeného, zakladatele kabaretu Červená sedma, se sice věnovala opeře, ale její profesní záběr je mnohem širší. Vychází však ze stejného základu - *„vždy připravena na 130%“*. Mezi mladou Soňou u klavíru, která se na kameru představuje písní od tatínka, a stárnoucí operní zpěvačkou s precizní gestikulací, technicky dokonalou intonací a stylizovaným výrazem na koncertu s Alešem Březinou není na první pohled žádný rozdíl. Tvoří oblouk nad operní kariérou, zastoupenou především zvukovým záznamem pěveckých árií. K posledním rolím Soni Červené, s nimiž se zároveň v 77 letech konečně dostala na jeviště Národního divadla, je Čapkova „Věc Makropulos“ v režii Američana Roberta Wilsona. Postava tři staleté Emilie Marty mechanicky frázuje, že se jí život zastavil a nemůže dál, jenže se strašně bojí smrti. Když k tomu Sommerová přidá scénu, jak paní Soňa na hřbitově v červených rukavičkách nechává u hrobu usadit velkou leštěnou náhrobní desku se svým jménem, je obraz silného pudu sebezáchovy a přirozené touhy po životě dokonalý.

Stylizace dokumentu do příběhu jedné ženy a zároveň příběhu století jde daleko za hranici jednoho osudu. V souvislosti se smrtí matky, která se za podivných okolností údajně otrávila v Ruzyňské věznici, se hrdinka objevuje před chátrajícím Borůvkovým sanatoriem, kde dodýchal Jan Palach a Josef Toufar. Vidíme ji v komunisty zabaveném bytě Červených, z něhož se stal archiv dokumentů tajné policie StB, a s historikem Petrem Kourou prohlíží spis nad spisem, vedeným na její osobu. Momentem, kdy všechno krystalizuje v jedinou esenci, je propojení Červené s Miladou Horákovou. Vznik opery Aleše Březiny a Jiřího Nekvasila *„Zítra se bude...“* iniciovala i paní Soňa. Tvůrci filmu sestřihali do jedné pasáže archivní záběry z procesu a z operní inscenace, v níž Miladu Horákovou představuje Soňa Červená. Možná, že právě tahle role byla nakonec v jejím životě tou nejdůležitější.

Rozhovor pro časopis Čechoaustralan poskytla Soňa Čevená Veronice Boušové písemně

- uvedeno bez přepisu

Váš životní příběh je v podstatě příběhem století. Během té doby došlo k závratnému technickému pokroku, masovému vyvražďování i liberalizaci společnosti. Když se podíváte zpět, jak byste ten vývoj zhodnotila a z čeho bychom se měli poučit?

Vaší otázkou jste si sama odpověděla. Ano, zapomenout nesmíme, ale nelomit rukama, neotáčet se, jít dál, dopředu, pozitivní aura, těšit se na věci příští. A když vás někdo raní, litujte ho, je to jeho problém. Všecko na světě se vrací, dobré i zlé.

Vaši rodinu pronásledovali nacisté i komunisté. Maminka zemřela ve věznici v Ruzyni záhadným způsobem a pohřbívala jste ji tajně. Proč je důležité umět odpustit, ale nezapomínat?

Protože jinak bychom zničili sami sebe a nebyli bychom nic jiného, než další obětí.

Když jste v Západním Berlíně zamířila do emigrantského tábora, věřila jste, že nějaké divadelní nebo pěvecké angažmá přijde?

Samozřejmě, že jsem doufala. Ale věděla jsem, že začínám od nuly.

Zakázala jste si stýskání. Zapůsobil tak váš pud sebezáchovy? Jak moc je těžké, popřít vzpomínky?

Moje matka mě přísně vychovala. Hodně přísně. Za svou kázeň = disciplinu jsem jí ale vděčná. NIC mi nebylo těžké.

Poznala jste na vašich cestách po světě místo, které vás něčím mimořádně a nezapomenutelným způsobem oslovilo?

Ano, bylo jich víc: všecka jeviště, na kterých jsem zpívala.

Kde se cítíte být skutečně doma?

Ve své samotě.

Jak jste se vyrovnávala s faktem, že zatímco v západním světě jste byla mezinárodní operní a později i hereckou hvězdou, doma vás na 30 let vygumovali z vědomí národa?

Brala jsem to jak fakt: „Na věčné časy“… Rok 1989 a všechno, co následovalo, považuji za zázrak.

Honorární generální konzulát České republiky:
JUDr Milan Kantor
500 Collins Street, Melbourne 3000
Tel: 03 9629 6196, Fax: 03 9629 1311

V souvislosti s českým kulturním prostředím se často mluví o neúměrné řevnivosti, „malém českém rybníčku“. Jak to vnímáte vy s vašimi zkušenostmi a kde vidíte příčinu? Vždyť uplatnit se na mezinárodní úrovni je mnohem těžší…
Na své zahraniční dráze jsem žádnou řevnivost nezažila. V mých kruzích jsme byli přátelé, kteří se občas na nějakém dalším jevišti sešli. Ale ani tady jsem „neúměrnou řevnivost na malém českém rybníčku“, o které hovoříte, nepoznala.
V souvislosti s uměním se často zmiňuje pokora. Co si pod výrazem pokora představujete vy?
POKORA by se měla družit se SLÁVOU. Jinak se snadno z výšin sklouzne.
Kdo či co způsobilo, že se z vás stala perfekcionistka?
Moje příliš ctižádostivá matka. Jsem jí za to vděčná.
Jak se udržujete v tak skvělé kondici?
Nijak. Jedině snad čistým svědomím.
Co Vás spojuje s režisérkou dokumentu „Červená“ Olgou Sommerovou?
Harmonie, respekt, důvěra, amore.
S hamburským Thalia Theater jste hostovala i v Sydney. Co jste z Austrálie poznala a jak na vás tato země zapůsobila?
Ze vzpomínek na Austrálii jsem se vypsala v mé poslední knize „Stýskání zažehnáno.“ Nezlobte se, nerada se opakuji.
V souvislosti s uváděním Janáčkových oper jste překládala libreta a učila zahraniční operní hvězdy zpívat česky. Jak na náš jazyk interpretky a interpreti reagovali?
Čeština je krásný, bohatý jazyk. Mojí biblí je kniha Pavla Eisnera CHRÁM I TVRZ. Ano, čeština JE náš chrám i naše tvrz. Hýčkejme si ji. Nenechme si ji zpustošit. O to jsem se i v emigraci snažila a mnohdy s úspěchem.
V dokumentu Olgy Sommerové se váš životní příběh protkne s příběhem Milady Horákové, kterou jste ztvárnila v opeře Aleše Březiny „Zítra se bude...“. Jak vypadala vaše příprava na ztvárnění té postavy? Přinesla vám tato role nějaké nové poznání?
Na každý nový úkol se připravuji smrtelně váženě. A tady to SMRTELNĚ dostalo další dimenzi. Ta role mne pohltila. Nové poznání? Nevím. Hráli jsme to asi devadesátkrát. Zeptejte se někoho, kdo byl v hledišti.
Které role ve vašem životě vám přinesly nějaká zásadní poznání, a proč?
VŠECKY. PROTO.
V čem jste vždy za všech okolností zůstala Češkou, a co jste se naopak naučila od spolupracovníků a přátel z jiných zemí?
Přes všecko prolínání desetiletími, zeměmi, jazyky: každý den jsem si česky zapisovala do deníku, každý večer jsem se česky modlila a, nesmějte se mi, se svými pejsky a kočičkami, které jsem kdy měla, jsem mluvila výhradně česky.
Které místo na světě považujete za mimořádné a proč?
PRAHU. Každý čtenář, který v Praze byl, pochopí PROČ.

OSUDOVÉ REFLEXE

Dana Broumová

Stále mě naplňuje pokorou a úctou, když si uvědomím, co musely vytrpět generace našich rodičů a prarodičů. Je to pro mě velkou motivací dozvědět se více o okolnostech událostí minulého století, porozumět příčinám a uvědomit si, jak bouřlivá doba zasáhla do osudů mých předků. Přes veškeré útrapy válek a totalitních režimů to nebyli zlomení lidé. Je s obdivem, jak se statečně vyrovnávali se složitými situacemi, mnohdy v nasazení života, aniž by ztratili životní optimismus. Dnes máme jiné problémy, neměli bychom však zapomínat na dobu minulou, je důležité vážit si svobody a nedopustit, aby se strastiplná historie opakovala. Německý spisovatel a držitel Nobelovy ceny za literaturu Thomas Mann kdysi řekl, že „kdo nezná minulost, nepochopí budoucnost“. A tak se znovu vracím do minulosti v příběhu o mé tetě Danutě, která si velmi vážila mé maminky Murky, oblíbila si mého otce Přemka, a její křestní jméno se stalo i mým.

Danuta

Danuta se narodila jako jedno z dvojčat do rodiny mé babičky Aniely. Obě dívenky byly od malička jako jin a jang, tmavovlasá Danuta byla rozpustilá jako čertík, její dvojče Krystyna se světlými kudrnami vypadala jako andílek. Danuta byla dominantní a dá se říci, že svou sestru ovládala. V rodině se vyprávěla historka, jak si malá dvojčata hrála na holiče, a Danuta ostříhala Krystyně všechny její kadeře, které jí tak trochu záviděla. Dětství prožívaly v městečku Volomín, 20 km od Varšavy a když vypukla válka, bylo dvojčatům 12 let. Život na malém městě se zdál zprvu klidnější než v Němci okupované Varšavě. Byl to ovšem jen klid před bouří. V důsledku dosažených dohod mezi nacistickým Německem a Sovětským svazem, se Volomín octl v německé okupační zóně a 14. října 1939 byl obsazen německými oddíly. Již od prvních dnů okupace se obyvatelé městečka aktivně účastnili hnutí odboje a podíleli se na vytváření podzemních organizací, z nichž nejvýznamnější byla vojenská organizace „Vlci“. V boji

s okupanty byly využívány všechny oblasti konspirační činnosti a Volomín se stal vedoucím centrem diverzí, sabotáží a kolportování konspirativních tiskovin. Vznikla ilegální tiskárna „Szańca“ (Hradba), kde se tiskly letáky AK (Zemská armáda) pro celou oblast. Vzhledem k enormnímu zapojení obyvatel města do války s nepřítelem, nazvali Němci Volomín „banditenstad“ (banditské město). Rok 1941 znamenal pro dospívající Danutu krutou zkoušku. Na jaře byl její otec gestapem ubit k smrti a celá rodina se těžko vyrovnávala s jeho ztrátou. Němci soustředili své síly na Volomín a na podzim téhož roku byla místní jednotka podzemního odboje gestapem odhalena. Nastalo masové zatýkání a rozsáhlé lapanky. Aktivní účastníci odboje byli většinou na místě zastřeleni a veškerá odchycená mládež byla odvezena do Německa na nucené práce. Také teprve čtrnáctiletá Danuta a její o něco starší sestra Wanda byly mezi nuceně nasazenými, pouze Krystyna, která byla tou dobou u své sestry Hanky ve Varšavě, šťastnou náhodou transportu unikla.

Německo během 2. světové války potřebovalo zvýšit válečnou průmyslovou výrobu a nedostatek pracovních sil byl brzdou. Nucené práce se tak staly jednou z hlavních metod získání levné pracovní síly a zároveň jednou z forem exterminace obyvatel z teritoria Třetí říše. Nacisté se snažili nejdříve získat dobrovolníky pomocí masové propagandistické kampaně na okupovaných územích. Tato snaha se však nesetkala s pozitivní odezvou, proto byl zaveden povinný odvod. V Polsku se nejdříve týkal osob od 18 do 60 let, později byl rozšířen i na mládež od 14 do 18 let, a nebylo výjimkou, že byly na nucené práce posílány i děti od 12 let. Zacházení s lidmi nuceně nasazenými bylo rozdílné podle národnosti nebo náboženství. Mírnější podmínky měli dělníci ze západní Evropy, naopak příslušníci slovanských národů pracovali za nelidských podmínek a byli často beztrestně týráni. Odklízeli trosky po náletech a žili tak trvale v nebezpečí dalšího bombardování. Dlouhá pracovní doba, šikana, minimální hygiena a nedostatečná zdravotní péče často vedly k devastaci organismu. Uvádí se, že na nucených pracích v nacistickém Německu pracovalo 13,5 milionu Evropanů, z toho 2,5 milionu Poláků a 640 tisíc Čechů. K odchytávání osob byly organizovány takzvané lapanky. Byly to zátahy na civilisty na ulicích okupovaných měst s cílem eliminovat osoby označené jako „nepřátelé říše“, především polskou inteligenci a členy odboje.

Od poloviny roku 1940 byly lapanky v Polsku masového charakteru a staly se pravidelným jevem každodenního života obyvatel, kteří žili pod neustálou hrozbou tohoto městského teroru. Celé ulice byly uzavírány a zadržení civilisté byli odváženi do koncentračních táborů nebo na nucené práce, bez možnosti si cokoli vzít s sebou ani dát zprávu svým blízkým. Nehledě na vlastněné dokumenty, stačilo být Polákem. Mnoho z nich se nikdy nevrátilo.

Ani na sklonku války nezůstal Volomín mimo válečné dění. V létě 1944 se na území Volomína odehrála významná bitva obrněných sil, největší na polském území a třetí největší za 2. světové války. Navzdory krutým bojům, mnoha zatčením, lapankám a veřejným popravám se však nacistům nepodařilo v místní společnosti zlomit ducha a víru v konečné vítězství. Přestože očekávaný konec války přinesl další represe ze strany vojáků Sovětské armády, lidé byli šťastní a radovali se ze setkání s členy rodiny, kteří válku přežili. Také Danuta a Wanda se mohly vrátit z Německa. Nucené práce měly na obě dívky rozdílný dopad. Kromě fyzické újmy, nemocných nohou, se pobyt v nacistickém Německu odrazil i na jejich přístupu k životu. Wanda se vrátila do Volomína, upnula se na svou matku Anielu a vdávala se až v pozdějším věku. Naopak Danuta se osamostatnila a brzy založila vlastní domácnost na pobřeží Baltu, kam následovala svou lásku. Osudovým mužem Danuty byl Franciszek, palubní důstojník na obchodní lodi, kterého poznala po návratu z Německa. Vdávala se v březnu 1949, ve svých 21 letech a s Franciszkem si postavili hezkou vilku ve městě Gdyni. Franciszek byl velmi moudrý, spravedlivě autoritativní, budil respekt. Jeho povolání vyžadovalo dlouhý pobyt mimo domov, plavil se vždy několik měsíců na zaoceánských lodích. Někdy mu dělala společnost i Danuta, a tak spolu navštívili různá místa v jižní Evropě, Africe i Asii. Po dobu kdy byl Franciszek na moři, Danuta se starala o domácnost a zahradu, která byla nejen okrasná, ale i užitková. Pěstovala spoustu ovoce a zeleniny a všechny produkty pak dokázala beze zbytku využít. Byla vynikající hospodyňka, znamenitá kuchařka, její džemy, ovocné šťávy, jablečné a rybízové koláče byly mezi přáteli vyhlášené. Jakmile se blížil čas, kdy se měl Franciszek vrátit z dlouhé plavby domů, vše muselo být perfektně nachystané. Některé pokoje ve vile nebyly během jeho nepřítomnosti používány, nábytek byl přikryt bílými prostěradly, a po návratu Franciszka jakoby ožily. Danuta byla výborná hostitelka a po boku svého muže si užívala společenského života, spolu pořádali večírky, hostili přátele, scházeli se s rodinami lodních důstojníků. Danuta vynikala pečlivostí se smyslem pro detail. Její sklon k perfekcionismu se projevoval ve všem, co dělala, dokonalá péče o domácnost, čistota a pořádek byly na prvním místě. Měla někdy až nesmyslně vysoké požadavky nejen na sebe, ale stejné měřítko měla i na ostatní, neodpustila ani tu nejmenší chybu. V jejím okolí muselo být vše dokonalé a její přehnaná touha po dokonalosti dohánělа mnoho zúčastněných k šílenství. Život s Danutou vyžadoval notnou dávku trpělivosti, kterou naštěstí Franciszek měl. Jako perfekcionistka se zaměřovala na maličkosti, trvala na nich a ke každé nepřesnosti se stavěla kriticky. Pro řemeslníky, kteří přicházeli do vily na různé práce, byla často postrachem. Stála nad nimi a sledovala, jestli dělají vše důkladně a přesně podle jejích požadavků. Nebylo výjimkou, že museli práci předělávat tak dlouho, dokud nebyla spokojená. Měla tendenci stále kontrolovat, že je vše, jak má být, srovnané, v pořádku. Jako dnes ji vidím, jak pobíhá s hřebenem v ruce a učesává třásně u koberců. Zakládala si na eleganci, jako dáma

Kam za kulturou v Česku?
http://vstupenky.ticket-art.cz
TICKET ART
VÁŠ PARTNER VE SVĚTĚ KULTURY A ZÁBAVY

působila upraveně a důstojně. Ačkoliv byla nejmladší z pěti dcer Aniely, v rodině byl její názor důležitý, každého zajímalo, co tomu řekne Danuta. Veškeré kroky byla zvyklá zvažovat s odstupem a téměř vždy v klidu. Často se snažila mít navrch, názor Franciszka byl ovšem zásadní, tehdy pokorně přijímala jeho rozhodnutí. Osud jim nedopřál vlastní potomky, žili pro sebe, ale snažili se pomáhat, nejvíce Krystyně a její rodině, jak radou, tak i finančně. Velmi si vážili mých rodičů a měli rádi i celou naši rodinu, vždy se zajímali, co je nového. Danuta si obzvláště oblíbila mou dceru Danušku – třetí toho jména. Když v roce 2007 ovdověla, postupně chřadla a trpěla tím, že už nemá tolik síly všechno zvládnout. V lednu 2014 ve věku 86 let odešla za Franciszkem.

Kardiologie jde mílovými kroky vpřed

Přední český kardiolog, profesor MUDr. Petr Neužil, CSc., primář Kardiologického oddělení Nemocnice Na Homolce, předseda České asociace pro srdeční arytmie při České kardiologické společnosti a člen ČSÚZ přišel 3. října 2017 besedovat s členy a přáteli Československého ústavu zahraničního.

„Česká kardiologie je na tom velice dobře, neboť v současnosti máme o mnoho lepší technologie," uvedl svou přednášku prof. Neužil a dále vysvětlil, jakou máme tradici: „Česká kardiologická společnost je třetí nejstarší na světě – po americké a německé – vznikla již v roce 1929." Z toho je zřejmé, jakou dobu se tomuto samostatnému lékařskému oboru, zabývajícímu se diagnostikou a terapií onemocnění srdce a cév, u nás věnuje taková péče.
Kardiologické oddělení je součástí Kardiocentra Nemocnice Na Homolce. Toto oddělení bylo jedno z prvních samostatných pracovišť, a to již od roku 1990, zabývajících se v co nejširším spektru všemi podobory týkajícími se onemocnění srdce a cév.
V posledních deseti letech se toto oddělení vyprofilovalo na pracoviště, kde se aplikují ty nejnovější technologie, které současný vývoj v kardiovaskulární medicíně přináší.
„Je tomu právě čtyřicet let, kdy v roce 1977 provedl angioplastiku jako první na světě Andreas Grüntzig ve Švýcarsku. Doktor Grüntzig emigroval do Švýcarska z bývalé NDR. Dnes se koronární angioplastika běžně používá při zúžení nebo uzávěru tepen. Roztažení se provádí nafouknutím katetru šestnácti až dvaceti atmosférami. Do postiženého místa se umisťuje koronární sten – výztuž tepen," seznámil přítomné s touto technikou profesor Neužil. Od té doby se používá neinvazivní léčba. Po angioplastice se bohužel za nějaký čas pacient vrací a musí se operace opakovat. Koronární sten prorůstá. Nově se sten potahuje mikrovrstvou, aby tkáň neprorůstala. Ale stávalo se, že se začaly objevovat tromby – sraženiny. Takže se musely vyvinout léky na ředění krve.
„Například před dvaceti lety si nikdo nedovedl představit, že se budou operovat umělé chlopně. Dnes se běžně operují," pokračoval profesor Neužil. Levá komora se každým infarktem zhoršuje. Nejen srdeční selhání může nastat v případě, když je diastolický (spodní) krevní tlak příliš vysoký, ale také mozková mrtvice. Nejvýznamnějším rizikovým faktorem je špatný životní styl (nedostatek pohybu, složení potravy, vysoký krevní tlak, kouření atd.), který vede k ateroskleróza, následně k infarktu a arytmiím.
„Nyní se dá hovořit o různých metodách katetrizační ablace. Využívá se v kardiologii při terapii srdečních arytmií, nereagujících na farmakologickou terapii." Podle profesora Neužila bude v roce 2050 trpět srdeční arytmií padesát procent populace. „Je to tak trochu civilizační choroba," dodal.
„Existuje studie, která vznikla během 2. světové války a po válce. V Bostonu v USA začali sledovat místní populaci, kterou sledují již několik generací. Studie přinesla zjištění, že cholesterol může škodit. Má větší mortalitu (úmrtnost). Ještě v roce 1975 se fibrilace síní považovala za naprosto normální. Až v 90. letech minulého století se poznalo, že fibrilace způsobuje mozkovou mrtvici," vysvětlil profesor Neužil.
„Dnes se snižují dávky rentgenového záření, které je nebezpečné jak pro pacienta, tak pro lékařský personál. Místo toho se více používá zobrazení 3D. Na obrazovce počítače vidíme, jak fungují chlopně. Můžeme si srdce prohlédnout ze všech stran." Na Kardiologickém oddělení Nemocnice Na Homolce se od roku 2007 aplikují hned dvě různé robotické katetrizační techniky spolu s aplikací nejmodernějších zobrazovacích metod. „Byli jsme tehdy první pracoviště v České republice, kdy tyto technologie nabídly pacientům novou, bezpečnější a šetrnější diagnostiku a léčbu srdečních onemocnění," ukončil svou přednášku profesor Neužil… *ŘEČ – Bulletin ČSUZ)*

ČECHOAUSTRALANKA

Jana Reichová

Jsem Čechoaustranka, nejen proto, že odebírám a čtu časopis Čechoaustralan, ale protože jsem to konečně plně pochopila. Ne opravdu až nyní, téměř po padesáti letech života v Austrálii, ale přicházelo to prostě, jak šel čas, třeba také tím srovnáním slov domov a doma a jejich plného významu. Prvně mně ta slova vysvětlil Dr. Ondrášek a na to nezapomenu. Mezi tím, co chápeme pod slovem doma a domov je opravdu značný rozdíl, a jak řekl pan doktor, máme štěstí, že čeština má tato dvě slova.
Doma jsem tam, kde mohu spokojeně žít, kde mám rodinu, která tam má budoucnost, ale domov je a může být jen jeden. Země, kde jsme se narodili, odkud pocházejí naše rodinné kořeny, na kterých jsme vyrůstali a bez čehož bychom nemohli vybudovat pro sebe a svou rodinu to, čemu se spokojeně říká – tady jsem doma.
Jistě, nebylo to tak snadné, ještě si stále vybavuji ty zvláštní pocity, kdy jsme často projížděli kolem krásné mořské zátoky plné palem a já jsem si říkala, je to krása, ale holka co ty tady děláš. Stále tudy jezdíme, palem tam již tolik není, ale právě i ty palmy tam přece patří. Tak postupně jsem pochopila, že ta buš plná vonících eukalyptů, ty nekonečné jen Austrálii patřící písečné pláže omývané vlnami oceánu a všechna ta zvířata počínaje klokany a kouzelnými koaly, všechno to úžasně pestré ptactvo se všemi barevnými papoušky prostě již neodvratně patří k mému životu. Tedy jsem tu opravdu doma.
Tento rok 27. září, večer před sv. Václavem to bylo přesně 49 let, od doby. kdy jsme přistáli na letišti v Sydney. Přijala nás zem plná slunce a přátelských lidí, kde jsme byli zpočátku ztracení bez znalosti angličtiny, ale dostali jsme možnost žít v zemi svobody a snažit se začít nový život. Byla to úžasná naděje, ale ani té není vždy snadné uvěřit.

To není naděje
já se jen držím
letmých pohledů
jak slepec bílé hole
bolí to čekání
ale nudu zahání
je to snad jen hra
je to posedlost za něčím
co se ztrácí
jak odlétající ptáci
za něčím co je beznadějné
čemu se upírá víra
ale každý pohled
je opět jedno klepnutí hole
o kraj chodníku
jeden krok někam odnikud
ale přece jeden ještě
jsem obraz ve slepém zrcadle
a po něm slzy stékají
jak kapky dlouho touženého deště

(Sydney 1969)

Lehko se v takové situaci podlehne malomyslnosti. Prožívali jsme to nejen my dva s manželem, ale také náš právě sedmiletý syn, který začal chodit do školy v Praze jen krátce před tím, než jsme odešli a nyní se s novými spolužáky nemohl domluvit. Hlavně pro něj jsme ale chtěli, aby mohl vyrůstat ve svobodné zemi, a ne tak jak jsme museli vyrůstat my. Večer, než usínal, jsem mu četla české pohádky, které za námi posílala moje maminka a sestra z Prahy. Odešli jsme daleko z našeho domova a od našich nejbližších, vsadili jsme, jak se říká na jednu kartu.

Můžeš se ptát
kdo ztrácí víc –
kdo vsadil?
kdo nevsadil nic?
Vždyť i s prohrou
získáš
neboť bez bolesti
tvář svého štěstí
nikdy nepoznáš!

Recenze: Český exil v Austrálii (1948-1989)

Burešová Jana, Miller Jaroslav, Trapl Miloš
Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2

Martin Nekola

Trojice renomovaných historiků z Univerzity Palackého v Olomouci završila svůj několikaletý výzkum, věnovaný fenoménu českého exilu v Austrálii během studené války. Výstupem je unikátní studie, mapující osudy početné české komunity u protinožců, činnost kulturních, společenských a náboženských spolků a sportovních klubů, krajanské tiskoviny, vztah ke komunistické vlasti i další ústřední politická témata, která mezi australskými Čechy rezonovala.
Kniha je rozdělena do sedmi kapitol, z nichž některé tvoří již vydané studie autorů v upravené podobě. I přes poměrně nevelký rozsah se autorům podařilo zachytit všechny důležité aspekty exilového života v Austrálii a vytvořit praktickou příručku, v níž zájemci naleznou potřebné informace o tématu.
První kapitola stručně zmiňuje Čechy, kteří na rudý kontinent zavítali, případně zde žili v období před druhou světovou válkou a během ní. Vedle cestovatelů a členů vědeckých expedicí poněkud opomíjí asi dvě stovky Židů, kteří se mohli vystěhovat díky pomoci židovských podpůrných organizací a fondů v Evropě, USA i přímo v Austrálii, například American Jewish Joint Distribution Committee, Hebrew Immigrant Aid Society či Australian Jewish Welfare Societies. Stejně tak mohli být alespoň stručně vzpomenuti někteří Češi sloužící v australské armádě během druhé světové války.

Autor recenze Martin Nekola shání v současné chvíli prostředky pro krátkou badatelskou cestu do Austrálie…

Muzeum českého a slovenského exilu 20.stol., Štefánikova 22, Brno 602 00, Email: muzeumexil@muzeumexil.cz

Kapitoly dvě a tři dávají nahlédnout do australské imigrační politiky a rozebírají otevřený přistěhovalecký program, vyhlášený ministrem pro otázky migrace Arthurem Calwellem, jeho úskalí a stinné stránky (komplikované soužití a xenofobie vůči nově příchozím, úkryt pro válečné zločince, zvykání si na nově kulturní prostředí apod.). Dle dohody, kterou politik podepsal v březnu 1947 v Ženevě s Mezinárodní organizací pro uprchlíky (International Refugee Organization – IRO), Austrálie měla ročně přijmout až 12 000 uprchlíků. Stala se tak vůbec nejotevřenější zemí z anglosaského světa. Důvody byly zejména demografické. Po válce žilo v Austrálii zhruba 7 300 000 obyvatel a vysněným cílem bylo 20 000 000. Mezi nalákanými Novoaustralany (New Australians) se nacházely i tisíce Čechů a Slováků, prchajících skrz železnou oponu do svobodného světa. Po únorovém puči měla Austrálie nadále zájem na prohlubování dobrých hospodářských styků s Československem (poskytla například úvěr ve výši 100 milionů na nákup vlny), nicméně příchodu exulantů nijak nebránila. Po nástupu liberální vlády Roberta Menziese v prosinci 1949 se vztahy zhoršovaly. Československý tisk ostře kritizoval pokusy zakázat Komunistickou stranu Austrálie i omezit vliv odborů. V létě 1952 Rudé právo psalo, v souvislosti s Tichomořským paktem bezpečnosti (ANZUS), podepsaným Austrálií, Novým Zélandem a USA, o vládě v Canbeře, že kolaboruje s americkými imperialisty a nechává je vybudovat válečné základny na svém území, čímž ohrožuje mír v jihovýchodní Asii. Zapomnělo pochopitelně zmínit, že hlavní motivací signatářů byla korejská válka a snaha čelit pokračující komunistické agresi.

Nejobsáhlejší čtvrtá kapitola se dotýká organizací českého exilu v Austrálii a jeho vedoucích osobností. Autoři se pochopitelně nemohli zastavit u všech, z těch významnějších přesto schází zmínka o učiteli v Melbourne Karlu J. Hallovi (nar. 1929), který prošel řadou profesí, po dlouhá desetiletí se pohyboval uvnitř krajanské komunity, pravidelně přispíval do exilových periodik (používal pseudonym Kajetán Halasa) a znal pozadí všeho důležitého dění, přičemž o tom, navzdory zhoršujícímu se zdravotnímu stavu, napsal autorovi tohoto příspěvku více než dvě desítky dopisů s unikátními vzpomínkami. Ve jmenném rejstříku čtenář například marně hledá také Jiřího Matýska (1928-2014), činovníka katolického tělovýchovného spolku Orel v Sydney a redaktora stejnojmenného čtvrtletníku. Naopak mezi nejhojněji vzpomínané postavy v knize patří Stanislav Hofírek (1916-1993), rodák z Kyjova, vzděláním právník, který vešel ve známost jako zdatný diskutér, protikomunistický aktivista a neuvěřitelně produktivní autor tiskovin všeho druhu. Věnoval se zejména tématům souvisejícím s křesťansko-sociální etikou. Byl svobodný, bezdětný a veškeré prostředky vkládal do svých exilových podniků, především do Cyrilometodějské ligy. Díky vzpomínkám výše zmíněného Karla Hally lze doplnit, že Hofírek se usadil v roce 1950 v Melbourne, pracoval jako pomocná síla v nemocnici a sdílel byt na Dryburgh street spolu s Antonínem Divišem, který se později stal váženým lékařem v tasmánském Hobartu. V bytě probíhaly pravidelné porady exulantů a vymýšlely se možnosti, jak navázat úzkou spolupráci s místními politickými kruhy a zabránit posilování komunismu v Austrálii. Přítomní docházeli na schůze Democratic Labour Party a jí spřátelených dělnických odborů, kde varovali před rudou totalitou. Ve čtvrti Richmond v prostorách bývalého řeznictví zřídili za peníze strany sekretariát a redakci časopisu Trade Unionist, který cílil na imigranty a vycházel v deseti jazykových mutacích. Jako zástupce šéfredaktora nějaký čas působil Vladimír Borin-Ležák, další známý exilový činitel. Hofírek pořádal na severním předměstí Melbourne Northcote tzv. kroužky duchovní práce a náboženské diskuse, kromě toho měl mezi krajany v Austrálii na starost distribuci exilového časopisu Nový život, vydávaného Křesťanskou akademií v Římě.

Na straně 52 je v pouhé jedné větě zmíněn páter Josef Peksa (1919-1993) v souvislosti s případem mladého Slováka v Perthu, který byl popraven za účast v hospodské rvačce, při níž usmrtil muže. Peksa s odsouzeným strávil poslední noc v cele a byl z toho tak otřesen, že se přestěhoval ze západního pobřeží do Melbourne, kde se stal oblíbeným knězem a jednou z klíčových osobností české komunity. Mše sloužil v kapli Bethlehem Hospital.

Na několika místech knihy se dočítáme o „králi sýrů“, Milanu Vyhnálkovi (1925-2013), který v Burnie na Tasmánii vybudoval Lactos, největší sýrařský podnik na jižní polokouli, a dočkal se za své podnikatelské úspěchy ocenění tasmánský Muž století. Nemělo by zapadnout jméno jeho kolegy Vlastislava Škvařila (nar. 1939), stojícího za zdárnou obchodní expanzí Lactosu do Japonska. V posledních letech poutá pozornost sdělovacích prostředků jako ultramaratonec, který i v pokročilejším věku láme sportovní rekordy. Je například jediným člověkem, který proběhl Austrálii od severu k jihu a od západu k východu.

V kapitolách pět a šest autoři velmi výstižně obsáhli problematiku protikomunistických aktivit exilu a tiskovin. Je patrné, jaké těžkosti doprovázely vydávání novin a časopisů a jaké uznání hodné úsilí vyvíjeli všichni, kteří se na tom podíleli, ostatně podobně jako v oblasti exilové kultury, umění, vědy a sportu, o čemž dopodrobna pojednává sedmá kapitola. V souvislosti se sportovními úspěchy „našich“ pro zajímavost doplňme, že počátkem 50. let se přistěhoval do Hobartu na Tasmánii Oldřich Kučera, bývalý hokejista pražských Bohemians, a založil zde stejnojmenný fotbalový klub. Podařilo se mu sestavit silné mužstvo, které roku 1953 triumfovalo v tasmánském poháru. V roce 1967 dal Karel Pikora dohromady hned dva týmy ledního hokeje, v těchto končinách dosud téměř neznámého.

Autorům se podařilo čtivým způsobem předložit odborné i laické veřejnosti bohaté téma českého exilu v Austrálii, aniž by přitom zabředávali do zbytečných detailů nebo zdlouhavě popisovali pozadí tahanic a sporů, které se nevyhnou snad žádné exilové komunitě. Jediná drobná výtka by možná směřovala k použitým pramenům. V knize se často objevují citace vzpomínek lidoveckého poslance Jindřicha Nermutě (1917-1990) Kde je tráva zelenější (Praha, 1992), opomenuty nicméně zůstávají další zajímavé tituly podobného charakteru. Citelně chybí kniha předsedkyně Mezinárodního českého klubu Evy Střížovské Mezi našimi v Klokánii

(Praha, 2013). Autorka reportážním stylem popsala své cesty po Austrálii, uskutečněné v polovině 90. let, během nichž se setkala s desítkami krajanů a shromažďovala jejich vzpomínky na život v tamním exilu. Čechům na Tasmánii se věnoval PhDr. Stanislav Brouček z Etnologického ústavu AV ČR, nicméně jeho studii v bibliografii rovněž nenajdeme. Přímo v Austrálii využili autoři materiály z řady archivů a knihoven, bohužel tu chybí objemný fond Michaela Cíglera, historika čechoaustralské komunity, z National Library of Australia. Fond je zčásti nezpracovaný, nadále tedy čeká na zájem českých badatelů. Ve sbírkách téže instituce se nacházejí rovněž díly dokumentárního seriálu televize SBS Tales from a Suitcase. Zástupci národů střední a východní Evropy podávají unikátní svědectví o emigraci do Austrálie během studené války, těžkých začátcích s integrací i protikomunistických aktivitách. Mezi desítkami respondentů jsou pochopitelně také Češi a Slováci. Cenné informace o exilu, včetně korespondence a audionahrávek, se skrývají také ve čtyřiadvaceti krabicích pozůstalosti novináře Stanislava Brzobohatého-Bertona (1924-2016). Jsou dočasně uloženy v budově velvyslanectví v Canberře a již druhým rokem se chystá převoz do knihovny Libri Prohibiti v Praze. Závěrem lze doufat, že výzkum českého exilu v Austrálii neřekl poslední slovo a brzy se objeví další studie, které důstojně a s vysoce odborným přístupem celý fenomén připomenou. Kniha autorského tria Miloš Trapl, Jana Burešová a Jaroslav Miller je příkladem hodným následování.

VZPOMÍNKY JANA KOŠŇARA

(pokračování 20 - dokončení)

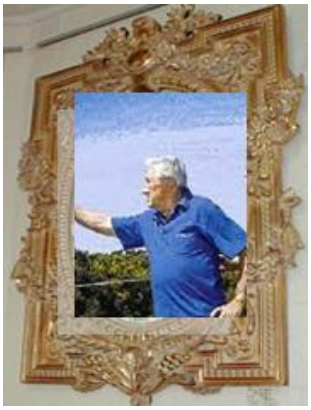

Jan Košňar, OAM

Jsem z Českomoravské vrchoviny. Narodil jsem se na Litomyšlicku v roce 1928 a vyučil se pozlacovačem a rámařem. Jako devatenáctiletý mladík jsem měl možnost zlatit Staroměstskou radnici, to bylo v roce 1947. Rozhodl jsem se pak ale odejít. Podařilo se mi to až napodruhé, a to z Východního do Západního Německa. Šel jsem do Austrálie, neměli tu ale dost domů, aby nás všechny ubytovali, tak manželku s dětmi poslali do bývalého zajateckého tábora asi 300km od Melbourne. Bylo to v roce 1950. Poslali mě na dva roky pracovat pro státní elektrickou firmu, kopal jsem díry do země a nepotřeboval jsem angličtinu. Nebylo ubytování, takže jsme spali pod stany. Podařilo se mi potom sehnat domeček v buši, tam jsem dál pracoval pro státní elektrárnu, ale začal jsem hned dělat vzorky, abych mohl místním lidem ukázat, jak mají vypadat kvalitně zarámované obrazy, protože to řemeslo tady vůbec neexistovalo. Trvalo mi deset let, než jsem dokázal přesvědčit malíře a lidi, kteří mají peníze, že dobře zarámovaný obraz vypadá lépe. Potom, když se to rozneslo po celé Austrálii, tak jsme exportovali za několik milionů do jiných zemí. Dělali jsme asi 900 různých lišt, co se týče profilů a tvarů. Měli jsme dvě továrny v Melbourne, kde jsme zaměstnávali skoro 100 lidí a potom byla jedna továrnička na Novém Zélandu. V Malajsii jsme dělali zdobené rámy. Naše firma jako taková už ale neexistuje. Stalo se to tak, že jsem dal obchod synům a moji synové si mysleli, že to umí líp než táta a za čtyři roky ztratili všechno, co jsem celý život budoval. Dostal jsem vyznamenání od anglické královny Order of Australia - Řád Austrálie. Bylo to ocenění za přispění k uměleckému a ekonomickému vývoji Austrálie. Zapojil jsem se do dvou krajanských věcí, reprezentoval jsem náš národ v českém folklorním tanci, to jsem dělal 20 let a byl jsem několik roků prezidentem fotbalového klubu Slavia, se kterým jsme vyhráli v nejvyšší soutěži a také Australský pohár.

Doslov

Moje čeština už není tak pružná, jako kdybych žil v Česku, ale půl století života v cizině je snad dostatečnou omluvou. Někdy ty moje příběhy voněly trochu cestopisem, a tak jste se se mnou dostali i do několika cizích zemí.

Co si většina lidí doma nedovede představit je, že se Austrálie liší od zemí evropských. V Evropě jsou všechny země kromě jiné řeči velmi podobné. Podobné zákony a podobný styl života. Vše je už po staletí zaběhnuté ve svých kolejích. Přesídlení do Rakouska nebo do Švýcarska by nepřineslo moc změn v porovnání se životem v Československu. Nejdříve si najít práci ve svém oboru, potom byt a naučit se místní řeč. Austrálie byla ale země nová a nevyvinutá. Hodně toho, co bylo v evropských zemích považováno za samozřejmost, v Austrálii buď neexistovalo, nebo se tam teprve vyvíjelo. Hodně se do Austrálie posílali nepohodlní lidé za trest a nezáleželo na tom, jestli tam přežijí nebo ne. Byla to daleká nehostinná kolonie. Velice potřebovala pionýry. Proto jsem nemohl začít s prací ve svém oboru a bydlet v bytě, ale ve stanu. Kopání děr pro elektrické sloupy bylo zklamáním a plné krvavých puchýřů. Proto úspěch v cizině a v životě je málokdy štěstím, ale vydobyt houževnatostí, pílí a uměním přizpůsobit se jiným podmínkám, nelitovat a nenaříkat a nikdy se nebát překážek, překonat je jednu po druhé a mířit stále dopředu. Rozhodně jich bylo v mém životě dost a jsem vděčný všem, kdo mi tyto překážky pomohli překonat. Upřímně a ze srdce děkuji všem, kteří mi byli příkladem. Moji rodiče, moji učitelé, můj pan mistr, hesla prezidenta Masaryka a vše, co mě z mládí doprovázelo na mé životní cestě. Ty dobré zásady z mládí mě při všem konání ovlivňovaly a posilovaly. To, co mi dala země mého původu, mi pomohlo v cizině na cestě mým životem. Rád bych nějakým způsobem něco vrátil, a tak mě napadlo darovat českému národu do Muzea českého a slovenského exilu 20. století v Brně historickou kolekci známek a razítek Československé polní pošty v Anglii a Francii během druhé světové války. Existují jenom dvě sbírky na celém světě.

Také list č. 61, dvoustranný z české Bible tištěné v Praze roku 1577, za sklem a v rámu zlaceném pravým 23karátovým zlatem. Tento list mi byl věnován z Londýna roku 1958 za pomoc při odboji proti světovému komunismu.

Doufám, že jsem svůj život nepromarnil a neudělal ostudu ve světě ani své rodině, ani svému národu.

Dále doufám, že tyto moje příběhy splnily svůj účel a že třeba budou dalším pokolením posilujícím příkladem do budoucna.

Hotel Vila Olga

Krásný, zrenovovaný rodinný hotel **Vila Olga v Jevanech** se nachází v přírodní rezervaci Voděradské bučiny. Hotel je obklopen kaskádou rybníků, rozlehlými lesy a nádhernou přírodou.

Vila v prvorepublikovém stylu nabízí ubytování v komfortních pokojích s výhledem do zahrady. Pokoje jsou vybavené satelitní LCD TV, minibarem, psacím stolem, bezplatným Wi-Fi připojením a koupelnou se sprchovým koutem a toaletou. Výborná snídaně zahrnuta v ceně. K dispozici salónek a prostorná společenská místnost. Součástí hotelu je lesní zahrada, tenisový kurt, v okolí naleznete golf, bowling a upravené cyklostezky.

Dle Čechoaustralanů představuje Vila Olga výjimečné ubytování v této vyhledávané lokalitě.

Hotel Vila Olga, Rekreační 55, 28166 Jevany, Czech Republic
+420 777322532, hotel@vilaolga.cz, www.vilaolga.cz

RYTÍŘI NEBES

Lubomír Faitz

Ve dnech 12. 10. až 26. 10. 2017 se na brněnském výstavišti konala výstava Rytíři nebes, která byla pořádaná Muzeem Českého a Slovenského Exilu a která byla věnována vzpomínce na všechny příslušníky čs. letectva v řadách britské RAF. Na výstavních panelech byly přehledně rozepsány jednotlivé perutě Královského letectva, ve kterých působili naši letci, spolu s jejich osobními daty, tj. kdy a kde se ten který narodil, u které perutě sloužil, a případně kde padl. Dále zde byly k vidění osobní věci letců jako například uniformy, vyznamenání, letecké deníky a různé legitimace a písemnosti, které byly příbuznými buď muzeu věnovány, nebo zapůjčeny. V expozici se nacházel i motor z havarovaného Spitfira a před vlastním pavilonem byl postavený stan, kde se nacházela maketa Spitfira ve skutečné velikosti. V prvním patře pavilonu pak byl autentický stan a na obrazovce televizoru mohl divák vidět a poslechnout si obrazové vzpomínky generála Vladimíra Nedvěda, kde například popisuje, jak došlo během startu letounu Wellington k havárii, při které se osobně snažil zachránit ze zříceného letounu zadního střelce. Došlo přitom postupně k výbuchům všech naložených pum. Když vybouchla ta poslední, 250kg puma ve vzdálenosti čtyř metrů od něj a on sám byl tlakovou vlnou odhozen šest metrů od vraku, tak se požár rozšířil a k uvízlému střelci se již nedostal.

Na výstavě byla současně k dostání i kniha nazvaná Rytíři nebes, kterou nechalo vydat muzeum. Je to velmi objemná kniha se spoustou fotografií. Na jejím zpracování je vidět neskutečná mravenčí práce manželů Kratochvilových. Reagoval jsem na výzvu ředitele muzea Jana Kratochvila, když se sháněl po možných relikviích, písemnostech a třeba i zbytcích uniforem, tak jsem v knize našel asi na 15 stranách fotografie a písemnosti věnované mému strýci Josefu Doubkovi, F/Lt – navigátoru 311. čs. perutě RAF, které jsem mu poskytl. Protože jsem z celé uniformy měl pouze strýcovu čepici, zapůjčil jsem ji muzeu pro tuto akci a byla tam tudíž také vystavena. V knize je otisknuta jak jeho výzva k uspořádání sjezdu letců v roce 1990 v Anglii, který skutečně proběhl, tak i petice s podpisovou listinou, požadující zákaz KSČ.

Šel jsem na tuto výstavu několikrát a prohlížel jsem si se zájmem i návštěvní knihu a zápisy v ní. Napsal jsem do ní, že kromě toho, jak je výstava zajímavá, je vhodná především pro školy, vzhledem k tomu, že dnešní mladí mají velmi málo informací o tom, co vykonala tato malá hrstka čs. letců za II. světové války.

Ve školách se o těchto věcech nic neučí a při rozhovoru s paní, která měla v expozici dohled, jsem se dozvěděl, že tam nějaká třída byla i s učitelkami, ale i ony samotné toho věděly pramálo. Navíc při zahájení měly proletět dva vrtulníky nad výstavištěm, ale zpozdily se, protože řízení letového provozu jim nepovolilo průlet. A přestože se začátek výstavy dvěma dny prolnul s končícím strojírenským veletrhem na výstavišti, naše veřejnoprávní regionální televize nevzpomněla tuto akci ani slovem. Bylo znát, že řadě lidí tyto věci i 27 let po sametové revoluci leží v žaludku. Pokud to však těm mladým nebude nikdo připomínat, stane se, že za nedlouhý čas už o tom nebudou vědět nic. Plným právem by tyto činy měly být zařazeny do osnov na školách. Proto pokládám tuto výstavu za skutečně záslužný čin, a jak jsem se dozvěděl, měla by putovat i do Austrálie a USA.

Jan Kratochvil se obrací na rodiny letců z RAF, kteří odešli do Austrálie – bylo jich 98 - s opětovnou prosbou o zapůjčení případných fotografií, částí uniforem, osobních dokladů z RAF,… pro doplnění knihy a pokračování této unikátní výstavy.

Nezapomenutelná chvíle s „Nebeskými jezdci“

Dagmar Honsnejmanová

O činnosti příslušníků československého letectva v jednotkách britské Royal Air Force – RAF – během druhé světové války bylo napsáno mnoho dokumentů. Řadu z nich si můžeme sami nahledat na internetu, zajít do nejbližší knihovny. Rodiny příslušníků RAF, známí, kamarádi a další zájemci, mohli ale v říjnu letošního roku navštívit brněnské výstaviště, kde bylo možné zhlédnout ucelenou výstavu života i smrti těchto hrdinů. Výstavu zorganizovali manželé Jan a Sabina Kratochvilovi z Muzea českého a slovenského exilu 20. století Brno, kterým patří za to velký dík. Osobně jim skládám velkou poklonu, neboť to určitě byla několikaletá mravenčí práce, provázena velkým nadšením, zájmem a odhodláním. Výsledek, který jsem mohla na vlastní oči spatřit při vernisáži dne 12. 10. 2017, byl fascinující.

Celkem československými perutěmi RAF prošlo 2500 mužů. Mnoho z nich se nevrátilo, mnoho z nich nemá ani svůj hrob, a ti, co se vrátili, neměli v poválečné době lehký život.

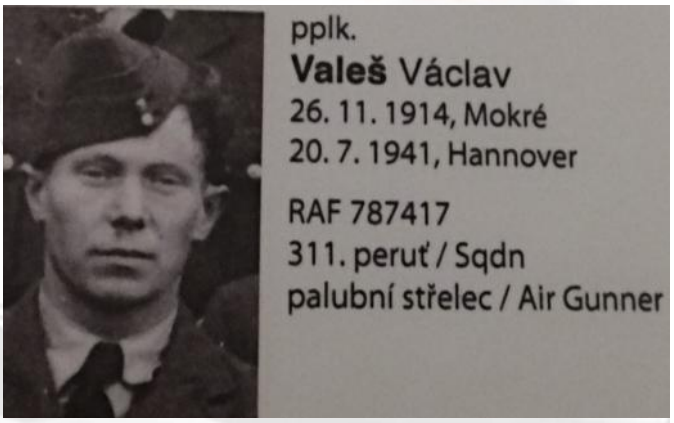

I v naší obci Mokré se narodil jeden z nich – pplk. Václav Valeš, palubní střelec u 311. perutě. Domů se nikdy nevrátil. Zahynul 20. 7. 1941 při útoku na Hannover. Při každé možné příležitosti se snažíme nejen vzpomínat, ale i připomínat události 2. světové války. Václav Valeš má svoje místo na Pamětní desce na budově obecního úřadu, stal se in memoriam Čestným občanem obce. Jsem velmi pyšná na to, že jsem mohla jeho jméno najít na panelech na výstavě. O jeho životě a hrdinství se mohou dozvědět i čtenáři publikace „Nebeští jezdci – Fragmenty“, kterou jsem dovezla do knihovny, aby byla přístupná všem, kteří se o tyto historické události zajímají. Tato unikátní kniha patří k pokladům mokerské knihovny. A podruhé jsem pyšná na to, že naše obec, ačkoliv je malinká, se stala partnerem akce „Rytíři nebes“.

S Janem Kratochvílem jsem se seznámila v roce 2014 při přípravě výstavy „Život ve stínu šibenice“. Jsem velmi ráda, že jsem mohla být malou součástí i tohoto významného projektu. Válku jsem naštěstí nezažila, ale jako kronikářka se těmto událostem věnuji alespoň v obci Mokré.

Do Brna jsem přijela se svými přáteli, kteří byli výstavou rovněž nadšeni. Strávili jsme celé dopoledne prohlídkou vystavených dokumentů, osobních předmětů, uniforem a medailí příslušníků RAF. Myslím, že snad nebylo nikoho, kdo by si neuvědomoval velikost a hrdinství lidí, díky kterým my můžeme žít. K nezapomenutelným okamžikům patřil společný zpěv české hymny, po které hned následovala hymna slovenská, z úst jednoho účastníků piety. Všichni, někdo nahlas, někdo v duchu, zpívali s ním.

Pro mne bylo i velkým zážitkem se osobně setkat s letci RAF, generálmajorem Emilem Bočkem a majorem Hugo Meisl – Maromem. Nejen, že ochotně všem podepisovali knihu, plakáty, vstupenky, ochotně se společně fotografovali, ale snad s každým prohodili pár slov s úsměvem na tváři i humorem.

Vyvrcholením celého dne byla beseda s oběma letci na brněnské hvězdárně. V jejich věku je obdivuhodné, jak celý den komunikovali s návštěvníky výstavy i besedy. Ke stolečku s nimi zasedla také dcera stíhacího pilota, generálporučíka Františka Fajtla, která zavzpomínala na svého tatínka. Vyprávění všechny chytlo za srdce, nechybělo i dojetí, možná i pár slz a nekonečný potlesk. Jak jinak v tuto chvíli bylo možné vyjádřit svůj dík? Nikdo z nás si neumí představit, co všechno tito muži prožili, jak velké bylo jejich odhodlání odejít do Velké Británie, od rodin, přátel, mít na mysli bojovat s nepřítelem a vybojovat svobodu.

Všem, hlavně žákům, studentům, a vůbec mladým lidem, bych doporučila výstavu navštívit. Udělat si čas a zamyslet se nad tím, jak je dnešní doba křehká a nic není jisté.

Vážení krajané v Austrálii, Češi a Slováci,

v minulých měsících jste byli prostřednictvím celoaustralského krajanského listu Čechoaustralan osloveni a informováni o naší trampské aktivitě v rámci oslav 100 let Československa a jízdě Czech-Australian-USA Pony Expressu s děkovnými dopisy krajanů, vládám Spojených států amerických a Austrálie.
Vzhledem k tomu, že naše oslovení se týká stejnou měrou každého, kdo je ochoten spolupodílet se na projektu oslav v Austrálii, přijměte prosím tento dopis jako společný. Věřím, že postupně se naše spolupráce rozvine tak, že další komunikace se bude již týkat konkrétního krajanského spolku, klubu, Sokola, školy či jednotlivce.
Dovoluji si vás dále informovat, že jsme ve dnech 20. 5. - 30. 6. 2017 úspěšně absolvovali první část projektu oslav v České republice a USA. To vše ve spolupráci s kamarády z americké organizace NPEA - Národní Pony Express Asociace USA.
Vše proběhlo ke vzájemné spokojenosti a nadšení. Z této skutečnosti vzešla i spolupráce na společné realizaci projektu oslavy v Austrálii.
Na internetových stránkách (Facebook-Jindřich Bílek) najdete nejobsáhlejší informace o průběhu a realizaci první části našeho společného projektu.
K doplnění informací uvádím, že již čtyři měsíce plují po moři plachetnice z Evropy pod organizačním velením Rudolfa Krautschneidera. Plachetnice míří štafetovým způsobem k břehům Austrálie. Cílem jejich plavby s poštou krajanů je Sydney. Plavba plachetnic je plánovaná na dobu jedenácti měsíců a její očekávané zakotvení v Austrálii je stanoveno na 15. duben 2018. Tato plavba z Evropy do Austrálie je v rámci oslav republiky věnována památce a vzpomínce na československého trampa, dobrodruha a mořeplavce Eduarda Ingriše. Mezinárodní posádky plachetnic přepravujících poštu australských krajanů po mořích z Evropy do Austrálie se takto spolupodílí dobrovolně a s nadšením na oslavách 100 let Československa.
Dne 19. dubna 2018 odjíždí pošta krajanů Australským Pony Expressem ze Sydney do Canberry. Zde bude jezdcem ze sedla předána velvyslanci České republiky a ten ji slavnostně předá zástupci vlády Austrálie. Vaše příležitostné obálky s razítkem potvrzujícím doručení vaší pošty do Canberry budou následně pokračovat do nejstaršího krajanského klubu v Jižní Austrálii v Adelaide, kde budou jejich majitelům osobně předány. Kdo nebude vyzvednutí pamětní obálky osobně přítomen, bude mu zaslána na adresu na obálce uvedenou.
Ke zdárnému a reprezentačnímu naplnění oslavy 100 let Československé republiky a uctění památky zakladatelů státu Tomáše G. Masaryka a Rastislava Štefánika v Austrálii nabízíme českým a slovenským klubům, Sokolům, spolkům a školám možnost spolupráce. Rádi dáme příležitost i jednotlivcům, krajanům, kteří projeví sounáležitost se svou starou vlastí a spolu s námi se v roce 2018 připojí k oslavě 100 let vzniku Československé republiky.
Jako první se k naší výzvě a podpoře přihlásilo velvyslanectví České republiky. Pan velvyslanec Martin Pohl poskytl projektu oslavy v Austrálii záštitu. Ke spolupráci se již před rokem přihlásil též Československý klub v Adelaide zastoupený prezidentem klubu Zdeňkem Jiránkem a všemi, kdo jako členové klubu nebo přes tento klub zaslali svůj dopis s poděkováním určeným vládě Austrálie. Czech-Australian-USA Pony Express přijal pro přepravu Pony Expressem zatím pouze poštu předanou tímto klubem. Poštovní úřad Pony Expressu v Českém klubu v Adelaide je vám stále k dispozici k přijetí vašich dopisů do 30. dubna 2018, poté budou předány Czech-Australian-USA Pony Expressu k přepravě. Sledujte prosím informace našich tiskovin, Facebooku, YouTube a vysílání rádia v českém jazyce v Austrálii. Jako mediální sponzor a koordinátor informací v Austrálii se spolupodílí na naší Pony Express akci a oslavách časopis Čechoaustralan. Těšíme se na spolupráci s každým krajanem, který si za svůj nový domov zvolil Austrálii, ale cítí se být stále Čechoslovákem.

Za organizační skupinu trampské oslavy 100 let Československa, koordinátor zahraniční spolupráce, Jindřich Bílek bílekjindrich@seznam.cz, mobil 420 603710819

BIRDSVILLSKÁ ANABÁZE

Zdeněk Rich

Je tomu už pěkná řádka let, kdy jsme se s kamarádem Tonym vypravili na pivo (nebo dvě), ne však do ledajaké hospody, ale do to té, která se nachází téměř ve středu Austrálie, do proslaveného Birdsville's Pub. Cesta nás vedla ze Sydney přes Willcanii a White Cliffs, kde v té době byla stále ještě v provozu experimentální solární elektrárna a kde stále ještě pilně pracoval generátor, zrozený na mém rýsovacím prkně. Potom už jména téměř exotická - Milparinka, Tiboobora a Cameron Corner, kde se stýkají hranice států Jižní Austrálie, Queenslandu a New South Walesu. Je tam sloup, na kterém je kruhová deska, která označuje, kde se který z těchto tří států nachází. Nemohl jsem při té příležitosti nevzpomenout knihy Julia Fučíka „Země, kde zítra znamená včera" a hned jsem si to vyzkoušel. Vzhledem k tomu, že v letní době je čas v NSW o hodinu napřed před Queenslandem, lze se jediným krokem přesunout o den dopředu, případně o den dozadu, záleží na tom, jakým směrem ukazatel obcházíte. Toto je ovšem pravdou pouze mezi dvanáctou a jednou hodinou o půlnoci a tak dlouho jsem nemohl zůstat, neboť nás čekala Cooper Creek, jedna z nejznámějších řek v Austrálii, na jejímž břehu stále rozpíná svoje větve mohutný Dig Tree. Utábořili jsme se s Tonym nedaleko tohoto, pro Austrálii památného stromu, a protože byla příjemná, vlahá noc, neobtěžovali jsme se stavěním stanů a natáhli pouze spací pytle na trávu. Byli jsme tam téměř sami, jen asi sto metrů od nás stanovali další dva cestovatelé. Přisedli jsme k jejich ohníčku, popovídali a i dobrého moku ochutnali. Nevím, kolik bylo hodin, když jsem se probudil a otevřel oči. Nade mnou se klenula obloha posetá hvězdami tak hustě, že bylo k podivu, že se tam všechny vejdou. A potom se přihodilo něco, o čem dodnes přemítám, zda to byl sen, či to bylo vyvoláno vzpomínkou na knihu, kterou jsem před krátkým časem dočetl. Náhle jsem měl pocit, že slyším podupávání koní a velbloudů a tichý hovor dávných cestovatelů…

Byl večer, 20. dubna 1861 a William Brahe byl spokojen. Vše bylo připraveno k rannímu odjezdu z tábora na břehu Cooper Creek, který mu byl domovem po dlouhou řadu měsíců, od 11. listopadu předcházejícího roku. Směr cesty - Menindee a posléze návrat do Melbourne, kde začala 20. srpna 1860 jeho cesta. Brahe byl členem expedice, která měla první překonat australský kontinent od jihu na sever. Exploration Commitee Royal Society, která expedici pořádala, vybrala z řady zájemců Roberta O'Hara Burke, aby výpravu vedl. V Irsku narozený Burke, voják z povolání, nejprve sloužil v rakouské armádě jako poručík jízdního regimentu. V roce 1853 emigroval do Austrálie, kde sloužil na různých místech jako policejní inspektor. Muž jistě zkušený a schopný velení, na smůlu však bez jakékoli zkušenosti cestování australskou buší.
Odjezd expedice, která sestávala z devatenácti mužů, 23 koní a 26 velbloudů, z Royal Parku v Melbourne, sledovalo ve čtyři hodiny odpoledne dne 20. srpna 1860 zhruba patnáct tisíc diváků. Vzhledem k tomu, že byl odmítnut rozumný návrh, aby s sebou expedice měla malé stádo skotu, které by postupně sloužilo jako zásobárna potravy, volba padla na sušené maso. A tak kromě nezbytného zařízení, bylo nutno použít šest vozů, které vezly dvacet tun nákladu, včetně zásob jídla na dva roky. Jeden z naložených vozů se porouchal dříve, než výprava opustila Royal Park.
Vzhledem k nedobrým cestám, poruchovosti vozů a podobným problémům, překonat vzdálenost 750 kilometrů z Melbourne do Mendinee, kterou urazí dostavník za něco málo než týden, si vyžádalo čas mnohem delší, Burke dorazil do Mendinee až 12. října 1860. Během cesty se nepohodl Burke se svým zástupcem Landelssem, který, stejně jako lékař výpravy, expedici opustil. Jako druhý ve vedení výpravy byl tedy ustanoven geograf expedice, William Wills.
V roce 1859 vypsala vláda státu Jižní Austrálie odměnu za úspěšný přechod kontinentu z jihu na sever. Výzvy se ujal zkušený cestovatel John McDouall Stuart a Burke měl obavu, aby neztratil prvenství. Rozdělil tedy skupinu, část mužů a zásob zanechal v Mendinee pod vedením nepříliš schopného a značně nespolehlivého Williama Wrighta, který ho měl brzy se zbytkem expedice následovat. Burke 19. října se sedmi vybranými členy výpravy směřoval ke Cooper Creek. Vzdálenost 650 kilometrů mezi Mendinee a Cooper Creek překonal díky vhodným povětrnostním podmínkám poměrně dobře a k cíli dospěl 11. listopadu. Očekávalo se, že Burke sečká až do australského podzimu, než se vydá na dlouhou cestu k Carpenterskému zálivu. Burke měl však naspěch a už v neděli 16. prosince, společně s Willisem, John Kingem a Charlesem Grayem se vydal na další cestu. V táboře zanechal čtyři muže pod vedením Williama Brahe, kterému dal rozkaz, aby na něj čekal po dobu třinácti týdnů, a potom aby se vydal na cestu zpáteční. William Wills, který měl mnohem více zkušeností než Burke, požádal Williama Brahe, aby počkal o něco déle.
William Brahe čekal tedy místo určených třinácti měsíců, měsíců osmnáct. Zásoby potravin se však začaly povážlivě tenčit, muži začínali pociťovat příznaky kurdějí, kovář

výpravy Patton pádem z koně utrpěl zlomeninu nohy a po několika týdnech zemřel - a tak se Brahe s čistým svědomím chystal opustit tábor u Cooper Creek. Pod stromem, nazvaným později Dig Tree, zanechal malou zásobu jídla a na strom vyryl zprávu o uschovaných potravinách a datum 21. dubna 1861, kdy tábor opouštěl.
Brahe ovšem nemůže pochopitelně tušit, s jakým osudem se setká Burke a jeho tři společníci, kteří tábor opouštěli před osmnácti týdny s šesti velbloudy, jedním koněm a malou zásobou jídla. Cesta na sever byla poměrně snadná, po deštích bylo dostatek vody a tak se výprava dostala 9. února do blízkosti moře. Hustý mangrovový porost a močály jim však zabránily dosáhnout moře. Cesta na sever jim zabrala 59 dní a na cestu zpátky měli zásoby na pouhých 27 dní. Burke a Gray byli postiženi úplavicí. Ztratili jednoho z velbloudů, tři z nich, stejně jako koně zastřelili a snědli. 17. dubna zemřel Gray na úplavici, byl pochován a po dni odpočinku pokračovali zbývající členové výpravy, ve velice zubožením stavu, v cestě. Došli k opuštěnému táboru večer 21. dubna, pouhých devět hodin poté, kdy ho Brahe a jeho skupina opustili. Wills i King navrhovali vrátit se po cestě, po které přišli, ale Burke se rozhodl pokusit dosáhnout stanici v Mount Hopeless, vzdálenou 240 kilometrů a tak dva dny po příchodu do tábora pod Dig Tree se vydala 23. dubna trojice cestovatelů po proudu Cooper Creek směrem ke stanici v Mount Hopeless.
Zhruba ve stejné době se vracející se Brahe setkal s Wrightovou skupinou, která s velkým zpožděním odcestovala z Menindee. Rozhodli se pro společný návrat do Mendinee a Melbourne. Brahe se však ještě vrátil k Dig Tree, kam dospěl 8. května, kdy Burke a jeho dva druzi byli téměř 50 kilometrů daleko. Když Brahe nenašel žádnou zprávu o tom, že by se Burke byl vrátil, tak tábor nadobro opustil.
Koncem května se Burke, Wills a King vrátili k Dig Tree, kde Wills bezpečně uschoval cestovní deník. Burke zcela bez důvodu zahnal výstřelem z pistole skupinu aboridžinců. O měsíc později se potom vydávají Burke a jeho dva souputníci po proudu řeky, ve snaze najít tábor domorodců, ale bez výsledku. Naprosto vyčerpaný Wills byl na vlastní přání zanechán s malou dávkou jídla a vody u Breeriy Waterhole a Burke s Kingem se snažili v cestě pokračovat. Za dva dny zemřel i vůdce výpravy Burke, a vracející se King našel i Willse již mrtvého. I když nejsou známa přesná data úmrtí obou cestovatelů, udává se datum 28. července 1861. King potom jako jediný z čtveřice výzkumníků přežil díky aboridžincům, kteří mu poskytli pomoc.
O osudu Burkeho a jeho tří společníků nebylo zpráv, tak bylo vypraveno několik výprav, aby se je pokusili najít. Pátrací expedice vedená Alfredem Williamem Howittem dospěla k Dig Tree 13. září 1861, našla a pohřbila těla Burkeho a Willse a našla Kinga. Během druhé expedice, vedené opět Howitem, která došla k Dig Tree 25. února 1862 byly ostatky zahynulých cestovatelů exhumovány a převezeny do Melbourne, kde byli oba cestovatelé pohřbeni 21. ledna 1863.

Celková bilance této výpravy je značně tragická, kromě Burka, Willse, Graye a kováře výpravy Pattona, zahynuli také Charles Stone, William Purcell a Dr Ludwig Becker, kteří byli členy té části výpravy, kterou s velkým zpožděním vedl William Wright z Mendinee směrem Cooper Creek. Tito tři zemřeli v poslední třetině dubna 1861 na kurděje a požití závadné vody. Kromě sedmi členů Burkovy výpravy, kteří zahynuli, by bylo správné přičíst ještě dvanáct aboridžinců, kteří projevili nepřátelské úmysly vůči záchranné skupině vedené Frederikem Walkerem a byli postříleni. Dostupné údaje také označují Burkovu výzkumnou výpravu za finančně nejnáročnější, údajně stála devět tisíc liber, navíc cesta, kterou objevil, byla použitelná pouze v jistých ročních obdobích. Naproti tomu výprava vedená John McDouall Stuartem našla jinou cestu, která byla použitelná celoročně, vyžádala si pouhou třetinu výdajů a obešla se beze ztrát na lidských životech.

Bez úspěchu jsem ráno hledal v orosené trávě otisky koňských kopyt, a tak nezbylo, než složit spací pytle a ostatní tábornické potřeby a vydat se opět na cestu za vzdáleným cílem, od kterého nás stále dělilo mnoho a mnoho kilometrů. Nakonec jsme do Birdsville šťastně dojeli, v místním 'pubu' vyprahlá hrdla dobrým mokem osvěžili a později odpoledne se vydali na další cestu. Po několika hodinách jízdy jsme se rozhodli utábořit se a přespat do následujícího dne. Odbočili jsme z prašné cesty na malou mýtinku u jezírka, kde hodovala v mělké vodě malá skupina ptáků brolga. Zvedl se však dosti silný vítr a tak jsme seděli s Tonym v autě a uvažovali, zda by bylo rozumné zde stanovat, nebo jet dále. A tu jsme byli náhle obdařeni divadlem, které může poskytnout pouze australský „outback“. Z houštiny vyšel statný pes dingo a začal mýtinku zvolna, beze spěchu, přecházet. V polovině cesty se zastavil, podíval se směrem k našemu autu, asi se podivil, co se to tam objevilo, potom pokračoval v cestě a zmizel v mlází na opačné straně mýtinky. Než jsme se vzpamatovali z tohoto neobvyklého zážitku, příroda nám nabídla další zážitek, téměř snový. Ptáci brolga patrně usoudili, že je čas opustit jezírko a roztáhli perutě a zdánlivě, bez jediného mávnutí křídel se díky silnému větru vznesli do vzduchu, jakoby pro ně neplatila zemská přitažlivost.

Cestu domů, do Sydney jsme bez nehody zvládli, mnoho krásných míst cestou viděli, ale noc pod Dig Tree a setkání u jezírka bylo z těch dojmů, které se nezapomínají.

Novodobý básník Vladimír Stibor

Vladimír Stibor se narodil 25. února 1959 v Benešově u Prahy jako prvorozený syn novináře Štěpána Stibora z Počepic. Nesměl studovat, protože jeho otec nepodepsal, že souhlasí se vstupem okupačních vojsk v roce 1968 na území tehdejšího Československa. Vyučil se proto jako knihkupec v Luhačovicích, posléze maturoval na dálkovém gymnáziu v Praze v roce 1984. Živil se jako řidič tramvaje, sanitky i záchranky, působil jako sociální pracovník, dělal strejdu v dětském domově. Je otcem dospělých dcer Diany a Luciány, čtrnáctiletého syna Štěpána. Vydal sedmnáct knih poezie, z nichž poslední sbírka veršů Vrhači stínů vyšla v roce 2016 v nakladatelství Milan Hodek Hradec Králové. Je též autorem třech knih drobných próz. Připravil čtyři sborníky o rodném kraji, podílel se jako editor a spoluautor na deseti celostátních almanaších poezie. Letos na začátku léta vyšla poslední básnická antologie s názvem Řeka úsvitu, do které přispělo sto českých básníků, několik z nich trvale žije v mnohých zemích celého světa. Připravuje rozhovory s osobnostmi české umělecké scény. Zabývá se uměleckou fotografií. Stiborova poslední šestá fotografická výstava Sakrální stavby Sedlčanska je dosud ke zhlédnutí v Praze.

Nejhlubší lásce

Co ti osud nabídne,
to ti už nevezme -
měsíční lvice v pravé poledne,
poté se rozhodne,

kdo jako první půjde přes hřeben,
kdo napne stovky fixních lan,
kde bude navždy umlčen;
rozkoš je být požádán.

A osud jako hrdý hráč
na nic nedbá, rozhoduje mač
vhozením ručníku i slov do ringu.

Osud, já vím, má krví nasáknutý fáč,
křičí jako šílený: Neděkuj, dosud není zač.
Toužím tě mít v ústech jako pralinku.

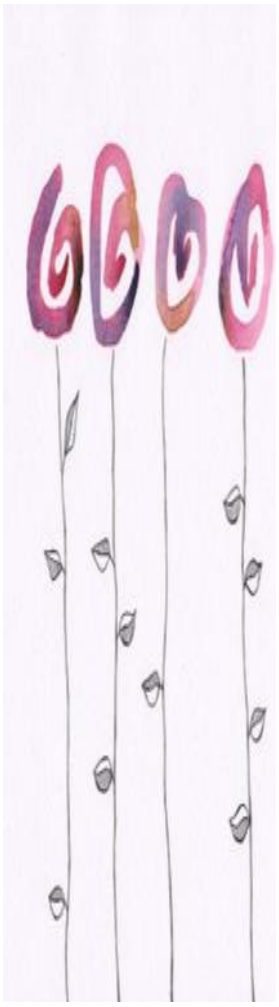

O lásce

Projdou-li stromy ohněm,
září…
Existuje jich čtyřiašedesát
jak počet lvic v Kámasutře;
Jen lehce,
když je nikdo nezahlédne,
vrhají stín…

Nevložila si mne do svých přátel

Velkorysá je jenom smrt
a také slon v porcelánu;
u cesty hořící kříž a trs
pomněnek, uvadají k ránu…
Prosí toho nejvyššího jako sestry noci,
nabídly mu své lodě v přístavech.
Posléze chtějí zalézt jako mloci
do roucha mlčení a v dalších snech

připoutat k sobě ostrovy,
půlnoční vlny, odpuštění, námluvy,
jež v sobě nesou vůni měsíce.

Je to vůbec možné, že snesou okovy
veškeré to pnutí, kyselé deště a pomluvy.
Bolest jak láska dorůstá v rohu světnice

Nedělní sonet

Když bolest naříká,
zdá se mi o tobě.
Věčné světlo vysychá
plazí se po dlažbě;

je chladná a chrámová,
tvůj klín svým stínem přikrývá
a oči, ty také ukrývá
před dlaní, jež je vrásčitá,

nese jizvy jitřní krásy,
nezhojená slova na mapě tvých zad;
křičím-li garde, sám sobě dávám mat

Cítím vůni, na rtech tvé vlasy;
v dálce již hoří mlžný hrad;
vezmu tě do náručí u neotevřených vrat.

Cesta k odpuštění

Chodívám za slovy;
netrvám na tom,
že se vrátí,
že splynou se slzavým údolím.
Chodívám za slovy;
chtěl bych s nimi vytáhnout na břeh člun
a těm,
co už nemohou,
tak těm odpustit...
Cokoliv.

ŘEČ LÁSKY

Marta Urbanová

Lávka se klenula vysoko nad řekou. Hladina Labe ležela dole, voda líná netečná jako spící zvíře. Nebe stálo vysoko, slunce nemělo kde ukrýt svoji tvář. Po lávce přecházela dvojice. Žena a muž. Kráčeli od Zálabí pomalu jako návštěvníci zdaleka či náhodní chodci, které nespojuje zhola nic. Nevyzařovala z nich vzájemná blízkost, natož touha příslibu, ta touha, která jde ruku v ruce s něčím vyzývavým nebo naopak zakázaným i když krásným.
A přece mezi nimi byla. Téměř neviditelná. Lapila je v nedávných dnech. Jen malý titěrný hádek prosmekávající se oblázky jejich životní pouti. Nedrželi se za ruce, nekráčeli za sebou jako manželé, nespěchali. Muž mapoval očima známé panorama města. Žena se rozhlížela. Muž je tady doma. Pro ženu je to neznámá tapeta, kdesi dole široká tichá řeka a naproti shluk různobarevných domů s jehlou kostela. Město jí nepřipadá ničím výjimečné, zdá se na první pohled ploché.
Žena pohlédla na muže. Na jeho čupřinu šedivých vlasů, na jeho štíhlou postavu, pohlednou tvář. Ještě nemají pro sebe jména. Ještě se neoslovují. Ona mu několikrát řekla, že je hezký. Vyřkla to bezděky, aniž měla v úmyslu mu zalichotit. Prostě jeho tvář na ni působila jednoduchou nedefinovatelnou krásou, že to musela vyslovit. Vyzařuje z ní solidnost, dává jí pocit jistoty. Nevadí, že je poničená vráskami. Pro ni je zajímavá. Jeho úsměv je sporadický, jeho oči nejsou typické barvou, ale vstřícností. Jsou bystré, naprosto vzdálené drzosti pronikavého pohledu. Zdánlivý punc nevinnosti. Ještě nenastala chvíle, aby se do nich bořila svým pohledem, aby se toho muže dotýkala. Ještě nepřišel jejich čas.
V bodě, kde oblouk lávky kulminoval, se zastavili. Žena se opřela o zábradlí a pohlédla dolů. Řeka pod nimi, silný mocný tok, jehož vody oblévaly mostní pilíře. V slunečních pruzích se leskly stříbrné vlnky, alpakové lžičky, jak si s nimi pohrával zdánlivý proud. Žena pohlédla na druhý břeh. Mlčky vnímala shluk nesourodých oken a střech domů, jehož středu dominoval kostel. Byl daleko. Ženě se zdálo, že takovou dálku by ve svém věku už nemohla překonat. Muž se odlepil od zábradlí, pohladil ženě ruku a pokračovali v cestě. Žena byla překvapena jeho gestem. Vychutnávala si ho a ani nezpozorovala, jak se octli na náměstí. Nevnímala obchody, prostor náměstí, vnímala jen toho muže vedle sebe. Kráčela s ním napříč rozlehlou plochou, kráčela by s ním kamkoliv třeba až k horizontu. Šlo se jí lehce a ani se nerozhlížela kolem.
„Tohle je kostel svatého Jiljí,“ řekl muž, když stanuli na kočičích hlavách.
„Zachovali tu snad původní dlažbu,“ podotkl a nezamířili ke dveřím, ale někam po těch hrbolatých valounech dál. Po pár krocích se zastavil a ukázal před sebe. Žena ho přestala vnímat, a co viděla před sebou, jí vzalo dech.
Žádné polorozpadlé, pobořené hradby města, ale pyšné jako zbrusu nové. Takovou neobvyklou krásu historie ještě nikdy nespatřila. Vysokou zubatou hradní zeď členěnou hranolovými baštami se špičatými střechami. Pod každou střechou zírala do krajiny dvě malá okénka. Řada bytelných bašt spojená u svých pat několikametrovou zdí, která se proti jejich majestátu jevila malá a křehká. Žena se nemohla hnout z místa. Nemohla se nabažit krásy té zdi a parku k ní přilehlému. Zeleň kolem jeden sestříhaný trávník štepovaly cestičky se spoustou laviček. Na jednu z nich se posadili a muž vzal ženu kolem ramen. Ta se k němu téměř přitulila. Hleděli před sebe. Naproti do zátoky s kotvící lodí. Bílá osamělá loď v zátoce. Mlčenlivá. Zapomenutá. Muži ta loď nešla z hlavy.
„Je to výletní loď,“ pravil. „Kam má asi namířeno?“
Ale loď neměla posádku, na nástupním můstku prázdno. Nikdo nečekal, že by nastoupil.
„Je to loď Zapomněnka,“ řekla žena.
Před nimi defilovali mladí na kolečkových bruslích. Maminky procházely kolem se spícími kočárky. Žena cítila, že se octla v místě božského klidu. Podívala se muži do tváře, zda i on má stejný pocit. Usmál se. To ji přesvědčilo.
Když zvedl ruku z jejích ramen, vstali a pokračovali cestou kolem lodi. Vtom muž odbočil k tabuli, a když se vrátil, řekl: „Jezdí daleko.“ A jmenoval několik míst, kam až by je mohla loď zavézt. Ženě ta místa nic neříkala, proto mlčela.
„Tady se Labe rozdvojuje,“ ukázal.
Zastavili se u kanálu stíněného stromořadím. Na vodě bylo živo. Kačenky čiperně brázdily hladinu od břehu ke břehu a mezi jejich hejny se prohánějí kožíšky s očičkama jako korálky. Kožíšky vyskakovaly na břeh, na slunné kameny, kde se vyhřívaly, než skočily nazpět do vody. Kačenky mezi nimi rejdily jako malé lodičky sem a tam. Lidé postávali kolem, někteří je krmili, nemohli se od jejich snažení odtrhnout.
„Půjdeme kolem elektrárny,“ rozhodl muž a při cestě ji upozornil, že malý přítok vlévající se do Labe se jmenuje Mrlina.
Při procházení elektrárnou se muž zastavil: „Tady jsem se jako malý rád díval.“ Žena se k němu připojila a nahnula se přes okraj. Proud vody přepadával do hloubky pod nimi.
„Není tak hlučný, jako jindy,“ doplnil muž vzájemnou podívanou.
Při procházce parkem k domovu se zatáhla obloha a žena si uvědomila, že není unavená, ale stále svěží. Těžké mraky se neznámo odkud přivalily nad město a přinesly ponurou atmosféru.
Ti dva si to namířili středem trávníku, dál pěšinou mezi vzrostlými stromy přímo k domovu.
Večer se přehoupl a oni přidali do kroku lipovou alejí.

Začínala noc. Nebe bylo černé, deštěm těhotné mraky visely nad komíny a blesky začínaly protínat oblohu. Spadly první těžké kapky a vzápětí se protrhly mraky. Spustily prudký déšť. Muž odemkl branku a vklouzli do domu. Za rachotu hromu společně rozsvítili svíčky. Tisknou se k sobě u okna, za nímž bičují proudy vody a blesky osvětlují ulici.
„Máš mokré vlasy. Celá jsi mokrá.“
Žena si začala pomalu svlékat šaty. V záblescích muž poprvé spatřil její prsa. Vzal je do rukou. Připadala mu živá a horká. Zabořil si do nich hlavu. Bez řeči, bez myšlenek někde v tom hromobití, v té tmě, v tom bičujícím prostoru venku. Jeho mokré šaty posléze také padají k zemi. Zůstanou jen oni dva v té propasti času, v tom vzájemném semknutí propojeni s běsnícím živlem za oknem a žena vydá první sten.
Je to řeč lásky.

Alena Stiborová – Vánoční motivy

Vánoční motivy

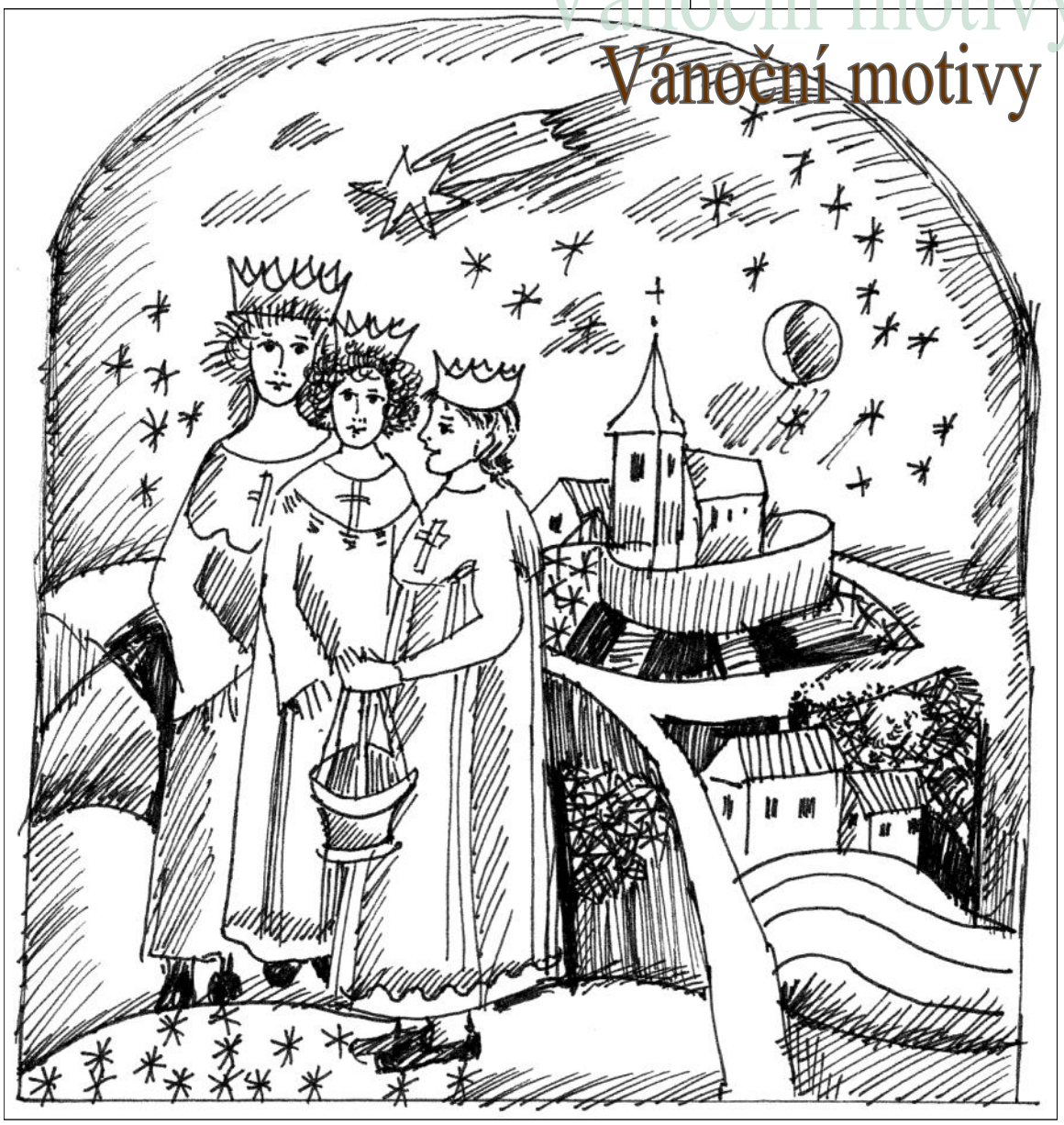

„Jsou to hlubiny lidské duše, co nás znepokojuje“

– Rozhovor se spisovatelkou Sylvou Lauerovou

Soňa Svobodová

Sylva Lauerová je úspěšná česká spisovatelka a básnířka. Svou rozsáhlou spisovatelskou tvorbou, která se vyznačuje sugestivním stylem, dynamikou a osobitým přístupem k jazyku, je známa nejen doma, ale i v zahraničí. V jejích knihách nechybí prvky autenticity či nahlížení do psychiky hlavních postav, což přispívá k tomu, že čtenář je vtažen do děje a stává se účastnícím se tichým pozorovatelem, který vnímá a cítí totéž jako hlavní postavy příběhu. Svá díla tvoří jak v žánrech beletrie, tak poezie. Než se ovšem stala úspěšnou spisovatelkou, pracovala jako prodavačka, a protože na sobě neustále pracovala, posouvala se krok za krokem dopředu, vystudovala Právnickou fakultu Masarykovy univerzity a získala titul doktora práv, i když právní praxi se nikdy aktivně nevěnovala.

Co bylo prvotním impulsem, který vás přivedl na spisovatelskou dráhu?

Psala jsem už jako malé dítě, ve dvanácti letech jsem složila svou první delší báseň a věnovala ji tatínkovi. Koník jménem Fantazie, tak se jmenovala. Barevný kůň v ní běhal po loukách a sbíral květiny. Básnička tehdy sklidila úspěch a mě mrzí, že ji nemám schovanou. Dětskou poezii pak v pubertě vystřídaly krátké milostné prózy, jakási platonická vyznání mým pubertálním idolům, a o něco málo později se k nim opět připojila poezie, tentokrát milostná a pak i erotická. Jenomže poté se přese mě převalila vlna reálného života a jakoukoliv poetiku zatlačila do pozadí. K psaní jsem se vrátila až v hluboké dospělosti, spíš jen tak, z plezíru, a z mé první knihy se stal překvapivě bestseller. A bylo rozhodnuto.

Kde čerpáte pro tvorbu svých knih náměty, témata, nápady, inspiraci? Co vás napadne jako první?

Inspiraci čerpám na každém kroku. Rozhovor, věta, pohled, gesto, nezvyklá, ale i zcela obyčejná situace, to vše se může stát prvotním impulsem pro napsání románu. Příběh románu Tichošlap se například zrodil jen několik vteřin poté, co do vozu pražského metra přistoupil ošklivý a zapáchající bezdomovec s nekonečně smutným pohledem. Pro poezii naopak čerpám inspiraci z vlastních pocitů, z odrazů okolní nálady a atmosféry okamžiku či místa.

Vaše spisovatelská tvorba je rozsáhlá. Namátkou vybírám - román Jumaroro, komorní thriller Tichošlap, erotický román Hračka či nejnovější Sexy strategii, svěží a vtipné čtení nahlížející do zákoutí ženské duše a nabízející řadu originálních rad. Které žánrové literární oblasti se nejraději věnujete?

Nejpříjemněji se cítím při psaní nepříliš náročné literatury, prsty mi po klávesnici samy běží jako lehkonohé divoženky, a to rozhodně nepíši všemi deseti. U Sexy strategie jsem se úžasně bavila, kniha mně samotné připravila tři měsíce příjemně stráveného času. K tomu jsem se v průběhu psaní seznámila se spoustou zajímavých, inspirativních žen, protože jsem prováděla online výzkumy k tématům, kterým se Strategie věnuje. Hodně jsem si užila i Jumaroro, při jehož psaní jsem se ocitla znovu uprostřed amazonské džungle, v místech, kam jsem se vydala v roce 2010. A dovolila jsem si značně popustit uzdu své fantazii, a kromě toho jsem se strašně těšila, jak čtenáře překvapím závěrečným rozuzlením příběhu. Vyplatilo se to a Jumaroro se stalo jednou z čtenářsky nejoblíbenějších knih. V zádumčivých chvílích inklinuji k poezii, poezie pro mne byla, je a navždy zůstane královnou literatury.

Mohla byste čtenářům doporučit, kterou knihu z vaší rozsáhlé tvorby by si měli přečíst jako první?

Těm, kteří se chtějí nenáročně zabavit, doporučuji nejspíše Sexy strategii, která je určena především ženám. Pak je tu už zmiňované napínavé, exotické a trochu tajemné Jumaroro. Pro náročnější a přemýšlivější čtenáře by to byl asi Tichošlap, kterého bych doporučila jako první. A kdo má rád trochu té kontroverze, ať sáhne po Hračce, ale ať si od ní – kromě explicitně a s vášní napsaných sexuálních scén – nic jiného neslibuje.

Jste známa také tvorbou básní. Ve vaší první samostatné sbírce Michael 2007 nachází čtenář hluboký duchovní podtext. Vaše druhá samostatná básnická sbírka je výběrem poezie z let 2010 až 2012, v níž se objektem stává lidská duše. Co vás na lidské duši zaujímá nejvíc, čím vás tolik fascinuje?

Mottem mé tvorby je věta: „Jsou to hlubiny lidské duše, co nás znepokojuje.“ Řekněme, že mě fascinuje rozdíl mezi křehkou a čistou substancí duše a často zahnívajícím a zakyslým lidským srdcem plnícím se záští, předsudky a nenávistí. Je to boj onoho „odporně mrzkého“ v nás s božskou podstatou, kterou v sobě nosíme.

V současné době pracujete na anglickém překladu svého komiksového románu Tichošlap, který vyšel v české verzi vloni. Je to pro vás po stylizační stránce náročné, či nikoliv? Ze své zkušenosti totiž vím, že když se v překladu třeba náhodou přehodí slovosled, může vše vyznít jinak, než člověk původně zamýšlel. Proto se vás chci zeptat, zda využíváte někdy při překladu také konzultace?

Samozřejmě. Na překladu pracuje moje britská spolupracovnice, překladatelka a přítelkyně. Já pak text budu korigovat dle svých pocitů. Chci respektovat

čistotu jazyka a Tichošlap je v tomto ohledu dosti náročný, protože používá celou škálu jazykových úrovní. Od pubertálního jazyka až po jazyk seniorů, přes vzdělané umělce až po bezdomovce. Ráda bych tuto různorodost zachovala i v jazyce anglickém. Na anglické básně si troufnu sama, i když také ty diskutuji se svojí spolupracovnicí ve snaze zjistit, zda „anglický“ čtenář přesně pochopí, co jsem tím či oním výrazem myslela.

Je o vás známo, že pravidelně publikujete v českých periodikách, moderujete umělecké akce a podporujete řadu uměleckých projektů (výstavy, výtvarné akce a podobně). Využila jste někdy těchto zkušeností v některém románu?

Doposud ne, ale nevylučuji, že se to do budoucna nestane. I když možná že právě výtvarné ‚happeningy‘ mě posunuly blíže k tématu experimentální poezie, která se stále více stává předmětem mého zájmu.

Máte nějaké vysněné téma, které byste si ve své románové tvorbě přála zpracovat?

Mám, ale bojím se, že když je použiji, tak mě pozře. Požmoulá mě, sežere mě a pak mě už nikdy nevyplivne. Jde o téma hraniční vášně. Nejen milostné, ale třeba vědecko-výzkumné, nebo posedlosti dosáhnout určité mety. Vášně, která svého nositele zahubí. A protože jsem si všimla, že když píši, generuji kolem sebe energii příběhu, bojím se, abych nedopadla jako ten malíř, který do obrazu živoucí krásy vetknul veškerou esenci svého vlastního života a při posledním tahu štětcem zemřel. A mně se na tomto světě líbí, takže kolem tématu ultimativní posedlosti budu patrně obcházet i nadále.

Krásy australské přírody a její nesmírné rozmanitosti jsou známy po celém světě. Neuvažujete vsadit děj některého ze svých příštích románů právě do tohoto prostředí?

Proč ne, ráda bych. Tak jsem českým čtenářům zprostředkovala kousek krásy amazonské delty. A třeba jim zprostředkuji i něco z ledové odtažitosti aljašské přírody, kam nyní mířím, nebo možná nebude trvat dlouho a vyjeví se i nějaký australský příběh. Austrálie rozhodně stojí na seznamu destinací, které v nejbližších letech navštívím. Nový Zéland mám již za sebou a nosím jej v srdci. Na Austrálii se velmi těším.

Jsou vaše knihy dostupné i na australském knižním trhu, anebo si je musí čtenáři přivézt ze svých zahraničních cest či si je mohou objednat přes internet?

Čtenáři si knihy samozřejmě mohou objednat přímo u nakladatelství. Vím, že mé knížky jsou zasílány nejen do evropských destinací, ale i do Spojených států amerických. Takže proč ne na australský kontinent. Některé knihy vyšly i v elektronických formátech, ty se dají stáhnout do čteček.

Pořádáte řadu autogramiád a propagačních akcí. Chystáte nějaké překvapení i pro české krajany žijící v Austrálii?

Teď jste mě zaskočila. Tak daleko jsem na autorské čtení ještě necestovala. Ale co není, může být. Pokud by si to někdo na tomto vzdáleném kontinentě přál, naplánuji si dovolenou a s radostí zamířím k protinožcům.

Jedna z nejoblíbenějších českých vánočních písní… Víte, kdo ji složil a zpívá již víc než dvacet let na svých každoročních vánočních turné po celé republice?

JANEK LEDECKÝ

Soumrak má náskok a hvězdy jsou o trochu níž
možná že je to zdání možná jsme si o kousek blíž
bylo nám šestnáct a výjimečně napad‘ sníh
řek jsem: sliby se maj' plnit o Vánocích

Rychle se stmívá a voní cukroví
v kostele zpívaj‘ a nikdo se nedoví
nešli jsme na mši nechali klíče ve dveřích
touhy a sliby se maj' plnit o Vánocích

Nejhezčí dárek jsem dostal a je to už let
ptal jsem se smím řekla‘s musíš a to teď hned
sfoukla jsi svíčku bylo dost světla v ulicích
řekla‘s: sliby se maj' plnit o Vánocích

Občas tě potkám řeknem si stěží pár vět
chtěli jsme navždy jenže bylo nám šestnáct let
když sfouknu svíčku dodnes slyším tvůj smích
a pak že sliby se maj' plnit o Vánocích

Tak píšu ti přání lehký a bílý jak sníh
P.S. Sliby se maj' plnit aspoň o Vánocích

HLEDÁ SE

V letech 2012 až 2015 putovala po Dánsku a po České republice **výstava „Královna Dagmar, česká princezna“**. Na základě rozhovoru majitele výstavy Dr. Zdeňka Lyčky (bývalého velvyslance ČR v Dánsku a poté ředitele Českých Center) pro Rádio Praha http://www.radio.cz/cz/rubrika/historie/kralovna-dagmar-oziva-v-legendach se redakci ozvali krajané z Austrálie, že by chtěli výstavu „Královna Dagmar, česká princezna“ po skončení jejího putování po Česku. Výstava je již nějaký čas na českém velvyslanectví v Canbeře, avšak dosud se nepodařilo zjistit, kteří krajané v Austrálii o výstavu „Královna Dagmar, česká princezna“ projevili zájem. Prosíme tedy zájemce o tuto výstavu, aby se ozvali na adresu canberra@embassy.mzv.cz nebo zavolali na telefonní číslo českého velvyslanectví v Canbeře 02 6290 1386. Děkujeme za spolupráci.

~

Prosím redakci časopisu Čechoaustralan o pomoc při hledání mého strýce žijícího v Brisbane. Jmenuje se Mirko Šavrda, ročník 1925, narozen v Čechách v Železném Brodě. Emigroval v roce 1948. Já jsem synem jeho sestry Jarmily, provdané Mackové, narozené 27. 2. 1926 v Levicích. Děkuji za jakoukoli informaci na email adresu: miromacek51@gmail.com

KOVOTECHNA N. P.

Vladimír Cícha

Vhodnější titul by možná byl: Nikdy není tak zle, aby nemohlo být hůř. Uvědomil jsem si to už nejednou, vždyť můj život vlastně plynul celkem bez větších zádrhelů, leda těch, které jsem si přivodil sám.

Snad to byl ing. Plch, na průmyslové škole přednášející mechaniku, jehož vzorce psané na tabuli fascinovaly mě tím dokonalým, i z nejposlednější lavice čitelným písmem, který mi zasadil brouka do hlavy: pokračování ve studiu vysokoškolském! Jaké by to asi bylo pokračování jeho znamenitých přednášek! Přihlásil jsem se tedy k pohovorům na techniku. Byl pozván a pohovor vykonal. A byl pak vyrozuměn, že jisté skutečnosti v mém curriculu neslučují se zcela s podmínkami přijetí ke studiu… jak už se v té době stávalo.

Netrvalo dlouho a otec zjistil, že důvodem je zpráva jistého redaktora deníku Práce (bydlel pár kroků od nás), že (můj tatík) vlastnil obchod. Ten člověk si popletl skutečnosti… otec pracoval jako vedoucí v Bratrství, organizaci valně nekapitalistické, družstevní. Bratr otce Eduard, zaměstnanec podniku Kovotechna n. p., přislíbil pomoc v nastalé situaci.

-U nás se mu bude líbit,- řekl, na mysli maje moji maličkost. A měl pravdu. V tom podniku jsem nastoupil v roce 1958 a mám na něj dosud docela milé vzpomínky.
Do kanceláře jsem chodil pěšky, nebylo to daleko. Jaký jsem měl tehdy plat, už si nepamatuji. Jistě to nebylo nic světoborného. Stal jsem se členem této pospolitosti obývající jednu kancelář podniku Kovotechna, n. p.: pan Kudláček, rok co rok vyhlášený nejlepším pracovníkem, pan Klement, robustní chlapík s mohutnou hlavou a v té době buřičsko-protistátních názorů, ing. Slavíček, člen komunistické strany, pan Seydl, úředník referující hlavně o svých tenisových zápasech, pan Novák, rozvedený měsíc po narození svého dítěte s ženou, která byla absolutním protikladem bytosti, s níž by chtěl spojit svůj život, pan Studničný, skalní komunista.

Vedoucím celého podniku (jeho provozní, výrobní část byla jinde), k němuž patřily ještě dvě další kanceláře, byl ing. Šimandl, který se občas do naší kanceláře přišel podívat a přátelsky s námi pohovořit. Pracovně i všeobecně. Jeho sekretářkou byla pohledná dáma středního věku a pozoruhodné postavy, kterou jsem pozorně sledoval, kdykoli přišla, aby nám dodala případnou poštu či materiály a zalila pár květin v kořenáčích, ozdoby to naší budovatelské stanice. Byl mi přidělen solidní stůl a něco práce. Ke zvládnutí mých povinností pomáhal mi pan Kudláček.

Pracovní tempo našeho úřadu nelišilo se, myslím, valně od tempa v mnoha jiných úřadech té doby. Hlavním cílem našeho snažení byla tzv. paletizace, tedy způsob ekonomického přesunu a manipulace s výrobky. Když jednou k nám přišel strýc Eda, který se značně zasloužil o mé přijetí coby letitý zaměstnanec podniku, a zeptal se, jak se mi v Kovotechně líbí, nemohl jsem odpovědět jinak, nežli kladně. A byla to v samé podstatě pravda.

V kanceláři docházelo k zajímavým debatám a to hlavně mezi komunistou ing. Slavíčkem a ohnivcem panem Klementem. Sdělení a argumentace tohoto mohutného a zavilého kritika stávajících poměrů nejednou mi naháněla hrůzu, jak to asi dopadne. Neboť páně Klementa slovník byl politicky odvážný v té neblahé historické době. Ale ing. Slavíček, komunista, se jen smál a snažil se panu Klementovi odporovat, a i když jsem mnohdy vycítil, že se mu to nedaří, docházel jsem posléze k názoru, že ing. Slavíček nemá nijak v úmyslu vlivem svého stranického členství svého kolegu potrestat. Tento ing. Slavíček bral vše více s humorem, zatímco pan Studničný, komunista skalní, pouštěl se do hlubších argumentací. Ty ale také rozohňovaly pana Klementa, jehož tváře brunátněly a jeho veliká hlava jakoby se ještě zvětšovala.

Velmi zajímavou postavou byl pan Kudláček, rok co rok vyhlašovaný Nejlepším pracovníkem, ač nebyl členem komunistické strany; tichý člověk, jen občas v pondělí, nás informoval, jaký koncert nebo jakou výstavu v neděli nebo v sobotu navštívil se svou dcerou, kterou nazýval Kuja (Kudláčková Jana). Pokud by si někdo z nás (včetně inženýra Slavíčka) nevěděl s technickým problémem rady, obracel se na pana Kudláčka a vždy se mu dostalo vysvětlení a uspokojivé odpovědi.

Já jsem si ale v té kanceláři liboval hlavně díky panu Novákovi. A to většinou také v pondělí, kdy tento člověk, sužovaný ledvinovými kamínky, rozděloval se s námi v pozoruhodných detailech o svá víkendová dobrodružství, která se začínala v kavárně Savarin a končila v jeho bytě. Po několika jeho informativních větách jeho tvář nabývala výrazu jakéhosi zvěstování a nám všem bylo jasné, že problémy paletizace jsou pro tohoto člověka tím nejposlednějším, co má na mysli. Hodí se, abych dodal, že mi obohatil jistou milostnou květomluvu o několik dalších a přiznám velmi příhodných výrazů.

A právě, když jednou diskuse pana Klementa se soudruhem Studničným dostávala silný nádech ošemetnosti, pan Novák se vmísil další příhodou, za nemalé radosti ing. Slavíčka. Do svého bytu pozval dámu, s níž se seznámil v oblíbeném podniku. V obývacím pokoji měl na stěnách řadu pěkných obrazů, které si dáma se zájmem prohlížela. A tu v jednu chvíli pan Novák rozevřel kalhoty a klidně pravil: -A co říkáte tomuhle, milostivá?-

-To je ale vůl!- řehtal se pan Klement. -A co ona?-

-Některé ženy jsou moudřejší než my a tahle k takovým patřila,- pravil pan Novák.

Po roce působení v Kovotechně podal jsem si další přihlášku k pohovoru na ČVUT... výsledek se nelišil od prvního pokusu. Ale dostal jsem přidáno a pan Novák nebyl nijak skoupý na své choulostivé příhody, ing. Slavíček s panem Klementem vedli nadále ohnivé filosofické diskuse, do naší kanceláře přinášela poštu paní sekretářka ing. Šimandla, bylo nač se dívat… a tak uplynul mi další rok. A nastal čas učinit další pokus (v duchu jsem se rozhodl poslední… buď hop anebo trop!) K tomu ale bylo opět nezbytné doporučení zaměstnavatele. Obrátil jsem se tedy na ing. Šimandla.

-Ano, rád pomohu, ale soudruh Studničný je v té věcí více kompetentní,- usmál se ing. Šimandl. To jsem dost dobře nechápal, neboť ten byl jeho podřízeným.

Je to v pytli, usoudil jsem, ale po několika dnech požádal soudruha Studničného, skalního to komunistu, o pomoc.

Klidným gestem dal si tužku za ucho, kde bylo její časté místo a pak svým pomalým hlasem řekl: -Naše společnost potřebuje schopné lidi, vzdělané. Ano, dochází k nejednomu omylu v té naší nové společnosti, přehmatům… ale tak tomu přece bývá při každé významné změně… tys tady u nás působil už dva roky, nic slavného to sice nebylo, ale i tak nevidím důvod, proč bychom tvoji trpělivost nemohli teď odměnit doporučením ke studiu, pokud o něj máš ještě zájem.- Tak pravil soudruh Studničný, funkcionář ROH a skalní, dlouholetý komunista.

-Zítra dones nezbytnou žádost,- dodal.

Učinil jsem to. A on moji žádost doporučil.

Ale já měl stále pocit, že daleko větší pozitivní vliv měla dívka, dcera aktivní komunistické funkcionářky, s níž jsem byl v těch časech zadobře. V té době takové věci jako odpracované hodiny v Akci za Prahu krásnější měly značný vliv na osud člověka. A tato milá dívka se zasloužila o to, aby těch odpracovaných hodin na mém jméně byl značný počet. Ačkoli jsem na Petříně v té věci a po boku Vendulky velebil město asi hodinu, než jsme se odebrali do krás sadu. A tu si, stařík, připomínám ono… Láska hory přenáší!
A nebo... moudřejší rabínovo: Všechno je jinak!

Byl to nádherný pocit, když jsem obdržel obálku s vyrozuměním, že jsem na fakultu přijat. Byl právě nádherný, slunečný den, vyšel jsem na ulici a ta mi připadala krásnější než kdykoli jindy. V tu chvíli jsem nijak nepomyslel na případnou obtížnost studia. Pociťoval jen radost a zvědavost, jak to všechno dopadne, co se od podzimu začne ve staroslavných prostorách budovy na Karlově náměstí!

Osud světa a život člověka v něm, jsou komplikovaná věc. Snad to byl můj omen, že jsem v tom čase shledal půvabnou právě dceru funkcionářské matinky. A že zmíněný soudruh ač skalní komunista, nebyl navíc úplný zabedněnec.

Co dnes mám k tomu říci? Byly to časy zcela zavrženíhodné anebo svým způsobem zajímavé? K přesnější odpovědi napomáhá jen skutečnost, že jsme je, já a moje generace, prožívali v onom báječném věku mládí… pokud tedy se do rodiny o půlnoci nedostavili dva nebo tři muži v kožených kabátech…

Deštníkový den
(vzpomínka na J. Voskovce)

Vladimír Cícha

jak dokonalá definice klasikova
pošmourného odpoledne
Vánoce přede dveřmi
ještě dřív přijdou děti
-Candy, apples!-
budou volat k nepoznání změněny
a proměněny maminkou
s tvůrčím nadáním
teď ale pod plačící oblohou
s deštníkem nad hlavou
blížím se vancouverskou ulicí
ke kavárně sám
a nedočkavý neb v kapse mám
knihu „Klobouk ve křoví“
do stojanu odložím deštník
a za doprovodu kapek deště
na prosklenou stěnu
budu si opět číst
magickou báseň V a W
Faustovy skleněné hodiny
velikou pro mne má cenu...

DIXIELAND A ROCK'N'ROLL

Eva Střížovská

Bylo mi čtrnáct, když jsem se poprvé zúčastnila dixielandového šílenství, které v letech 1957–60, zaplavilo Prahu. Stalo se to díky tomu, že jeden z mých strýčků, Kája, hrál mimo jiné na trombon se skupinou mediků, správně s Dixieland fakulty všeobecného lékařství. Už jako student založil spolu s dalšími studenty dodnes populární kapelu, řečenou Dixieland mediků.

Chodila jsem na jejich koncerty spolu s maminkou, později i sama. Podle tehdejší módy jsem měla úplně blond a rovné vlasy s ofinou spadlou až do očí, černý rolák a kalhoty s trubkami, které se obouvaly lžící. Šila mi je s pochopením pro moje mládí maminka. Pamatuji si, že jsme nejprve neuměli na ten dixieland, spadlý z nebe, nic tancovat, takže se tancoval normální foxtrot. Ale to za chvíli pominulo a přišel charleston. To už bylo něco odvázaného! Tajní, hlídající taneční sály, byli úplně paf a nevěděli co s tím. A zakrátko přišel rock'n'roll. To už byli zřejmě instruováni, že jde o "západácké, militaristické, imperialistické" a já nevím jaké ještě komunismu nepřátelské hnutí a že je třeba je potlačit. A tak jsem zažívala (to tedy bez maminky, které jsem to zatajila) vzrušující okamžiky, kdy jsem nejprve byla pohazována v rytmu rock'n'rollu například v kavárně Alfa na Václaváku přes hlavu tanečníka, ale posléze tažena za nohy a ruce policajtem ven a pryč. Policajti nás chytali v Srdíčku a v Hybernii, v Astře a mnohde jinde. Možná že nám i trochu fandili, nikdy nebyli hrubí…

S maminkou jsem také chodila do slušných kaváren na odpolední čaje, jak bylo tehdy – řekla bych, že velmi dobrým zvykem. Alfa, Vltava, Hybernie. Zpívala tam Inka Zemánková, Vlasta Průchová, později Eva Olmerová a také začínající Karel Gott.

V Alfě v roce 1958 byla vyhlášena soutěž o mladé talenty. Vlasta Průchová tam byla hvězdou za doprovodu Karla Krautgartnera. Tančila jsem na parketu s člověčkem, který byl také muzikantem a později se dosti proslavil, nicméně v té chvíli chtěl moji maličkost do své postýlky. Na to jsem ještě nebyla dosti zralá, nejenže mi bylo patnáct, ale moc věcí o sexu jsem ještě nevěděla. Tančili jsme a já jsem obdivně vzhlížela na Vlastu a odmítala jeho nepříliš smělé návrhy jít kamsi do soukromí. A pak přišlo vyzvání mladých adeptů zpěvu. Na pódiu stál vedle Vlasty mladičký Gott, který už nemusel soutěžit, už byl jasně vítězem, ale tady byl jakýmsi Vlastiným asistentem, pomocníkem. A moje milá maminka mě do té soutěže přihlásila. A tak jsem, vyvolána, statečně, tehdy ještě neznající trému, vstoupila na pódium umění.

„Copak nám, Evičko, zazpíváš," zeptala se laskavě Vlastička.

„Dajánu, to snad orchestr umí", odvětila jsem, aby bylo jasno, že nechci Karlu Krautgartnerovi dělat nějaké potíže. A už to jelo.

„Lidé o ní říkají, že je v lásce nevěrná..."

Nasadila jsem to něžně, pak šla do forte a už mi pomáhal Kája a Vlasta jako druhé a třetí hlasy. Krása! Byla jsem na vrcholu blaha. Zpívala jsem spolu s Vlastou Průchovou a jakýmsi začínajícím zpěvákem, ušatým torpédem, jak mi tehdy připadal, nicméně velice dobrým, Karlem Gottem a k tomu nás doprovázel vynikající orchestr Karla Krautgartnera. Saxofony kvílely a já jsem byla navýsost šťastná. Bylo mi v tu chvíli úplně jedno, jestli něco vyhraju nebo ne, ale zpívat si s NIMI, to byl zážitek!

Jenže já navíc vyhrála! První cenu. Byla to láhev bílého vína. A já si to nemohla užít, protože jsem byla moc mladá. Maminka láhev zabavila a vypila ji s tím člověčkem, s kterým jsem už neměla chuť ani tancovat, natož se s ním více sblížit někde v soukromí.

A měla jsem dokonce divný pocit, že se mě vyptával na moc různých věcí z naší rodiny, ulice, školy atd., až mi to přišlo, jako by si chtěl něco o tom zapisovat. V té době jsem nic netušila o tom, že existuje něco jako StB, KGB, domovní důvěrníci – donašeči, fízlové a hajzlové vůbec. V podstatě to nechápu dodnes… buď mám někoho ráda (a to je většina lidí, které potkávám) a jsem k nim upřímná, nebo je nemám ráda, což jsou ovšem výjimky, nebo mi na nich něco vadí a nechci se s nimi velice sblížit. Jsou to například takoví, co se moc a moc vyptávají na mne a na moje okolí, aniž by sami prozradili něco o sobě a o svém okolí. To není fér. Nebo tací, kteří, když otevřou pusu, chrlí slova, věty, odstavce, fejetony a knihy takovou rychlostí, že si ještě větší rychlostí musím zacpat uši, abych se nezhroutila pod záplavou těch zvuků a informací.

Ale abych se vrátila ke strýci Kájovi. Byl a je dodnes úžasný muzikant, doktor, a dnes již po mnoho let docent na Lékařské fakultě Karlovy univerzity. Vídáme se sice jen zřídka, ale vždycky je to fajn.

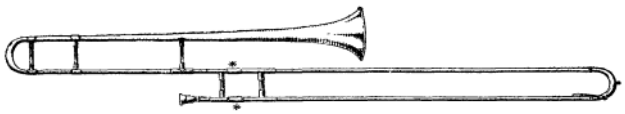

V HODONÍNĚ ZA VOJÁČKA MŇA VZALI…

(2. část)

Vlastík Škvařil

… Kdo četl Švejka, má asi velice zkreslenou představu o vojenských doktorech. Můj doktor Kapitán Skřivánek byl jeden z nejpečlivějších a nejhodnějších lidí, s kterými jsem se v životě setkal. S pacienty jednal s velkým respektem, a když si někdo stěžoval na něco, co se nijak očividně neprojevovalo, byl přijat nejméně na tři dny na pozorování. Já jsem jeho dobroty někdy zneužil, když si některý můj kamarád chtěl odpočinout od vojny na několik dnů, tak jsem ho večer uložil do postele, a i když nemám rád lhaní, tak jsem doktorovi ráno řekl, že měl večer něco málo přes 37 stupňů a teď už je teplota normální, a kamarád měl tři dny v posteli na pozorování zaručené. Doktor měl 27 roků, čerstvě ženatý a bydlel v malém bytě u nádraží. Prý to byla jenom světnička a tak malá, že když jeden z nich chtěl otevřít skříň, tak ten druhý si musel vlézt do postele. On ale rád trochu přeháněl. Se mnou se bavil jako s kamarádem, ne jako s podřízeným. V neděli jezdil vlakem s manželkou k jejím rodičům do nedalekého Jičína. Vracel se do Chomutova pozdě večer, a přestože to bylo od nádraží a jeho bytečku do kasáren přes dva kilometry, nebylo mu zatěžko zajít do kasáren se zeptat, jestli je všechno v pořádku, takovou měl o pacienty starost. Telefon tenkrát ani důstojníci doma neměli, psal se rok 1959. Bylo to obvykle kolem desáté večer, jenom nakouknul do mého pokoje, a když jsem mu řekl, že je všechno v pořádku, tak šel spokojeně domů.

Byl silný kuřák, tenkrát si s tím nikdo hlavu moc nelámal. Tenkrát kouřil každý. Pro nás vojáky to nebylo lehké. Vojín dostával měsíční plat 72 korun. Desítka „Partyzánek“ stála 1.60 korun, kromě toho jsme si museli kupovat osobní potřeby jako mýdlo, pastu na zuby, žiletky a občas na nějakou zábavu nebo do kina a nějaké to pivo, takže jsme byli pořád bez peněz. Někteří vojáci byli velice vynalézaví, jeden dokonce vlezl do sklepa na uhlí a zamřížovaným okénkem, které vedlo do ulice, žebral o cigarety s tím, že je zavřený a tím získával sympatie. Někdy rodiče posílali nějaké peníze a tak se to protloukalo, jak se dalo. Já jsem měl jinou taktiku. K žebrání jsem se nikdy neponížil, ale měl jsem z ošetřovny nezamřížovaná okna v přízemí do ulice, takže jsem hlídal z okna a s ušetřenými 32 halíři jsem žádal kolemjdoucí, jestli by mně prodali dvě cigarety. Málokdo peníze vzal, zvláště když šel kolem nějaký mladší člověk se slečnou, tak chtěl ukázat svou štědrost a podal mně i celou krabičku.

„Nouze naučila Dalibora housti“. Když byl doktor se mnou v kasárnách, tak si zapaloval jednu cigaretu za druhou a velmi často odložil cigaretu do popelníku, zapálil si druhou a někdy i třetí a hodně cigaret tak vyhořelo pro nic za nic. Takové plýtvání! Když jsem viděl, že si zapálil tu druhou cigaretu, tak jsem neváhal a tu jeho první jsem dokouřil sám. Člověk se někdy dokáže zvrhnout.

Jeden z mých dobrých kamarádů byl Miloš Homolka, byl velitelem telefonní ústředny, která sousedila s ošetřovnou. Když jsem měl volnou chvilku, rád jsem tam zašel na plky a také mě bavilo spojovat hovory na té starodávné ústředně. Miloš byl úžasně chytrý a vynalézavý. I když naše posádka měla jenom kolem 200 vojáků, část kasáren byla na opačném konci města. My jsme měli ošetřovnu, telefonní ústřednu, některé jednotky a hlavní velení v naší budově. Prádelna, vězení a ostatní jednotky byly v té druhé. Miloš měl permanentní propustku, mohl ven z kasáren, kdy se mu zachtělo. Měl rád pivo, ale jako všichni ostatní žádné peníze. Když narukovali nováčci, „bažanti“, ti měli peníze, ale zase první měsíc vůbec nesměli ven. Miloš měl hned řešení. Nabalili špinavé prádlo do prostěradla, vzal čtyři bažanty, každý to nesl za jeden rožek, na bráně řekl, že nesou prádlo do prádelny a vyrazili do hospody. Miloš si vybral tu, která byla tak trochu z cesty a kde neočekával, že by je někdo přistihnul. Smůla byla v tom, že to bylo blízko nemocnice, a co čert nechtěl, velitel praporu se právě vracel z nemocnice, kde byl navštívit svoji manželku a narazil na ně. Když Miloš na jeho otázku, kam jdou, odpověděl tím, že nesou prádlo do prádelny, tak bylo hned jasné, že jdou opačným směrem. Miloš ale rychle našel vysvětlení. Jak jsem se už zmínil, důstojníci doma neměli telefony, a když je bylo potřeba kontaktovat, zavolali na ústřednu, aby poslali spojku se vzkazem. Miloš si rychle vzpomněl, že tím směrem bydlí nějaký důstojník od letecké posádky v Žatci a tak slavnostně oznámil, že doručuje vzkaz tomu důstojníkovi, a protože neměl nikoho volného, koho by tam poslal, tak tam jdou vyřídit ten vzkaz a odtud budou pokračovat do prádelny. Velitel spokojeně odešel, protože věděl, že tam ten jmenovaný důstojník opravdu bydlí, a Miloš se s klukama usadil pěkně v hospodě. To nebyla zdaleka jediná věc, v které se Miloš vyznamenal. Když někdo volal na ústřednu a chtěl mluvit s velitelem, tak to Miloš řešil po svém, aby zachránil někoho od průšvihu, protože se jednalo většinou o stížnosti na nějakého vojáka. Jeden z takových případů je úplně neuvěřitelný.

Když jsem měl na ošetřovně pacienta z těch druhých kasáren, při jeho propuštění jsem měl povinnost, oznámit to jejich dozorčímu, aby se ten dotyčný nemohl někde flákat. Jedno odpoledne jsem propouštěl kamaráda, který mě požádal, abych tam nevolal, že by se chtěl podívat domů, bylo to asi 60 kilometrů z Chomutova, tak abych tam zavolal až druhý den, aby mohl strávit noc doma. Tak jsem mu vyhověl. Ráno přišel za mnou Miloš, že je velký průšvih. Náš kámoš si doma zašel do hospody, po pár pivech se tam střetl s bývalým spolužákem, který byl policajtem, trochu se pobili a ráno volali z policie a chtěli mluvit s velitelem. Miloš se tvářil, že to přepíná a představil se jako velitel. Dozvěděl se, o co jde, byl požádán, aby tam poslali patrolu a vyzvedli si vojáčka z vězení s trestním oznámením. Čekalo by jej pěkných pár roků od vojenského prokurátora. A já bych se v tom taky pěkně svezl.

Ale pro Miloše to byla zase jenom další „maličkost“, s kterou si dovedl poradit. Zatelefonoval zpět na policii v Ústí nad Labem, představil se jako velitel a oznámil jim, že tam posílá svobodníka Homolku, který jej vyzvedne a přivede zpět do vojenského útvaru. Vzal si aktovku, do které dal samopal a červenou pásku, kterou nosily oficiální hlídky, sedl na vlak a jel do Ústí. Tam si nasadil pásku, samopal přes rameno, vojáčka vyzvednul, a podepsal potvrzení, že jej převzal, dostal zapečetěnou obálku se vším obviněním, a přivezl jej zpět ke mně na ošetřovnu. Tam otevřel obálku, přečetli jsme to obvinění a spálili to v kamnech. Zavolal jsem dozorčímu z těch druhých kasáren, že propouštím vojáka z ošetřovny a bylo to. Čekali jsme napjatě, jestli to nepraskne, ale Miloš to tak dokonale zařídil, že nikdo neměl podezření, že něco není v pořádku a tak to dobře dopadlo. Miloš je dodnes u mne opravdový borec a hrdina. Kdyby to prasklo, tak by si odseděl pěkných pár roků za to, že tak nezištně pomohl kolegovi.

Koncem prosince 1959 jsem k mé velké radosti dostal týdenní dovolenku. Velice rád jsem strávil několik dnů s rodinou v Hodoníně. Brácha Pepik, i když je starší, sloužil jako „bažant“ v Přáslavicích u tankistů. Narukoval později kvůli studiu na Hudební konzervatoři v Brně. Samozřejmě jsem jej musel také navštívit. Naši nabalili pro něj balík plný dobrot, vlakem jsem jel do Olomouce a pak autobusem do Přáslavic. Když jsem přišel k bráně kasáren, čekaly na mne hned dva velké šoky. První nastal, když jsem si uvědomil, že mám prázdné ruce a balík jsem blbec nechal ve vlaku. Následoval druhý šok, když jsem se na bráně kasáren zeptal na Pepika. „Vidíš ten náklaďák, co právě odjíždí? Veze kapelu do Hluboček a Pepik je mezi nimi“. Je právě Silvestr a to znamená, že se vrátí někdy k ránu. No nazdar! Velice rychle jsem zjistil, že do Hluboček je to 20 kilometrů a nic tam večer nejede. Rozhodnutí bylo jednoduché. Byla už tma, když jsem vyrazil na cestu bez nějakého velkého nadšení. Nejsem nějak zvlášť velký zbabělec ani hrdina, ale když jsem procházel kolem hřbitova a viděl tam někoho chodit se svíčkou v tuto noční dobu, tak mi mráz přeběhl po zádech. Ale pokračoval jsem v cestě a asi po třech hodinách jsem konečně dorazil do té hospody, kde Pepik hrál. Bylo to samozřejmě radostné setkání. Ale nebyl jsem nijak zvlášť vytrénovaný mojí činností na ošetřovně, a tak jsem byl tak unavený, že jsem za pár minut položil hlavu na stůl a spal jako dřevo. Pepik si myslel, že jsem byl tak opilý, a neměl ze mne zrovna velkou radost. Ale zábava skončila, vylezl jsem na náklaďák s celou kapelou a jeli do kasáren. Dobře jsem se vyspal, ale ráno jsme měli trochu starosti, jak to dopadne a jestli se dostanu z kasáren bez problémů, když jsem tam byl načerno. Prošlo to, na bráně byli rozumní kluci, a tak mě pustili ven bez toho, že by to někomu nahlásili. Tak to naše setkání nakonec dobře dopadlo, jenom mě dodnes mrzí, že si na těch dobrotách místo Pepika pochutnal někdo jiný. Dovolenka skončila a byl jsem zpět v Chomutově… *(pokračování)*

Staňte se součástí výstavy ke 100 letům od založení Československa

Národní muzeum a Slovenské národní muzeum příští rok pořádá k 100. výročí vzniku Československé republiky *Česko-slovenskou* / *Slovensko-českou výstavu*. V rámci této společné výstavy muzea vyhlásila jedinečnou soutěž pro veřejnost „Hledáme předmět s příběhem“. Cílem soutěže je objevit předměty a jejich zajímavé příběhy, které dokládají česko-slovenské vztahy. Výherci budou mít jedinečnou šanci vystavit unikátní předměty na výstavě v Bratislavě i v Praze a podělit se tak s návštěvníky o jejich zajímavé příběhy. Soutěžící se mohou těšit i na atraktivní ceny – VIP komentovanou prohlídku výstavy či další dárkové předměty. Soutěž probíhá až do 31. ledna 2018.

Národní muzeum se zapojuje do oslav 100. výročí vzniku Československé republiky. Spolu se Slovenským národním muzeem připravuje výstavu, kterou si budou moci návštěvníci nejprve prohlédnout na přelomu dubna a května 2018 v Bratislavě a poté v Praze, kde bude v říjnu 2018 slavnostně zahájena u příležitosti znovuotevření Historické budovy Národního muzea, která nyní prochází dlouhodobou rekonstrukcí. Muzea nyní spustila soutěžní projekt, v rámci kterého hledají zajímavé předměty s příběhem. Autorský tým vybrané předměty vystaví na této unikátní výstavě.

„Jednou z hlavních akcí oslav 100. výročí založení Československa bude Česko-slovenská / Slovensko-česká výstava, kterou společně připravuje tým českých a slovenských odborníků z Národního muzea, Slovenského národního muzea a dalších institucí. Výstavu si budou moci návštěvníci prohlédnout nejprve na jaře roku 2018 na Bratislavském hradě a následně pak od 28. října 2018 v nově otevřené, zrekonstruované Historické budově Národního muzea. Již dnes však spouštíme webové stránky tohoto projektu a především soutěž, jejímž cílem je objevit ty nejzajímavější předměty a příběhy ze společných dějin Čechů a Slováků, které se pak stanou součástí výstavy a pomohu nám vyprávět nejen příběh našeho moderního státu, ale též ukázat, jak se v něm lidem opravdu žilo,“ říká generální ředitel Národního muzea Michal Lukeš.

„Iste nie je pre nikoho prekvapením, že počas takmer 75 rokov spolužitia vznikli medzi oboma národmi neopakovateľné väzby a tie pretrvávajú dodnes. Mnohí z tých, ktorí „Československo“ zažili, majú doma rôzne predmety, ktoré zhmotňujú dobré česko-slovenské vzťahy. Verím, že občania oboch štátov sa radi zapoja do nášho projektu,“ říká generální ředitel Slovenského národního muzea Branislav Panis.

Jak se mohou Češi i Slováci do soutěže zapojit? Stačí zapátrat v šuplících a nalézt předmět dokládající česko-slovenské vztahy, který byl darován, přivezen z cest či je památkou na hezké chvíle nebo rodinného přítele. Není přitom důležité, jestli tvoří československé propojení daný předmět nebo osoba jeho vlastníka. Poté soutěžící umístí fotografii spolu s jejím stručným příběhem prostřednictvím formuláře na právě spuštěné webové stránky výstavy www.cesko-slovensko.eu, na kterých zájemci naleznou i pravidla soutěže. Soutěže se mohou zúčastnit všichni zájemci bez rozdílu věku.

Výstavní projekt Česko-slovenská výstava / Slovensko-česká výstava

Společná výstava Národního muzea a Slovenského národního muzea se bude věnovat nejenom vzniku Československa v roce 1918, ale i všem důležitým mezníkům a událostem v životě obou národů ve 20. století. Přiblíží dějiny společného státu Čechů a Slováků po celou dobu jeho trvání i jeho politický vývoj. Především bude prezentovat to, co oba národy spojovalo, ale i rozdělovalo a v konečném důsledku vedlo k rozpadu Československa v roce 1989.

Základní koncepce výstavy je založena na konkrétních lidských osudech, které formovaly dějiny Československa. Výstava tak návštěvníkům umožní, aby například prostřednictvím promítání soukromých fotografií či čtení deníkových záznamů lépe porozuměli životu svých předků. Více informací naleznete na www.cesko-slovensko.eu nebo www.nm.cz

GRATULACE KE STOVCE

Dagmar Honsnejmanová

Sto let, to už je něco! Tak dlouho již funguje Česká astronomická společnost (ČAS), přesněji od 8. 12. 1917, kdy byla na ČVÚT založena hrstkou nadšenců.

Jak jsem se dozvěděla od tiskového mluvčího společnosti Pavla Suchana, Česká astronomická společnost je dobrovolné sdružení odborných a vědeckých pracovníků v astronomii, amatérských astronomů a zájemců o astronomii z řad veřejnosti. Patří k nejstarším vědeckým společnostem u nás. Společnost dbá o rozvoj astronomie v Česku a vytváří významné pojítko mezi profesionálními a amatérskými astronomy. Je členem Rady vědeckých společností při Akademii věd České republiky, kolektivním členem Evropské astronomické společnosti a spolupracuje s řadou dalších vědeckých společností v tuzemsku i ve světě. Má téměř 600 individuálních členů a sdružuje hvězdárny, astronomické ústavy a další instituce spojené s astronomií v celkovém počtu 28 kolektivních členů. Náplň práce jejích členů je vědecká a odborná, ale také s velkým přesahem do veřejnosti, Česká astronomická společnost např. provozuje velmi navštěvovaný popularizační portál www.astro.cz či pořádá astronomickou olympiádu pro žáky a studenty.

Snahy o založení Společnosti byly už velmi staré. Nabádal k tomu např. Dr. Pračka, který si v druhé polovině 19. století postavil, mimochodem dodnes stojící, hvězdárnu v Nižboru. Hodně tomu pomohl návrat Halleyovy komety v roce 1910, kdy se pořádaly přednáškové cykly, které rozptylovaly obavy z konce světa (prof. Nušl, Ing. Štych). Během válečných let sice snaha o založení spolku trochu ustrnula, ale nakonec to vyústilo k založení Společnosti koncem roku 1917, tedy na sklonku světové války. Stanovy ještě schvalovaly CK úřady. Založení Společnosti tak nebylo nikterak svázáno se vznikem republiky.

Od počátku to byla Česká astronomická společnost. Prostě se našla parta fandů, kteří chtěli mít svůj spolek. Je třeba si uvědomit, že to byla doba, kdy se spolkovým životem opravdu žilo. Tak to fungovalo i po dobu první republiky. Spolkový život byl zcela rozmetán komunistickým režimem počátkem 50. let a už se nikdy nepodařilo na tu tradici úplně navázat. Je už jiná doba, spolkový život se moc nenosí, ale Česká astronomická společnost i po 100 letech přináší do společnosti mnohé.

AUSTRÁLIE Z NEBE

(pokračování 3)

Jiří Pruša

Den 11

Dnešní létání bylo komplikovanější tím, že jsme letěli na opravdové mezinárodní letiště Darwin a zároveň jsme tam museli zajistit někoho, kdo nám udělá výměnu oleje, protože už za sebou máme 55 hodin letu. Výměnu nám telefonicky potvrdili na středu ráno, a tak se otevřel prostor navštívit ještě pohoří Bungle Bungle v národním parku Purnululu, který se nám původně zdál daleko. Celkem se tak plánovaný čas letu prodloužil ze dvou na 3,5 hodiny.

Odstartovali jsme v půl deváté, stočili se na jih a přeletěli jezero Argyle. Pak ještě půl hodiny a už jsme se vznášeli nad puklinami ve skalách, roklemi a zvláštními skalními útvary. Pro létání nad parkem jsou přesná pravidla, protože tam bývá víc komerčních letadel a helikoptér. Měli jsme štěstí – nikdo tam ráno nebyl, a tak jsme si poletovali a fotili dle vlastního uvážení. Po přistání bylo opět nějakých 40 stupňů, a tak jen čekání na benzín a následně na člověka z dílny pro výměnu oleje, byl docela očistec. Vše ale dobře dopadlo a my jsme se neodpařili.

Den 12

Ráno jsme prokličkovali řízeným prostorem nad Darwinem a pokračovali přeletět několik vodopádů v národním parku Kakadu. Čas byl důležitý, protože jsme před sebou měli ještě tři hodiny letu přes záliv Carpentaria v Arafurském moři směrem na východ, takže den se nám zkracoval. Pokud bychom měli silný protivítr nebo jsme museli oblétávat nějakou bouřku, tak bychom se mohli na druhou stranu zálivu dostat až se setměním, což na letišti bez osvětlených drah není příliš dobré. Ještě jsme si oblékli záchranné vesty. Cestu jsme taky absolvovali ve výšce 10 000 stop, abychom měli v případě problému víc času na rozhodování a delší dokluz. Nakonec ale vše vyšlo – motor běžel jak má, bouřky nebyly, protivítr taky ne a tak jsme na letišti Horn Island přistáli ještě za plného světla. Teplota je tu příjemná – nějakých 28 stupňů, ale je tu hodně vlhko.

Na zítřek chystáme přelet nejsevernějšího bodu Austrálie Cape York, oblet ostrovů Středa, Čtvrtek, Pátek i australských ostrovů ležících těsně u břehů ostrovního státu Papua a Nová Guinea, které jsou nejseverněji ležící australské území vůbec. Jsou to území aboriginálních obyvatel Austrálie, kam se bez povolení nesmí, takže tam nebudeme přistávat. Pak už kolem východního pobřeží Austrálie na jih až ke Cairns.

Den 13

Velký den – odstartovali jsme kolem půl deváté ráno a přeletěli ostrovy Čtvrtek, Pátek, Středa a zamířili jsme na sever směrem k Papua a Nová Guinea. U pobřeží tohoto, u nás ne tak známého státu, leží nejsevernější

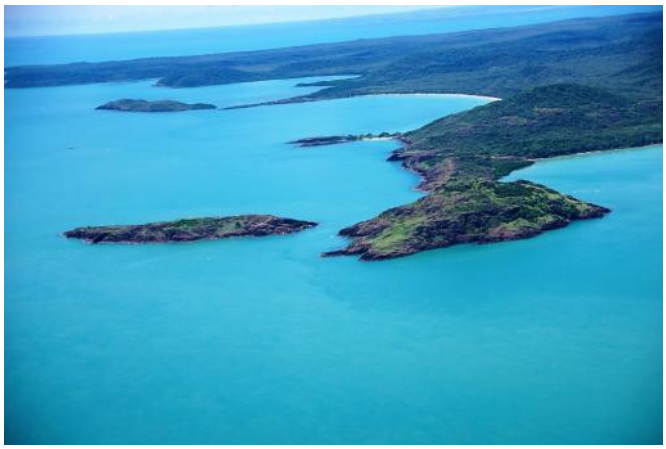

australské ostrovy Boigu a Saibai. Pak jsme letěli zpět nad Cape York, což je nejsevernější cíp australské pevniny. Cestou jsme ještě udělali nízký průlet nad Kokosovým ostrovem. Počasí bylo překvapivě skvělé – teplota kolem 28 stupňů, mírný protivítr, bez deště. Moře je tu většinou velmi mělké, protože korálové útesy jdou až k hladině. Po nafilmování severní cípu jsme pokračovali dál na jih. Nad letištěm Northern Cape jsme chvíli kroužili a hledali zbytky stíhaček z Druhé světové války, které tu mají někde být. Bohužel se nám ale nepodařilo je najít a tak jsme pokračovali na letiště Lockhart River. Měli jsme za sebou už asi tři hodiny letu a tak jsme tu na chvíli sedli. Zjistili jsme přitom, že tohle letiště tu v roce 1942 postavili Američané v rámci spojenectví s Australany proti Japoncům. Z Lockhart River jsme odstartovali směrem na Cooktown – asi dvě a půl hodiny letu směrem na jih. Cesta to byla úžasná – tropické a korálové ostrovy, bílé pláže na pobřeží, spousty písečných dun, neuvěřitelné barvy vody - exotika. Udělali jsme ještě jeden nízký přelet korálového ostrova a pak jsme přistáli v Cooktown. Volba destinace se ukázala jako skvělá, protože to je místo, kde 17. 6. 1770 přistál kapitán Cook. Město má krásnou architekturu z doby zdejší zlaté horečky kolem roku 1880.

Na pátek plánujeme průlet městem Cairns, přistání na Palmovém ostrově, přelet pár atraktivních pláží a známých míst jako Hamilton Island, Whitsunday atd. Cíl pak je město Rockhampton, vzdálené asi 1100 km, tzn. nějakých 5,5 hodiny letu.

Den 14

Pátek začal probuzením za bubnování deště do střechy našeho papírového motelu. Počasí trochu přitvrdilo, ale my jsme se nedali a vyrazili jsme na letiště jako obvykle. Tam jsme museli čekat, než přejde nejtěžší liják. Při čekání nás ale okusovali komáři a tak jsme využili první krátké přestávky deště, naběhli jsme do letadla, a co nejdříve odstartovali. Lijáků bylo kolem nás vidět spousta a tak jsme mezi nimi kličkovali, jak to šlo. Raději jsem pak vyletěl nad moře, abychom se při případné snížené viditelnosti nepoznali příliš zblízka s horami na pobřeží.

Po půl hodině jsme se přiblížili ke Cairns, které jsme plánovali přeletět západním VFR koridorem. Ten ale vede těsně kolem hor a z druhé strany i letiště. ATIS hlásil snižování dohlednosti z 10 km na 6 km a množství srážek. Rozhodl jsem se tedy vyhnout se CTR Cairns z východu přes moře a Cairns prostě vynechat. Po nějakých dvou hodinách letu jsme udělali mezipřistání na Palmovém ostrově (Palm Island) a pokračovali jsme přes množství korálových ostrovů v Korálovém moři (Coral sea). Po další asi hodině jsme přeletěli ostrov Whitsunday s údajně nejkrásnější australskou pláží. Zásadně ale zesílil protivítr a museli jsme oblétat několik velkých bouřek. Začal jsem pochybovat, že nám palivo stačí až do Rockhamptonu, kam jsme směřovali. Chvíli jsem se věnoval přepočítávání množství paliva, spotřeby, délky letu i protivětru, ale výsledek se mi zdál hodně nespolehlivý. Nedaleko naší trasy do Rockhamptonu leželo jediné letiště s benzínem – Mackay. Rozhodl jsem se tam přistát. Do nádrží se nám vešlo 223 litrů paliva, což potvrdilo, že bychom bývali tak o 5 - 10 minut nedoletěli. Měřiče paliva snad ve všech letadlech jsou hodně nespolehlivé…

V Rockhamptonu jsme pak sedli po další hodině a půl letu do krásného počasí. Dál se chystáme pokračovat přes Fraser Island směrem do Brisbane, kde předám spolucestujícího Iana už zpět jeho manželce a do Camdenu budu pokračovat sám. *(pokračování)*

HORY NA PODZIM

Blanka Kubešová

Je vždycky pěkné, když si můžete o něco prodloužit babí léto, ale hory koncem října, není to přece jen až příliš velký risk?

Kraj za Churem a dál na jihovýchod je jedna z nejpěknějších částí Švýcarska. Na jaře jsme tento převážně hornatý kanton v rétorománském Graubünden ležící na hranici s Itálií, Rakouskem a Lichtenteinskem projeli několikrát, pozdní podzim bude naší premiérou. Nápad okamžitě schvaluje i další člen výpravy, jezevčík Ferda, a jakmile uvidí batoh, hned se šmrdolí kolem, abychom ho tu náhodou nezapomněli. Romantika začne už kolem Churu, malého biskupského, a současně nejstaršího města Švýcarska. Vždycky se těším na okamžik, kdy se na obzoru ukáže věnec hor, které nás pak nepřestanou provázet po celou cestu. První zastávka patří už tradičně restauraci nad jezerem **Walensee**, uzavřeného vysokými svahy a příkrými skalami, které se tomuto místu postaraly o výjimečnou atmosféru. Mýtus legendární dětské hrdinky Heidi je takřka všudypřítomný.

Směrem na **Flüelipass** (2 383 m) ležel před lety podle silnice sníh až do výšky tří metrů od počátku října až do května, ale máme štěstí, po sněhu letos nikde ani památky. To znamená jediné, do lázeňského městečka **Scuol** (1 300 m) nemusíme vláčkem, ale vzhůru tunely a serpentinami. Cesta je to nádherná! Znakem malebného městečka Scuol je kašna s modro-stříbrnými tryskami symbolizujícími zdejší minerální prameny. Koupeme se v nich ještě tentýž večer, jak jinak! Jen se ještě rychle ubytujeme v pensionku na východní, sluneční straně Scuolu. Ferda tu má k dispozici pokoj se šesti postelemi, ale tak jako doma si neomylně zvolí tu naši.

Letos jsme se rozhodli věnovat víc času horám a samotný Scuol v Dolním Engadinu nad údolím řeky Inn s jeho bazény, kašnami se železitou vodou a starými domy zdobenými sgrafity přijde trochu zkrátka, ale jsme tu jen na pár dní a nemůžeme stačit všechno.

Zatímco kolem Scuolu je kraj pozlacený zlatohnědým listím podzimu, jen o kus výš přes **Zernez** (1 475 m) vystřídají zlaté listnáče zelené smrky prokvetlé rezavými modříny. Čím výš, tím víc získává rez modřínů na přesile, až téměř zcela ovládne prostor. Je to úchvatný, všudypřítomný obraz, který nás už neopustí po celý zbytek cesty. Za každou zatáčkou se objeví nový pohled, za jednou z nich skoro biblický obraz: v popředí skupina bílých oveček, za nimi jen hory, rez modřínů a kleč. Tak pěkné obrazy by si člověk měl nabrat do duše, a když je pak třeba, nabrat si a osvěžit se jako ze studny.

Serpentiny přes Zernez vzhůru na Ofenpass protínají **Švýcarský národní park**, který je tím nejstarším v Alpách. Lituju, že tu nejsme zjara či v létě, kdy kvetou žluté alpské máky, vstavače a hořce. Podle průvodce jich tu má růst asi 26 druhů, nejen nejznámější hořec modrý, ale i žlutý a tečkovaný. Domovem má být park také pro lišky a kozorožce, soby, výry, orly, kamzíky i tetřevy. Narazit na některého z těchto poměrně vzácných živočichů, natož pak na téměř vyhubeného vlka či medvěda, se mi zatím nepodařilo. Jedinou výjimkou byl svišť, ale i to je moc pěkný zážitek!

Ofenpass (2 150 m) leží v nejvýchodnějším cípu Švýcarska a je rájem pro fotografy. Obloha bez mráčku nám otevřela široké panorama a ukázala horu **Ortler** (3 908 m) nazývanou Královnou Východních Alp. Je silně zaledněna jako celý masiv, ve kterém se nachází.

Abychom si to tu vychutnali co nejdéle, dáváme si na sluníčku oběd, zapékané rösti se sýrem a špekem. Tato specialita je rozšířená po celém Švýcarsku a je téměř nemožné ji pokazit. To dotvrzuje i náš Ferda, který obyčejně bramborami opovrhuje. Využijeme také nabídky zdejších obchůdků se suvenýry k zakoupení dobových pohledů s mezky. Ti tudy tahali dvoukoláky s obilím, mědí i železem. Jméno průsmyku, německé *ofen*, je totiž odvozeno z italského *Passo del Fuorn*, což znamená pec, kterou v této oblasti používali k tavení železa. Jejich pozůstatky je tu možné objevit ještě dnes.

Šplháme serpentinami pořád výš, žaludek hlásí, že jich víc už nevydrží, ale to je omyl, ještě si užiju. Nejlepším pasažérem je Ferda, ten má půlnoc, zatáčka nezatáčka. Dnes máme v plánu zdolat podobné průsmyky ještě tři, každý další je na zákruty o něco bohatší než ten předtím. Vysokohorský **Umbrail pass** (2 501 m) mezi Itálií a Švýcarskem, který patří mezi nejvyšší silniční alpské průsmyky, není výjimkou. Pohraniční kontroly tu jsou prováděny jen náhodně. Silnice pro silné nervy je strmá a úzká, od října bývá už obyčejně uzavřená, takže máme vlastně štěstí. Dostáváme se sem přes horskou vesničku **Santa Maria** sevřenou ze všech stran kopci. Vůbec se nedivím, že má asi jen 437 obyvatel, jejich převážná část hovoří rétorománsky.

Míříme dál na **Passo dello Stelvio** (2 758 m), nejvýše položené silniční sedlo ve Východních Alpách a druhé nejvyšší v Alpách vůbec. Počítám serpentiny**,** je jich 60. Potkáváme tu řadu cyklistů, pro které je zdolání průsmyku něco jako otázka cti. Kulisa skal tu tvoří jedinečnou přírodní scenérii. Skalní stěny podle silnice jdou svisle dolů, naštěstí máme skvělého řidiče. I ten si ale potřebuje oddychnout a dřív než

začneme sjíždět stejně krkolomně dolů, zastavujeme na pár záběrů a na malé občerstvení. To je signál i pro Ferdu, je okamžitě čerstvý a vyžaduje desátku…

Přes obec **Glorenzo** ležící v Jižním Tyrolsku jen několik kilometrů od švýcarské hranice a **Graun im Vinschgau** na trojúhelníku zemí Itálie - Rakousko - Švýcarsko míříme k horskému průsmyku **Rechenpass** (1 507 m). Můj žaludek má slíbeno, že pro dnešek to je už průsmyk poslední. Leží zcela na italském území a je to jedna z nejdůležitějších spojnic napříč Alpami. Serpentiny a hory kamení ožívají jen modřínové lesy. Tohle je ráj alpinistů a lyžařů. Malá pohraniční obec **Martina** (1 035 m) má jen něco okolo sto obyvatel a leží na řece Inn na hraničním na přechodu s Rakouskem. Odtud to máme do Scuol už jen skok. Dnes jsme ujeli celkem jen 164 km, ale vzhledem k jejich náročnosti, bude odpočinek víc než zasloužený.

Abychom si od serpentin aspoň trochu odpočinuli, máme další den na programu prohlídku snad nejodlehlejší místo Švýcarska, rekreační oblast **Samnaun,** jedno z největších zimních středisek ve východních Alpách. Kromě spousty vleků a sjezdovek tu mají i první dvoupatrovou lanovkou na světě, která vozí lyžaře na vrchol Alp do výšky skoro 2 500 metrů. Každoroční událostí je tu zimní open-air festival, na kterém se setkávají sv. Mikulášové z celého světa. Překvapilo nás, že se tu nehovoří rétorománsky, ale rakousko-bavorským dialektem. Druhým nejčastějším jazykem je prý kupodivu portugalština. Tato vysokohorská vesnice v trojúhelníku Švýcarska, Rakouska a Itálie je bývalým pašeráckým rájem, ale v současnosti si už léta zachovává privilegovaný bezcelní status. Najdeme tu butik a řadu drahých obchodů, které nabízejí především bižuterii a hodinky. Zboží tu není levnější, dík prvotřídním značkám právě naopak. Výjimku snad tvoří benzín, cigarety či alkohol. My jsme si tu na sluníčku dali vyhlášený rakouský jablkový závin se šlehačkou servírovaný s žejdlíkem horké vanilkové polevy. Byl to kulinářský zážitek a lituju, že jsem neochutnala i variantu s tvarohem.

Odpoledne jsme si rekreačně vyjeli lanovkou z nedaleké vesničky Ftan na **Prui** (2 062 m). Nabízí se odtud krásný výhled na pohoří Dolního Engadinu a na protější zámek Tarasp. Fotografy přitahuje především hora **Piz Lischana** (3 105 m).
Je neobyčejně nádherné počasí, stále přes 20°, na konec října to je skutečně nečekané, a to pravděpodobně zaskočilo i horskou boudu - množství turistů zcela přetížilo místního kuchaře. Oběd byl mizerný, na své si přišel jedině Ferda. Stačila chvíle nepozornosti, aby zcela vyluxoval plnou misku Frisca, kterou neuhlídal místní Baryk. Zato nás v tomto ročním období nenadchla ani panoramatická cesta k **Motta Naluns** (2 142 m), odkud vede gondola do Scuol dolů. Asi jsme zmlsaní, na jaře a v létě je cesta nádherná a provoněné stráně celé v květu, stále jsem musela srovnávat.
Týden strávený v okolí Scuolu rychle končí, ale ještě jsme se museli vypravit na obhlídku následků obrovských povodní u nevinně se tvářící řeky Inn kousek od místa, kde jsme před pár lety bydleli. Silnice je tu stržená, zmizela lesní cesta i palouk plný hedvábné trávy a jarních konvalinek. Smutná podívaná!
Také výlet do **S-Charl** (1 810 m) v Národním parku, děláme spíš z nostalgie a pro obnovení starých vzpomínek. I tady zanechala povodeň řeky **Clemgie** vlévající se dole ve Scuol do **Innu** smutné stopy.
Domů jedeme přes mondénní a poněkud snobské zimní středisko **St. Moritz** (1 856 m) na břehu stejnojmenného jezera. Sem jezdí smetánka z celého světa, kdyby pro nic jiného, tak že se tu snoubí proslulost, styl a atraktivita s určitou dávkou měšťáctví. Zimní svahy tu nesjížděl nikdo menší než James Bond**,** není to ale jen o lyžování. St. Moritz je absolutní legenda, pěstují se tu snad všechny druhy sportu od bruslení a pola na sněhu po turnaj golfový i kriketový, plachtění i windsurfing, nemluvě o mistrovství světa ve vysokohorském lyžování. Na to se na zimní olympijské hry 2018 poprvé přihlásili i špičkoví lyžaři z Afghánistánu. Třešničkou na dortu je počasí, ne nadarmo má St. Moritz ve znaku slunce. Máme-li věřit reklamě, svítí zde 322 dnů v roce!
Svatý Mořic je prostě značka a jeho scenérie víc než nádherná. Nedaleko odtud se nacházejí světoznámá letoviska **Zermatt, Davos, Klosters, Arosa** a další.
V bezprostředním okolí leží hned šest průzračných ledovcových jezer, my jsme se podívali ke třem z nich. Mezi **jezerem St. Moritz** a **jezerem Sils** leží ve zcela nedotčené přírodě takřka na úpatí průsmyku Julier jezero **Silvaplana** (1 815 m), stejně křišťálové jako ty ostatní. Zhlížejí se v něm samí horští velikáni a tak ani nepřekvapí, že někde v těchto místech prý kdysi německého myslitele a filosofa Friedricha Nietzscheho napadla myšlenka věčného návratu a opakování, kterou pak zpracoval v příběhu perského proroka Zarathustry („Tak pravil Zarathustra“).
Na cestě domů musíme překonat ještě poslední průsmyk. **Julierpass** (2 284 m) ohromí především svou šíří, holými, nezalesněnými svahy, mezi kterými leží jezero Culuonnas. A ještě něco v tomto drsném a pustém, ale velkolepém přírodním amfiteátru vyrazí dech,

a to je téměř třicet metrů vysoká **věž Julier**, které se symbolicky přezdívá „Babylonská“. Uvědomíme-li si, že se tu nacházíme na hranici několika jazykových oblastí, je upozornění a podezření na zmatenost jazyků docela příznačné. V cihlově červené věži s mnoha průhledy do dáli do všech stran, bylo minulého roku dočasně otevřeno divadlo Julier. Projekt, který má vyjadřovat spojení přírody a přírodního zážitku s kulturou a kterému rozhodně nelze upřít odvahu a originalitu, ve mně osobně v tomto prostředí budí rozporuplné pocity.
Na cestě odtud se nabízí zastávka u romantické přehrady Marmorera, nad jejímž jedním cípem se zdvíhají trosky hradu Marmels. Křišťálově čistá voda má ideální podmínky pro potápění a romantik zde může hledat i najít zbytky kdysi potopené vesnice.
Poslední zastávkou u jezera Walensee naše krátká dovolená končí. Vypravit se na hory koncem října – k tomu musí být opravdu velká dávka štěstí, a tu jsme si užili skutečně naplno! Ferda už nějak tuší, že se blíží domov a až do Lucernu ostře sleduje cestu.

SENOSEČ NA KONCI LÉTA

Blanka Kubešová

Pamatuju si to, jako by to bylo dnes... Když jsi mě do ní strhnul, čerstvě posečená tráva vzdychla úžasem. Krev mi zabušila ve spáncích.
Milování, svatba a děti, radosti i starosti šly ruku v ruce rychle za sebou. Zážitky ne na jeden, ale na deset životů. Roky se daly do pohybu tak rychle, že jsme nestačili počítat... A utíkaly čím dál rychleji...
Pak potemněla obloha a zvedl se vítr...
To nebyl vítr, to jsi zaslechla přilétat bezedný smutek.
Myslíš? Louka přece ještě pořád tak omamně voněla a pod brouskem zpívala kosa...
To nebyla kosa, to byl zpěv kostlivého žence.
Tráva zase tak povzdychávala a paličky květů padaly na uléhající zelená stébla.
Tak vzdychá mládí, když odchází.
V dáli se zablýsklo...
To nebyl blesk, to jsi zahlédla zaplanout můj kosíř.
Počítali jsme - jedna, dvě, tři - ještě pořád nám zbýval čas, než udeří.
Čas? Vy bloudi! Byl jsem už na cestě, ale odkdy lidé slyší odtikávat čas?
Pak udeřil hrom.
To nebyl hrom, to jsem se radoval nad vaší pošetilostí...
Blížila se bouřka, o tom nebylo pochyb, už dopadla první kapka.
To byla slza, pláč toho, který už ví, že navždy opouští.
Proč? Proč teď?
Beru i mladší – to jsi nevěděla? Máš hezké oči. Možná... než seknu kosou, kdybys mě nějak uplatila, třeba bych ještě chvíli posečkal.
Začínat znovu? Tady a sama? Já nevím. Ne, raději ne...
Sekni, už sekni, povídám!

VLADIMÍR STEJSKAL

Peter Žaloudek

Česká menšina ve Vídni, nejenom ta z dob emigrace v dobách komunismu, ale i přistěhovalci po pádu komunismu, všechny sokolské jednoty a kulturně-vzdělávací spolky Čechů a Slováků žijících ve Vídni, ztratila jednoho ze svých nejkompetentnějších a nejaktivnějších členů. 14. října zemřel po těžké nemoci v 69 letech Vladimír Stejskal, uměleckým jménem Vladimír Skal, neboli „Drobeček“. Tak jsme ho zde všichni znali, protože to byl téměř dvoumetrový, robustní chlap s nádherným podmanivým hlubokým basovým hlasem.
Do Rakouska přišel v roce 1965. Po počátečním a nutno dodat i úspěšném studiu medicíny, zvítězila u něho láska ke zpěvu a hereckému umění. Svůj talent korunoval studiem na vídeňské konzervatoři v roce 1977 a následným osobním vzděláváním se u známých profesorů hudby i operních pedagogických hvězd.

Svůj hlas uplatnil v mnoha operních a operetních představeních, ale i jako herec ve filmu a divadle. Mezi nejatraktivnější působení patřila zřejmě role skotského krále Duncana ve Verdiho opeře Macbeth ve slavné Vídeňské opeře. V této roli zpíval V letech 1982 - 1986 po boku slavných zpěváků a dirigentů, tehdy zde dirigoval Giuseppe Sinopoli, a jeho kolegou byl tenkrát světoznámý Placido Domingo. Při jedné mé návštěvě u něho v bytě, bylo to už v době jeho nemoci, mi ukazoval fotografie, pořízené na operních, či operetních a hereckých scénách, byla mezi nimi i společná fotografie s Placidem Domingem. Jako umělec na volné noze neustále hledal a přijímal nabídky na různých divadelních scénách, nejenom ve Vídni, ale i jinde v Rakousku a v mnoha jiných evropských zemích. Jako filmového herce jsme ho mohli vidět v televizní inscenaci „Der Bockerer“, v dílu II. a III., po boku slavného Karla Merkatze. I tyto fotografie, scény z natáčení filmu, jako i společnou fotku s Karlem Merkatzem mi Vladimír tehdy ukázal. Zahrál si také v jiných, neméně známých rakouských filmech „Lucona-Affäre“ a „Der Salzbaron“. Mluvil skvěle nejenom česky, ale i německy a anglicky.

To je jen jedna část jeho osoby. Ta druhá část je pevně a neodmyslitelně spjata s jeho činností pro české spolky ve Vídni, hlavně pro Sokol a pro realizaci, organizaci a vůbec iniciování různých kulturních pořadů, akcí, zvaní hostů, diskuzí, které sám někdy i moderoval. Vídeňské Svobodné Listy ztrácí Vladimírovou smrtí jednoho z nejproduktivnějších a nejkompetentnějších autorů. Vycházejí jednou za dva týdny a nikdy v nich nechyběl nějaký Vladimírův příspěvek, či informace o nějakém

významném českém staviteli, muzikantovi, umělci nebo jinak významném Čechovi, který ve Vídni kdysi působil. Prostřednictvím Vladimírových textů se člověk dovídal o bohatství české kultury mimo české hranice. Já jsem se s ním léta potkával o vánočních večírcích pořádaných českou menšinou, kde jsme něco četli, recitovali, on také zpíval buď české koledy, nebo nějaké árie z různých oper. Kromě toho jsme byli léta členy Literárního kroužku při škole Komenský ve Vídni, který má dvakrát do roka vystoupení v malém divadelním sále, kde jsme četli z textů českých autorů. Smrt Vladimíra Stejskala je obrovskou, ničím nenahraditelnou ztrátou. Odešel velký člověk: velký umělec a milovník kultury, ale i velký vlastenec, milovník českého jazyka a české kultury. Někdy si říkám, že odchod významných osobností je pro mne - pro nás všechny - velká výzva: jednak, abychom se naučili být za ně vděčni a jednak proto, abychom alespoň něco z toho, co oni dělali a jak mysleli a žili, začali také dělat a žít.

Díky Vladimíre za všechno to dobré a krásné, čím jsi mne a mnohé, mnohé jiné, inspiroval, potěšil a povzbudil.

Co Vy na to, ctihodný mistře Lao-c´?
(aneb působme bez zápolení)

Alena Klímová-Brejchová

Stále nemohu zapomenout na vaši návštěvu v mém meditačním útočišti. Už je to dávno, co jsme spolu usedli nad šálek vonného imaginárního čaje, a vy jste mi předával úchvatná ponaučení, která jsem později směla vepsat do jedné ze svých knih.

Pohleďte Mistře, právě zde na Zemi ubíhá rok s datem 2017. Třetí tisíciletí je na svém počátku a mnoho z nás, dnešních lidí, se zamýšlí nad stavem současného světa. Nad jeho nesmyslným vražděním ve jménu nestravitelných -ismů, a to se všemi možnými technickými vymoženostmi, zkonstruovanými nejen ve zbrojařském průmyslu. Věřte mi, není to zrovna příjemné zamýšlení nad budoucností naší i našich potomků. Navzdory všem civilizačním vymoženostem, existenčnímu pohodlí a požitkům, výdobytkům to moderní rozvinuté společnosti, mnoho slabých a nevinných lidí trpí, žije v bídě a strachu a neví si se svým životem rady. Trpí i naše planeta – vesmírná perla. A tak, snad i pro tyto hrozby zániku a zkázy se mnozí z nás navrací ke studiu učení vás, starých mistrů a toho vašeho nepochopitelně skvělého a jaksi i v dnešní době skvěle použitelného poučení. Ano, uběhlo neuvěřitelných dvacet pět století a my stále častěji při tomto studiu cítíme, jak moc by světu a jeho těžko řešitelným problémům pomohlo zbavit se úporné a mnohdy úmorné závislosti na jednotlivých náboženských doktrínách. Vstoupit na cestu, kterou vy nazýváte TAO! Je zároveň vstupem do nadreality Bytí.

Všichni moudří, vidoucí a intuicí obdaření lidé cítí, že je důležité jediné… dobrat se společně, bez nenávistné křeče a fundamentalistických závěrů k jednotné, čiré a základní víře v princip Nejvyšší, k víře v jediného architekta Universa, ve Velkého hybatele… zkrátka v našeho společného otcovského Stvořitele, jehož jsme všichni na této Zemi dětmi. Sklonit se před tou nelehko rozumem uchopitelnou silou, ze které vše vyšlo, vychází a vycházet bude, a do které se vše opět navrátí. Vstoupit dobrovolně, v osvobozujícím aktu uvěření, do spirituální sféry, která je té náboženské nadřazená.

Vnímám, že i vy cítíte, jak těžká a složitá bude pro lidstvo tato globální alchymie ducha. Z pohledu dávných alchymistů jde o transmutaci zničitelného v nezničitelné. O nalezení kamene mudrců - jediného zlatého zrna pravdy nejvyšší. Jde o neustávající snahu o nalezení pokladu ušlechtilé víry a moudrosti, která vždy vedla ke svobodě ducha. Jde o nalezení lásky k sobě i k bližnímu, která je vlastně jakousi naší bytostnou osnovou i útkem. Vždyť byla-li Stvořitelem do nás vložena, nelze si jeho představit nemilujícího!

Dokážeme to vůbec někdy na té naší společné, nádherné cestě cest? Dokážeme opracovat své duše, aby v nich nezůstala žádná tuhost, jak vy sám říkáte? Dokážeme být podobni dětem, které jsou ohebné a měkké, a tak vše lépe snášejí? Naučíme se pěstovat vytrvalou bdělost, aby mohlo nastat v našich hlubinách konečně to pravé zření? Je zřejmé, že až tohle zvládneme**,** *bude Cesta povolaných ostření bez ořezávání a působení bez zápolení.* Vaše jsou tato vzácná a nadčasová slova a díky za ně!

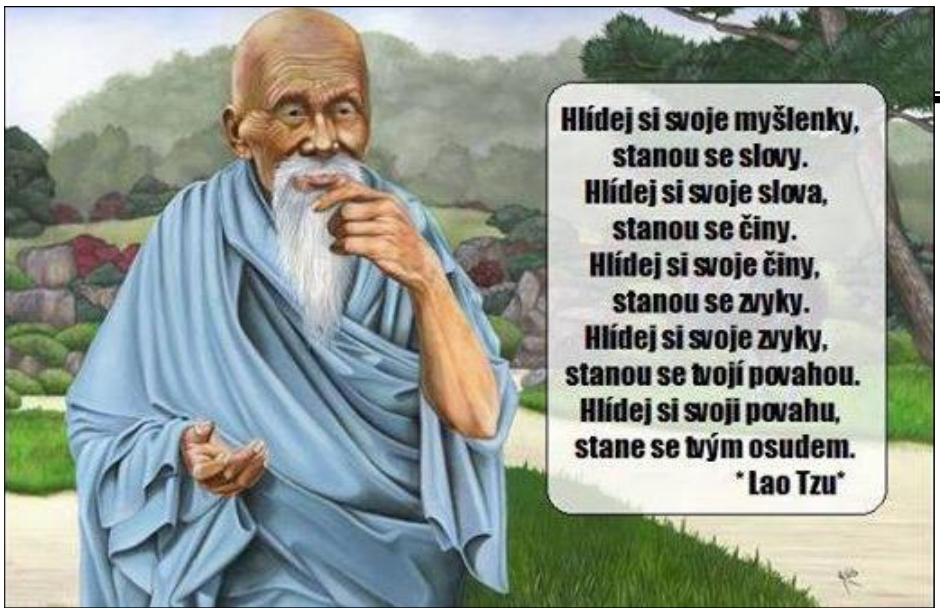

Toto vše píši s vědomím, jak silná a asi i na míru duše mnohým šitá, je v určitých chvílích lidského dozrávání podpora a vedení jednotlivých dobrých náboženství na cestě hledání. Podpora pro zrající a ještě nejisté jedince. Mystérium Kristovy lásky a oběti jsou nezastupitelné příklady, jakou cestou se brát. Ale všichni už též známe, jaké škody vytvořily a ještě tvoří nesmyslná náboženská nepřátelství a fundamentalistické boje, a to vždy o společného Boha. Zastaralé a za staletí lidského vývoje vyprázdněné jsou doktríny, které rozdělenost a variabilitu náboženských učení (nelze říci víry) umožňují. Říkáte, maličký Mistře, že lze vidět jednotu v samotném srdci mnohosti? Jenže i vy víte, jak v průběhu dějin vytvořili někteří nemoudří muži náboženskou rozdělenost a jimi vydané doktríny byly docela nevlídné i k lidskému ženství. Je evidentní, že je načase povolit sevření „náboženských oděvů“, které mnohdy už příliš tísní, ale také se sklonit před inspirujícím a život na planetě zachovávajícím ženstvím. Musím dodat, že mám na mysli výhradně to pravé, tudíž opět cudné, pokory a pracovitosti plné, duchovně i spirituálně vyzrálé, čisté ženství. Ženství pracující a stojící našim milovaným mužům po boku.

Také vnímáte, můj ctihodný Mistře, rozdělení spirituality na jednotlivá náboženství, které trvá už tolik tisíciletí, jako obludný nesmysl? Možná stejně jako já cítíte, oč obludněji tato rozdělenost působí, připustíme-li na chvíli, že se zde, na tomto nádherném, ale složitém světě nemusíme nacházet pouze jednou. Přece víme, že v minulosti mnoho lidských společenství a kultur o tomto nepochybovalo. Vlastně je úsměvná představa, že se může v jednom z našich bytí stát, že vraždíme své nesouvěrce pro slávu „svých“ náboženských doktrín a pro oblíbenost „svého proroka“ v krajině, kde jsme se zrovna narodili a v druhé inkarnaci vtloukáme jinému bližnímu klackem do hlavy víru, proti které jsme v minulém životě úporně a zuřivě bojovali. To vše ve jménu společného Boha, síly, která vše řídí k našemu vyškolení a duchovnímu zmoudření. Absurdnosti krveprolévání v průběhu tisíciletí neznají mezí, a to ani dnes. A přitom, v našem třetím tisíciletí, pokud se navzájem nevyhubíme, ke globálnímu pochopení čistoty a jedinečnosti jednostejné lidské víry-spirituality, a tím i ke smíření, odpuštění a jakémusi obejmutí se lidstva MUSÍ zákonitě dojít. Není jiné cesty… prostě není a já doufám, že miliardy lidí toto chápou a jsou připraveny přijmout!

Ach, ctihodný maličký Mistře z daleké Číny! Věřím, že budeme opět číst váš Tao Te ťing a snad poznáme, že naše cesta cest světským bytím je nelehká úloha, kontrolovaná však kosmickými mistry, kteří dokonale zaostřeni, znají úmysly svého Stvořitele s lidským pokolením. Netolerance, nesnášenlivost a hlavně, život na planetě dusící, náboženský boj je strašlivá prohra na cestě lidského ducha. Vítězstvím musí být porozumění, tolerance, odpuštění si minulých chyb a též usilovné studium dobrých doktrín, učení jiných filozofií, učení starých mistrů, ale i filozofií bývalých nepřátel. Eklektika dobrého…

Jistě všichni cítíme, že i dnes se rodí do lidského stvoření dobří učitelé-Avataři. Velká tvůrčí síla je sem, na tu naši nádhernou mámu Zemi, s dobrým úmyslem vždy posílala, posílá a posílat bude. Narodí se s neuvěřitelnou přesností tam, kde budou svou moudrostí v příslušném čase pomáhat. Stejně tak tato tvůrčí kosmická síla seslala na tento svět mladého Žida Ježíše, Budhu, ale i vás, starého Mistra, ctihodného pana Lao-c´, který jste mému srdci blízký a milý. Poslala sem i pány Konfucia, Zoroastera, Jana Pavla II, Jana Amose Komenského… ale i Mohameda a dnešní další učitele a filozofy. Proč by se měla ve svém laskavém úsilí zastavit a zbrzdit tak duchovní vývoj lidských bytostí. Vždy byli potřební dobří pastýři. Nebude tomu jinak ani v našem podivuhodném třetím tisíciletí, pokud dobrá učení noví lidé nepřekroutí a neponičí k nízkým potřebám svým.

Nuže, nezbývá než požádat, abychom ty dnešní vyvolené a moudré Avatary, - nám seslané učitele, na stezkách duchovních, poznali. Vy víte, maličký čínský mistře, že to bude nelehké. Většinou jsou tyto bytosti zcela nenápadné a zahalené závojem skromnosti. A dnes mi říkáte, že nalezneme-li je a budeme-li mít chuť jim s pokorou naslouchat, stane se, že konečně vykročíme v Prostoru stvořených vpřed a budeme smět „působit bez zápolení“… Pochopíme „Skrytý Život“ - ten, který, jak říkáte, n e č i n í, nemá účelů ani úmyslů a právě proto žije!

Vidím vás! Vidím, jak nasedáte na vodního buvola a ztrácíte se mi v mlze… Dovolte mi ještě naposledy vyslovit vřelé díky za vaši návštěvu a poučení!

ZA TOU NAŠÍ CHALUPOU

Miloš Ondrášek *(In memoriam)*

Zeptal jsem se manželky, jestli něco ví o takové písničce. Zazpívala „Za tou naší stodolou se líbá Jeník s Andulou.“ To mi nehrálo do noty, vyzvídal jsem znovu. „Za tou naší stodoličkou sedával vrabec“, více jsem se raději již neptal. Na střeše naší chaloupky pod horami ale sedává papoušek a mlátí zobákem do rýny (moravští čtenáři vědí, o co jde), že ho rušíme. Za chalupou po Jeníčkovi a Andulce ani vidu ani slechu, rostou tam ale ostružiny, a když se rok vydaří, češu je jako hrušky. Nepatří ke zdejší původní flóře, do Austrálie ostružiník přivlekli zlatokopové během koloniální éry. Často se pokoušeli zbohatnout v pustině, živili se víceméně jako původní australští obyvatelé, kteří neznali ovoce. A tak horníci hledali kromě zlata vitamíny v ostružinách. Tento trnitý keř se na jihovýchodě Austrálie velmi rozplevelil, tvoří neproniknutelné houštiny, ani postřik na ně nestačí, jedině na ně platí kozí stádo.
Chalupa patří k českému bontonu. Žijeme v přímořském velkoměstě Melbourne ve státě Victoria, k našemu ráji je to bratru 225 kilometrů po velmi dobré silnici, na severovýchod k okraji horského hřebene zvaného Viktoriánské Alpy. Posledních deset kilometrů jedeme lesní cestou, terénní auto přijde vhod. Nejbližší městečko je od chalupy 30 km, když dojdou zápalky, o soli nad zlato nemluvě, nic jiného nezbývá, než tam dojet.
Po usazení v Melbourne na pořízení chalupy jsem nemohl ani pomyslet. Do Austrálie jsme s dvěma dětmi dorazili v roce 1969 se třemi kufříky a jedním ruksakem. Ve velkém knihkupectví jsem viděl 12 dílnou knižní řadu o filosofii, pořídil jsem si ji s tím, že po přečtení porozumím přirozenému světu jako filosofickému problému. Náš svět je sice znám, ale nikoliv poznán. Podle mého názoru k hloubání může dojít v klidu a bez vyrušování. To znamenalo na chalupě, na samotě obklopené lesem a klokany, kteří většinou nevyrušují. A tak se po letech stalo, až jsme se obrazně postavili na nohy. Koupili jsme kus blahovičníkového lesa. Zavedli jsme tam příkrou a klikatou přístupovou cestu, vysypali štěrkem. Vedla k místu ve svahu, na kterém byla po zplanýrování postavena chalupa. Našli jsme tam malý pramen vody, vyústil do malého rybníčku, který jsme časem zřídili pro osvěžení v horkých dnech. Nejprve jsme ale v lese postavili dva stany a přístřešek z poražených stromů se střechou z térového papíru ve velikosti takových 6x6 metrů, to byla naše kuchyně, jídelna a parádní pokoj. V lese jsme prosekali 90 minutovou okružní procházkovou pěšinku. I když nikoliv úplně podle vzoru Klubu českých turistů jsem na stromy ve strategických vzdálenostech přibil červená plastiková víčka od lahví na mléko k nutné orientaci. Na jednom místě se muselo přes rokli, překlenul jsem ji spadlým stromem. Jednou jsem na tomto mostu uklouzl, spadl do rokle, zlomil si ruku a tak řídil auto zmíněných 225 kilometrů do Melbourne, kde mi nasadili sádru na šest týdnů. To uvádím jen proto, abych zdůraznil divočinu, do které jsme posadili naši chaloupku a kde uspokojuji nutkání pochopit nejen svět, ale i vlastní svobodu a horizont možných změn.
Když k jedné změně (myslel jsem na ni dvacet exilových let) došlo, po zvonění klíčů v roce 1989 jsme pozvali ze severních Čech bratra a švagrovou. Hustým blahovičníkovým lesem a ostružiníky nebyli nadšení, neměli s sebou vysoké boty, chalupa je nenadchla také. Nebyl k ní zaveden vodovod, dešťová voda se ze střechy svádí do tanku s kapacitou 10 tisíc litrů, ruční pumpou se musela přečerpávat do kuchyně, WC a koupelny.
S pumpováním se bratr s odvoláním na pokrok dvacátého století nemohl smířit. Ohřívač vody na sprchu se živil plynem z bomby, byl také zaveden do malého sporáčku a ledničky. Svítili jsme většinou petrolejkou a rádio hrálo na baterku. Podzemím tam byla zavedena telefonní linka, signál na mobil tam dosud ale nedoletěl. Časem došlo k velké události, do chalupy příkopem dorazil elektrický proud a pumpa patří minulosti. Manželku tyto vymoženosti našeho věku velmi uspokojily, já jsem ale ztratil pocit neporušenosti mého mikrosvěta. Hranice jsou tam dány tím, kam dojdu a v pořádku se vrátím, lesy se zdají být bez konce, zabloudit se dá snadno. Někdy měli potíže s orientací i naši dva chytří bretaňští ohaři vybavení dobrým nosem.
Z naší chalupy není vidět žádného souseda, náš les hraničí s územím patřícím Koruně, tedy státu. Říkáme, že jdeme na procházku do obecního. Tam se nesmí stavět a nevedou tudy silnice, nanejvýše mapou neoznačená cesta na přibližování dřeva. Nejde ale o neobydlenou oblast, nemáme plot a přechází k nám zejména klokani a jelení zvěř. Při poslední návštěvě jsem viděl na obecním (na panském při pozorování jelenů) stádo laní. Zejména v noci jeleni v období páření troubením hledají nevěsty. O králíky se zajímajícího lišáka, který traverzuje po našem, jsem nazval Černohřbítkem podle Janáčkových Příhod lišky Bystroušky. Klokani nakukují do našich oken. Jednou v zimě jsem slyšel jakési zvuky pod ještě teplým autem, uložil se tam tzv. klokan šedý měřící při napřímení takových 170 cm. Po vyrušení vyskočil, dal mi pazoury předních končetin na ramena, chtěl si se mnou zatančit tango?
V korunách blahovičníků pátrám po koalách. Sem tam se zde mihne australský divoký pes dingo, také se k nám drala divoká prasata. Manželka si myslela, jak by bylo kaloricky blahodárné u chalupy nakopat vlastní brambory, velmi pracně jsme v kamenité půdě založili samozásobitelské políčko. O sklizeň se postarali divočáci. Mezi další sousedy patří malým medvědům podobní vakovití vombati, česká zoologie je dříve nazývala drápoši, vyrývají dlouhé chodby s několika komorami, teplota se v nich udržuje v létě v zimě +15C°, to mi prozrazoval do nory zavedený teploměr. Ježury se živí pozemním i podzemním hmyzem, patří k vejcorodým savcům. Nad chalupou často krouží orel klínoocasý, z lesa na nás doráží neptačími hýkavými zvuky ledňák obrovský. Zde se mu říká kookaburra, domorodci se domnívali, že každé ráno budí obyvatele oblohy, aby zanítili ohně a zaplašili noc. Máme je rádi,

živí se zejména plazy. Mezi nevítané obyvatele (my jsme podnájemníci pravděpodobně také nevítaní)) patří pakobra, nese na těle tmavé pruhy, proto „tiger snake“, tygří had. Uštknutí by mne snadno poslalo do nirvány, prozatím se vyhýbám.
Asi 15 km od nás žije makedonský přistěhovalec, podle jeho teroristické vizáže se mu široko daleko říká Osáma bin Ládin. Dvakrát za rok ho zavoláme, přijede na traktoru opatřeném sekací lištou a poseče louku, trávu a vyrážející ostružiníky a akácie. O trávník kolem chalupy se starám sám, samohybnou benzinovou sekačku tlačím před sebou jako trakař. Posekaný trávník nemají tygři rádi, na rozdíl od papouškovitých rosel vyhledávajících jak hmyz, tak semínka.
Abych nezlenošil a příliš nepátral o našem myšlení, jednání a bytí, připravuji dřevo na topení. To znamená: porazím uschlý nebo najdu vyvrácený strom, motorovou pilou jej rozřežu na polena, ty pak těžkou sekyrou rozsekám, lehkou pak připravím třísky a vše uskladním v dřevníku. Jiné topivo nepoužíváme. V obývacím pokoji máme kamna vyhřívající celou chalupu, je blíže k nebi, více než tisíc metrů nad mořem, které oblévá melbournské pláže.

MOST

Josef Tomáš

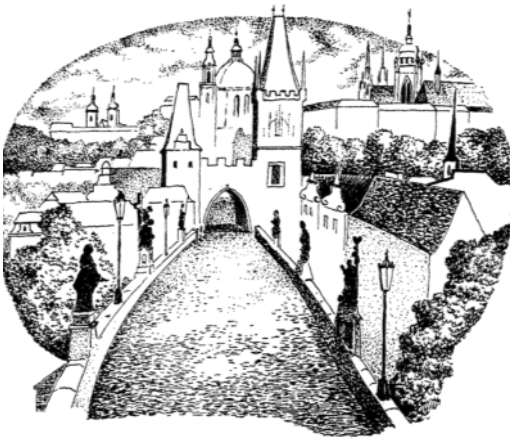

Vyšli jsme právě
z přítmí klikatých uliček
a já, zcela a naprosto
nepřipravená
na takové oslnění,
jako bych náhle překročila práh
ze tmy do světla,
ze stesku do radosti,
z deprimující všednosti
do velebnosti bez hranic!

Ó jaké setkání!… A s čím vlastně?…
S prostorem?… S volností?… S jasem?…
S výbušnou směsí živlů,
explodující – však něžně-sněžně –
v mých očích dovnitř mě
a pak dlouho dlouho doznívající
v neobydlených údolích
hluboko pod mými smysly?…

Mé první setkání s něčím,
co tu muselo být už od nepaměti,
a tedy čekalo pouze
na znovuobjevení mnou,
až se navrátím sem,
na toto tajuplné místo,
kde i most míří mimo
jakýkoli pozemský cíl,
aby se mohl nadlehčit z tíže
a uvolnil tak ticho…

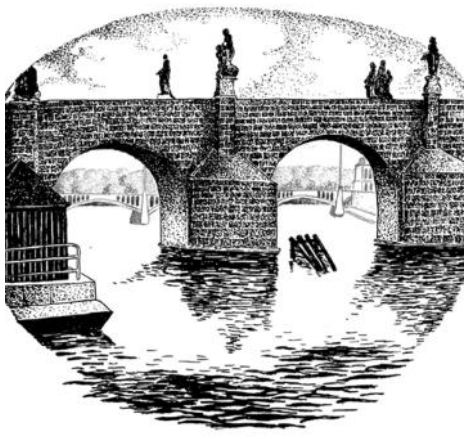

Já pak – trochu stranou a pod ním
– pozvolna doznívám…
Potom uhýbám
zrakem doprava vzhůru,
kde na protáhlém návrší
silueta hradu splývá s nebem…

Toto místo je vskutku mé!
Zde dýchám – v jeho rytmu –
s ním… Zde rozpouštím
světskost… Zde pramením
z netušené hloubky,
otevřené přímo přede mnou.

Ó toho uklidnění zde
zvukem hlubokého tónu.
Toho souznění a té jednoty všeho!
Zde pohled netěká –
spíš něžně spočívá
jako dlaň na tváři milovaného
po utišení vášně.

Toto je vskutku setkání s tajemným!…
S něčím, co se tu eóny věků vznášelo,
osamělé v prázdnu nad vodami,
a čekalo, až naplní se čas –
pak nalezlo cestu do snů krále,
aby se nakonec zhmotnilo
ve skutečnost tohoto mostu,
jenž jako mohutný podstavec
tu podepírá ono tajemství…

Jaké to štěstí!
A jakou odměnou mi je,
že jsem ho našla plné ochoty
ukázat se mně
ve své všezahrnující
úplnosti a kráse!

Vskutku, jaká to odměna
moci zahlédnout velebnost,
která trvá… trvá…

Návrat Anežky Přemyslovny, 1999

ZÁŘIVÉ OBDOBÍ – IMPRESIONISMUS

Martina Fialková

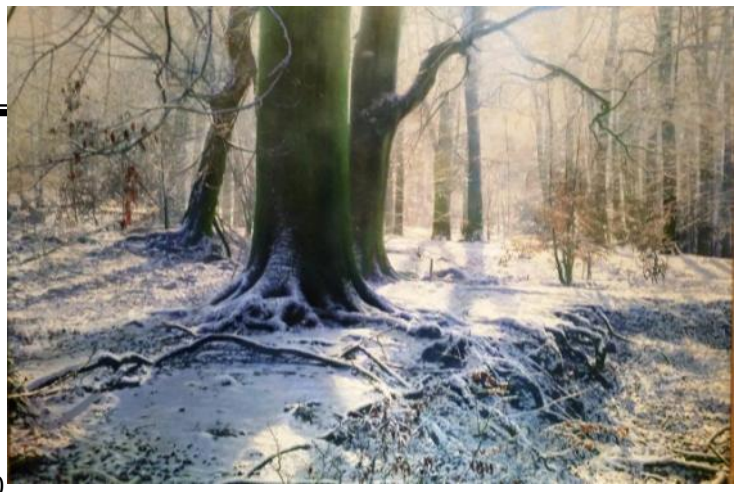

Do Jízdárny Pražského hradu jsme zvyklí chodit na mimořádné výstavní projekty – monografické či tematické, rozsahem i významem odpovídající těmto prostorám. V říjnových dnech zde zahájila tematická výstava *Světlo v obraze*, věnovaná českému impresionismu. Ve spolupráci se Správou Pražského hradu ji připravil Spolek výtvarných umělců Mánes, který v tomto roce slaví 130 let od svého založení. Je na ní k vidění na 500 pláten a výrazně zastoupeni nejznámější představitelé Antonín Slavíček, Václav Radimský, Jan Preisler, Antonín Hudeček, Oldřich Blažíček, Joža Uprka nebo Max Švabinský. Připomene ale i desítky dalších umělců, kteří svou tvorbou českému impresionismu výrazně přispěli.

Období impresionismu patří k těm přelomovým v tisíciletých dějinách umění. V polovině 19. století se začala i v malířství stále víc prosazovat nezkrotná tvůrčí vášeň, která odporovala dlouhá staletí zažitým formám. Snaha o zachycení prchavého okamžiku krásy, kterou vytváří hry světla v přírodě či kouzlo zvěčněné chvíle při odpočinku se staly častými motivy francouzských umělců tvořících v plenéru. Impresionismus přenesl umění do luk a zahrad, zobrazoval dělenými tahy štětce a často nemíchanými, zářivými barvami nanášenými přímo z tuby, pomíjivé vteřiny lidského bytí i chvil v přírodě. Snad pro ten jas barev a sluneční paprsky zakleté do impresionistických pláten, spoluvytvářející výraz obrazu, si získal už navždy nesmírnou popularitu na celém světě. Díla jeho francouzských zakladatelů Corota a Courbeta, a následně umělců jako Moneta, Renoira, Pissarra, Sisleyho či Maneta jsou magnetem sbírek po celém světě. A tato „francouzská revoluce ve výtvarném umění“ zasáhla ve své době i generaci malířů tvořících v českých zemích.

Výstava v hradní Jízdárně využívá v instalaci proudícího denního světla. V úvodu se představuje velké plátno Antonína Slavíčka – Červnový den, které zde zastupuje atributy českého impresionismu, spolu s několika dalšími zásadními díly. V navazující „Aleji mistrů“ pak uvidíme vedle sebe plátna českých i světových malířů – francouzských, německých i ruských, také však třeba starší Kosárkovu Letní krajinu, která – slovy odborníka – „ve své chutnosti a štětcovém rukopisu předznamenala pozdější malířský způsob“. Další sekce výstavy nesou názvy: Plenérové krajinářství, Zahrady a parky, Zima, Figura a portrét, ale i Motivy z cest, Kouzlo venkova, Vody či Háje…. V nich najdeme tematicky uspořádaná díla všech známých, i dnes již pozapomenutých umělců, kteří se impresionismem nechali ve své době ovlivnit a inspirovat. Můžeme sledovat, jak se výtvarný styl proměňoval z klasických zažitých postupů akademické malby směrem k impresionismu na dílech Václava Brožíka, Luďka Marolda či Václava Hynaise, jejichž výsostný styl pronikl do našeho podvědomí výzdobou řady významných prostor. Výstava věnuje velkou pozornost plenérové malbě, především na příkladu Mařákovy školy a díla Antonína Chittussiho. Snad nejpřesvědčivěji o impresionismu vypovídají díla, zobrazující hry světla v lukách či zahradách. Rozmanitost stylů vidíme na obrazech Kavánových (mistr „zimních“ krajin) či Slavíčkových. Sledujeme i vývoj vedoucí k expresionismu a dalším směrům. Nelze tu jmenovat desítky dalších umělců, jejichž významná díla jsou vystavena. Nadčasově zapůsobí sekce Opus Magnum věnovaná především mimořádně všestranné osobnosti Maxe Švabinského, stojícího velikostí a originalitou svého díla spíš mimo vývojové trendy. Středobodem je jeho slavný „Chudý kraj“. Poslední část výstavy je zasvěcena Spolku Mánes a jeho nezastupitelné úloze při zprostředkovávání zahraničních vlivů k nám.

Na 78 jmen zastoupených autorů svědčí o silném vlivu impresionismu na vývoj českého výtvarného umění. Ani tak ale výběr nemohl být vyčerpávající. Je však dosud největší výstavou a poutavou referencí o kvalitách a kráse českého impresionismu.

„Světlo v obraze – český impresionismus“ - Jízdárna Pražského hradu do 7. ledna 2018, denně 10 – 18 hodin.

PŘEDPLATNÉ ČASOPISU ČECHOAUSTRALAN - $40

Šeky nebo peněžní příkazy - Money orders na účet CECHOAUSTRALAN zasílejte na adresu redakce ČECHOAUSTRALAN P. O. Box 1008, Hawksburn, VIC 3142, AUSTRALIA

Můžete platit i elektronicky bankovním převodem:-
Bankovní spojení: EisBlue Holdings Pty Ltd, CECHOAUSTRALAN ACCOUNT - Account #: 813753720
National Australia Bank - BSB: 083-004, 330 Collins Street, Melbourne 3000, Australia

ČECHOAUSTRALAN JE SOUČÁSTÍ WEB ARCHIVU

WebArchiv
archiv českého webu

LÉTO/ZIMA 2017-18

39

SVĚTLO V OBRAZE · ČESKÝ IMPRESION

Inspirace blízké i vzdálené

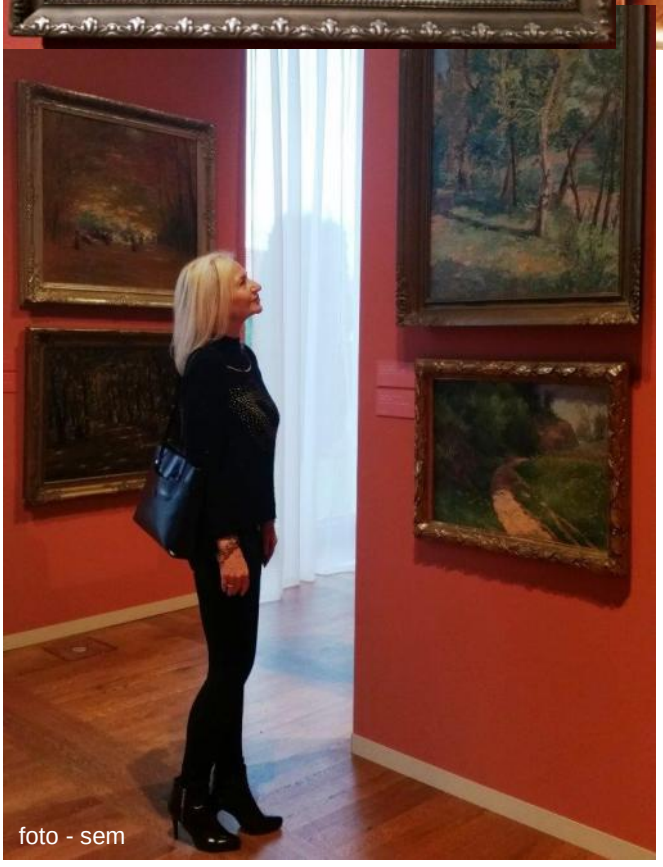

foto - sem

Jsme na Facebook, přidejte se k nám - https://www.facebook.com/Cechoaustralan

www.cechoaustralan.com

Klikněte na Like

Foto Uluru - Eva Jančík

Redakce ČECHOAUSTRALAN - Barbara Semenov
P. O. Box 1008, Hawksburn - Melbourne, VIC 3142, Australia
email adresa - bsemenov@cechoaustralan.com

ČECHOAUSTRALAN © —NEZÁVISLÝ CELOAUSTRALSKÝ KRAJANSKÝ LIST

If undelivered return to:
P. O. Box 1008
Hawksburn 3142
AUSTRALIA

Print Post Approved
Publication Number:
100019790

POSTAGE PAID AUSTRALIA